1885 TIZENKILENCZEDIK ÉVFOLYAM 242. SZÁM. BUDAPEST, PÉNTEK, SZEPTEMBER 4.

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, IV., KECSKEMÉTI UTCZA 6. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM KÜLDÜNK VISSZA.
CSAK BÉRMENTES LEVELEKET FOGADUNK EL.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Vidékre postán v. helyben házhoz hordva.
Egy évre . . . . . 20 frt. | Egy negyedévre . 5 frt.
Egy fél évre . . . 10 frt. | Egy hóra . . 1 frt 80 kr.
Külföldre: 3 hóra Németországba 8 frt 30 kr. Franczia-, Olasz-, Orosz-, Török-, Görög, Spanyolországokba, Svájcz-, Románia és Szerbiába, valamint amaz országokba, melyek a posta-szerződéshez tartoznak, negyedévre 9 frt 20 kr.
Egy szám ára helyben 6 kr., vidéken 7 kr.

EGYETÉRTÉS

KIADÓ-HIVATAL:
BUDAPEST, IV., KECSKEMÉTI UTCZA 6. SZ.

HIRDETÉSEKET ÉS NYILTTÉRBE VALÓ KÖZLEMÉNYEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL.
Hirdetéseket felvesz a külföldön:
Bécsben: Főfigyelőkségünk: Stern Móritz hirdetési irodája, I. Wollzeile Nr. 22.
Oppelik A., I. Stubenbastei Nr. 2.
Mosse Rudolf, I., Seilerstätte Nr. 2.
Haasenstein és Vogler, I., Wallfischgasse 10.
Daube G. L. és Társa, I., Wollzeile Nr. 12.
Dukes Miksa, I., Riemergasse Nr. 12.
Schalek Henrik, I., Wollzeile Nr. 14.
Herndl Alajos, I., Wollzeile Nr. 25.
Frankfurtban a/M.: Daube G. L. és Társa.
Párisban: R. Mosse, 40, r. Notre-Dame-d.-Vict. Agence Havas (place de la Bourse).

Románia irredenta.

Mit jelent az a förtelmes proklamáczió, melyet a «romániai irredenta» aláirásával az erdélyi románság között terjesztenek? Proklamáczió, mely véres forradalmat hirdet a magyarok zsarnoksága ellen, a rablást, gyujtogatást, gyilkosságot, a legaljasabb bünténeket szent kötelességekül tanitja, a dynamitot, az orozva lőtt golyót, mint a politikai harcznak jogosult fegyvereit ajánlja. Ugy kell-e ezt tekintenünk, mint a magyarországi románság érzelmeinek hőmérőjét, melyről az általánosan elterjedt izgatottság fokát leolvashatjuk? Vagy pedig azt lássuk-e benne, hogy a szomszéd romániai államban számos elem létezik, mely a szervezett összeesküvés legundokabb eszközeivel készül aláaknázni hazánknak jogbiztonságát és polgári békéjét? Micsoda párttendenczával, vagy nemzetközi irányzattal hozzuk összeköttetésbe azt, mi az emberi őrültségnek vagy emberi elvetemültségnek legszörnyebb szülötte? Vagy csak a pokol dämonai épen román agitátorok bőrébe öltözködtek és a gyehennának tüze épen román férfiak szivében lobog fel?

Azt egy pillanatra sem hiszszük el, hogy a magyar és erdélyi megyékben lakó román nép érzelmei ennek az irredenta proklamácziónak czélzataival valami közösségbe volnának hozhatók. Tudjuk, hogy román lakosaink között sok elégületlenség, itt-ott az agitátorok által keltett ingerültség is létezik. Nemzetiségi aspiráczióik ki nem elégitését panaszolják, kulturális és nyelvi törekvéseik sérelmei miatt jajdulnak föl. Igaz-e, nem-e? Nos, ha ezt el nem döntheti a kortársak itélete, el fogja majd dönteni a történelemnek szava és mi ez utolsó szónak nyugodtan nézünk elébe. De ha bárkinek, kortársaknak vagy utókornak az irredenta proklamáczióból kellene megitélnie a román nép erzületeit és a román politikusok törekvéseit, nem kellene-e kérlelhetetlenül azt következtetnie, hogy itt erkölcsileg jogosult törekvések, a polgárisult nemzetek életében megmagyarázható, akár legszélsőbb indulatrohamok nem léteztek, csak az állati vadság kitörései és a nyers, féktelen ösztönök, melyek az ember primitiv állapotát jellemzik.

Lehetne-e mást következtetni, mint hogy a magyar állam a maga román lakosságában oly népelemmel bir, mely az alkotmányos életnek még elemi föltételeibe sem törődött bele, mely semmi polgári jog gyakorlatára nincs képesitve? És nem volna-e akkor az igazolva, hogy a legszigorubb kényszerrendszabályokkal, az állami fegyelemnek legerőszakosabb eszközeivel tartsuk féken ezt a népet, ugy bánjunk a mi románjainkkal, mint az északamerikai kormányzat a vad indián törzsekkel? Joggal vagy jogtalanul, románjaink ma ugy beszélhetnek, mint politikai elégületlenek és mi soha sem vonakodunk attól, hogy vélt sérelmeiket méltányos megbirálás alá vegyük. Az irredenta proklamáczió álláspontján levők azonban csak közönséges rablók és gyilkosok bandája volnának nemcsak a büntető törvények előtt, de a politikai erkölcsnek bárminő magyarázata szerint is. Jaj volna a románoknak, ha ide kerülne. A magyar állam sohasem volna oly erős, és sujtó ereje sohasem állana annyira összhangzásban polgárositó hivatásával és a nemzetközi életnek tartozásaival, mint ha hasonló irredentista politikával kellene megküzdenie. Viszonyunk a nemzetiségekhez még uj világitásban is tünnék föl, Európának a magyar fajról nemcsak az államfentartó hivatást, de azt a nélkülözhetlen őrszerepet kellene elismernie, melyet az általános czivilizáczió a fejlett kultra szolgálatában betölt.

Hát ismételten mondjuk, mi távol állunk attól, hogy a magyarországi románokat az irredentista proklamáczió minden őrjöngései után is vadembereknek nézzük. És bizony azt sem teszszük föl, hogy a bukaresti kormány vagy a szomszéd romániai királyság bármelyik politikai köre ezzel az irredenta agitáczióval összejátszanék, a legelfajultabb demagógia kitöréseit saját politikai czéljaira hinné felhasználhatni. Legyen több vagy kevesebb jó barátunk közöttünk, mi változatlanul azt az elvet fogjuk követni, hogy a mi románjainkkal alkotmányos viszonyok keretében, minden polgári jog egyenlő élvezetében akarunk élni, és hogy a szomszéd román királysággal azt a barátságos érintkezést és azt a kölcsönös megértést kell ápolnunk, melyet a legnagyobb érdekek közössége javasol. De az irredenta proklamáczió szerzőivel szemben valamint mindazok irányában, kiket az őrjöngő agitácziónak tarantella-csipése megbódithatna, a magyar kormánynak és magyar hatóságoknak kötelessége egészen tisztában áll.

Itt legkisebb kiméletnek vagy elnézésnek helye nincs. Nevetséges volna megijedni az olyan hősöktől, kik a tébolyház és bagno között ingadoznak. De legenyhébben megitélve, a proklamácziónak szerzői már a fanatizmusnak oly foka által vannak megszállva, hol a reális körülményekhez alkalmazkodni, a társadalmi viszonyok szükségeit elismerni nem képesek. A bősz gyülölet torzitó szemüvegén át ő előttök mindenki, ki ez ország határain belül törvényt, rendet, felsőbbséget, tekintélyt, avagy vagyont képvisel, gyilkos ellenségnek tünik föl. Ezzel az elfajult lelkiállapottal válnak ők maguk közveszedelmes fenevadakká, kiket mindenáron ártalmatlanokká kell tennünk. Ha ez őrjöngő lázitás csak egy esetben is büntény vagy szerencsétlenség okozója lenne, nagy felelősség terhelné a mi hatóságainkat. Az ily gaz bünfelhivások szerzőit a törvény egész erejével kell üldözőbe venni. A szomszéd romániai kormányt is föltétlenül rá kell szoritani a nemzetközi kötelezettségek teljesitésére, hogy az alávaló banditák kinyomozásában segédkezet nyujtson. Ezt megvárjuk a magyar kormánytól.

Budapest, szept. 3.

Szeptember 6-án Temesvárott *a délmagyarországi ellenzéknek szervezkedő kongresszusa* fog egybegyülni. A szervezkedés a mérsékelt ellenzék auspicziumai alatt mérsékelt ellenzéki jelszavakkal és gróf Apponyi Albert jelenlétében megy végbe. Noha bennünket ismeretes elvi különbségek választanak el a mérsékeltellenzéktől és noha saját eszméink hiveinek mindenütt csak a külön önálló szervezkedést ajánlhatjuk, hazafias elégtétellel fogadjuk azt, ha a mérsékelt ellenzek vezérférfiai, ott hol eszméik visszhangra találnak, erélyes kisérleteket tesznek az ellenzéki akczió megindítására. A mai állapotok között, akárki, ki ellenzéki elvet vall, ki egy demoralizáló, kizárólag személyes uralman alapuló kormányzat megörökitéséhez hozzájárulni nem akar, ki a nyilvános élet minden erkölcsi tartalmának lassankénti szétmorzsolását nem kivánja, legyenek egyébként nézetei az ország alkotmányáról és a törvényhozás kérdéseiről bárminők, reá nézve a legelső polgári kötelességet máskép kifejezni nem lehet, mint hogy az alkotmányos küzdelemnek minden eszközét meg kell ragadnia, mely a kormányzat megbuktatásához vezethet. Szervezkedjenek és álljanak erős csatasorba mindazok, kik az igazi alkotmányosságnak barátai, kik hivatalos önkény helyett a törvények uralmát, a személyes hatalom, a polgárok szabadságát óhajtják! Semmi sem bizonyitja ugy a közszellemnek teljes elhanyatlását a Tisza-aera alatt, mint az a tény, hogy az ellenzéki küzdelem szervezése mind hátrább esett. A kiegyezés megkötése után országszerte virágzottak az ellenzéki körök, ma alig itt-ott egy folytat tengő életet. A közszellemről, melynek folytonos, eleven lüktetése az alkotmányos életnek első feltétele, már azt kell hinnünk, hogy élettelen porrá vált, melyet csak a választások vihara kavar fel időnkint fojtó és tikkasztó samummá. De ha a kormányzat szellemtelen sivársága természetes hatásaiban kiapasztja is a közélet eleven forrásait, épen ezt kell minden erőnkből megakadályoznunk, mert csak ebben rejlik a javulásnak reménye. Minden ellenzéki ember előtt egyformán tisztán áll, hogy az ellenzéki létezés lehetőségét fenn kell tartanunk. Ha nem is állunk mindnyájan a nemzeti függetlenség magasztos lobogója alatt, álljanak mindig össze, a kik legalább független gondolkozásu hazafiak, a kik lelköket a hatalom husos fazekaiért el nem adták. Óhajtjuk, hogy a délmagyarországi ellenzék példája mentül hamarább követésre találjon az ország más vidékein is. A függetlenségi párt hivei, mindenütt, a hol erre elegendő számban vannak, bizonyára mindenütt meg fogják találni a nekik megfelelő külön szervezetet. Épen ugy, a hol a közös ellenzéki czélok kivánni fogják, meg fogják találni a módot is, hogy a mérsékelt ellenzék férfiaival összefogva működhessenek. Fődolog, hogy szervezkedjenek itt is, ott is, megszámolják magukat és rokonszenves bizalommal támogassák egymást. *Apponyi Albert grófnak* jelenléte elég biztositék nekünk arra, hogy e nemes lendületü és átható itéletü államférfiunak befolyása alatt a délmagyarországi ellenzék szervezkedésében megtalálják azokat a nagy összefoglaló szempontokat, melyek országszerte bátoritólag hassanak az ellenzéki működésre és mindenfelé felvillanyozzák a meggyőződés férfiait. És még látnunk kell Magyarországon, hogy a közvéleményt nem hivatalnokok és lekötelezett bérenczek csinálják.

A m. kir honvédség beosztása fél dandárokba — hir szerint — már legközelebb életbe lép. A fél dandár parancsnoka egy ezredes, esetleg alezredes lesz. Az arány megfelel egy mostani cs. és kir. ezrednek. Egy féldandár 4 zászlóaljból áll. Két fél dandár egy egész dondárt képez s egy tábornok, esetleg ezredes parancsnoksága alá helyeztetik. Az összpontositásnál minden dandárba egy üteg *tüsérség* van beosztva. Pár nap előtt egy ilyen féldandár összpontosittatott Budapesten *Oberkampf* honvédalezredes vezénylete alatt. E féldandár az 1., 2., 50. és 63-ik honvédzászlóaljakból van összeállitva s egy közöshadseregbeli ezreddel egy dandárt képezve, *Medvey* cs. kir. ezredes vezénylete alatt hadgyakorlatokat végez.

A horvát regnikoláris deputáczió, mint Zágrábból irják, e hó elsején Vukotinovics Lajos korelnök elnöklete alatt ülést tartott, melyben beterjesztették a Zivkovics br. és Miskatovics előadó munkálatairól szóló jelentést. A regnikoláris deputáczió elnökét alkalmasint csak a tartománygyülés összeülése után választják meg, ugyanakkor lesz a pótválasztás a kilépett Kresztics Miklós helyébe.

Az állatkiállitás.

A tenyészmarha- és sertés-kiállitás megnyilt és sok észlelni, még több gondolkodni valót ad a gazdának.

Sok benne az örvendetes. Látni mindenekelőtt, hogy Magyarországnak sajátos tenyészanyaga nem csenevészett el. Sőt nemesedett, fejlődött. Az Alföld gazdáinak körében gyökeret vert az a meggyőződés, hogy a magyar fajta szarvasmarha, a mi viszonyainknak legmegfelelőbb, legkitünőbb. A külföld majmolása nem kapatta el őket tulságosan. Nem az idegen fajt importálták, hanem a hazait fejlesztették. És az oly állomány, minőt például Almássy gróf, vagy Vojnics bemutatott, fényesen hirdeti, hogy ez a faj nem hanyatlott, hanem fejlődött.

Azok a kisérletek, melyeket hegyes vidékeken s bizonyos megállapitott rendszer szerint a kormány vitt végbe, hogy a hegyes vidékek marhaállományát külföldi fajták meghonositásával emelje, szintén igen szép eredményeket mutatnak fel.

Azonban ez összevéve is nem nagy haladás.

Nem csak arra kell tekinteni, hogy a faj nemesedjék, hanem arra is, hogy az állomány szaporodjék, nagyobbodjék. E téren pedig nagyon kevés örvendeteset tapasztalunk.

A kormány által eszközölt összeirások szerint Magyarország marhaállománya az utolsó tizenöt esztendő alatt, alig háromszázezer darabbal növekedett. Ez szükségleteinkhez, állapotainkhoz, s e téren való elmaradott voltunkhoz viszonyitva kevéssel több a semminél.

Ha okszerü gazdálkodást akarunk folytatni, ha nem rablógazdaság által akarjuk kierőszakolni a földből a terméseket, ha vissza akarjuk a talajnak trágya alakjában adni, a mit gabona gyanánt nyujt, hogy igy kimerülését megakadályozzuk: akkor legalább is kétannyi szarvasmarhára van szükségünk, mint a mennyivel jelenleg birunk. De ha az emelkedés csak akkora lesz, mint az utolsó tizenöt év alatt, akkor elmulik száz esztendő, hogy ezt az eredményt elérhessük.

Gazdasági iróink s gondolkodó gazdáink régen látják a fenyegető veszélyt. Hallunk eleget beszélni, látunk eleget irni a buza tulprodukcziója ellen, tanui vagyunk azok küzdelmének, a kik váltig biztatják gazdáinkat, hogy intenziv földmüvelést folytassanak. És tapasztaljuk, hogy ennek a sok szép biztatásnak nagyon kevés a foganatja, tapasztaljuk még azt is, hogy a ki megpróbálja a kivitelt, belébukik.

Az ok semmi esetre sem abban keresendő, hogy gazdáinkban hiányzik a kellő eszély vagy kellő erély. Mert más téren csodálatra méltó eredményeket mutatnak fel, s bizonyságot tesznek róla, hogy a kor szózatát megértették. Hanem keresendő ez az ok legtöbb esetben a viszonyokban.

A magyar gazda csak ritkán van abban a helyzetben, hogy intenziv gazdaságot üzhessen. Legtöbb esetben nincs hozzá kapitálisa s olcsó hitele. Máskor ha nem is egyik napról, — de egyik esztendőről a másikra él. Nem tehet berendezéseket, melyek csak nehány év alatt térülnek meg, nyakán van az exekutor, fizetni kell a nagy adót, termeszt tehát buzát, mentül többet, mert abból minden esztendőben pénzelhet.

De még azok is, a kiknek van egy kis forgó tőkéjük, csak ritkán vannak abban a helyzetben, hogy intenzive gazdálkodjanak, s állattenyésztésre adják magokat. Különösen a középbirtokos teheti azt vajmi ritkán. Ha nevel is néhány darab jószágot, a közeli város piaczán nem kapja meg a kellő árt, az meg nem fizeti ki magát, hogy a nagy középpontokot felkeresse. És a legfőbb baj nála is, a nagyobb birtokosnál is az, hogy a mellékterményeket nem értékesitheti, csak a nagyobb forgalmu városok közelében.

Hogy lehessen például Balmaz-Ujvároson vagy Tisza-Roffon egy intenziv gazdaságot fentartani? Mindenekelőtt a tejet nem lehet értékesiteni. Legtöbb embernek van annyia, a mennyire háztartásában szüksége van, mert csupa gazda lakik együtt. Az, a mit el lehet adni, vajmi kevés, az is potom áron kél. Sajtgyárat csinálni csak nagyobban fizeti ki magát. A borjut hiába hizlaltatja, a közeli piaczon nem adják meg kellő árát, Budapestre nem küldhet egy-két darabot, mert a közlekedési viszonyok nem alkalmasak erre. Az intenziv gazdaság mellék-termékeit nem tudja értékesiteni, nem kellenek azok ott senkinek.

Mind más lenne, ha a gazda vegyest laknék az iparossal. Értjük a nagyszámu iparost, a ki kizárólag mestersége után él. Az megvenné a tejet, megfizetné a jó husnak az árát. Jobban lehetne értékesiteni az állat bőrét, ha helyben laknék a timár. El lehetne adni a faggyut, ha helyben lenne stearingyár. Értékesiteni lehetne a csontokat, a szarvakat, a patákat. Lehetne termeszteni zöldséget, kerti veteményeket, hüvelyeseket, a melyek mind nagyon jól jövedelmeznek nagy forgalmu városok közelében, de nem jövedelmeznek falun.

S akkor a gazda nem adná magát kizárólag gabonatermelésre.

Nem jó tanácsra van a magyar gazdának szüksége, hanem fejlett iparra, vagyonos iparos osztályra.

Régi igazság, hogy az intenziv gazdálkodás követi az ipart, de soha sem előzi meg.

Önálló vámterületre van a gazdának szüksége, mely mellett megerősödjék az ipar. A többi azután magától megy.

Az országos orvosi és közegészségügyi kongresszus.

— Első nap. —

Az országos kiállitás idejére tervezett közérdekü kongresszusok közül a legfontosabb: az országos orvosi és közegészségügyi kongresszus ma délelőtt nyilt meg a kiállitási hangversenyteremben. A kongresszus programmára kitüzött nagyérdekü kérdések mintegy 800 orvost és szakértőt gyüjtöttek össze az ország különböző vidékeiről, a kik a tágas terem minden zugát zsufolásig megtöltötték. A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot dr. Markusovszky Lajos és Gönczy Pál miniszt. tanácsosok és Klamarik János osztálytanácsos képviselték; a honvédelmi miniszterium részéről dr. Csajághy Béla főtörzsorvos, Budapest főváros részéről Ráth Károly főpolgármester, Gerlóczy Károly alpolgármester, dr. Pözel István tanácsnok, dr. Patrubányi Gergely főorvos és Körösy József statiszt. hivatali igazgató, a fővárosi államrendőrség részéről Török János kir. tanácsos főkapitány és dr. Rózsaffy Alajos r. orvos jelentek meg. A budapesti k. m. egyetemet dr. Lechner Ágost ez évi rektor; a budapesti kir. m. tud. egyetem orvoskari tanártestületét dr. Lenhossék József és dr. Hőgyes Endre tanárok; a kir. József müegyetemet Hauszmann Alajos, Klimm Mihály, Wartha Vincze tanárok; a kir. m. állatorvosi tanintézetet dr. Thanhoffer Lajos helyettes igazgató; az országos közegészségügyi tanácsot dr. Korányi Frigyes alelnök, dr. Balogh Kálmán, dr. Fodor József tagok; az orsz. közokt. tanácsot dr. Lutter Nándor, dr. Kármán Mór, Berecz Antal tan. tagok; a fővárosi közmunkák tanácsát Pucher József és dr. Poór Imre tagok; a budapesti gyógyszerész testületet Frum István alelnök, Baier Arnold, Eisdorfer Gusztáv testületi tagok; a m. orvosi könyvkiadó társulatot dr. Wagner János alelnök, dr. Koller Gyula, dr. Hőgyes Endre titkárok; a kir. m. természettudományi társulatot dr. Szily Kálmán elnök, dr. Fodor József első titkár, dr. Stoczek József, Than Károly vál. tagok; a magyarországi gyógyszerész-egyletet Kiss Károly alelnök, Rohrbach A. titkár, dr. Hincz György, Katona Zsigmond egyleti tagok; a m. mérnök és épitész-egyletet Weber Antal, Lechner Lajos, Haris Döme, Klimm Mihály egyl. tagok; a magyarországi állatorvos-egyletet dr. Nádaskay Béla titkár és a magyar iskola-egyesületet Hegedüs Kálmán, dr. Halász Géza, Vajdaffy Ernő egyl. tagok képviselték. Ezenkivül képviselve volt az ország minden megyéje, nemkülönben min-

---

A HORGAS UJJU.

11

— FRANCZIA REGÉNY. —

III.

A most belépett nő bizar öltözéket viselt, melyet egyetlen hirneves szabóné sem ismert volna el a maga munkájának, s a mely egyenesen arra volt számitva, hogy minden mástól elüssön és feltünjék. Ha a vörös volt — az a velenczei vörös, melylyel a tizenhatodik század mesterei tetszelegtek. Szeme fénylett, mint a fekete gyémánt, s ajka nem mosolygott. Széles, hajlott karimáju kalapjával és mélyen kivágott ruhájával olyan volt, mint egy Velasquez-festmény, mely rámájából kiszállott.

Belépése általános feltünést keltett. A férfiak mosolygó arczot öltöttek, a nők suttogtak. Nyilván senki sem ismerte itt azt a nőt, ki pedig aligha volt ujonez, mert nem látszott félénknek.

Kicsinylően nézett végig a közönségen, s nyugodtan állott meg, észre sem véve, hogy a futkosó pinczérek minden pillanatban meglökik.

Fresnay nem szalasztotta el az alkalmat annak bebizonyitására, hogy a különös kalandok nem riasztják vissza. Fölállott s hátran megszólitotta az ismeretlen nőt:

— Helyet keres, nemde? . . . A mi asztalunknál van . . .

— Nem . . . valakit keresek, viszonzá amaz hidegen.

— Valakit, a ki felültette, mert nincs itt. Vacsoráljon velünk.

— Köszönöm, már vacsoráltam. De a helyet elfogadom.

Fresnay udvariasan megfogta a kezét s odavezette ahhoz a székhez, melyről az imént állott föl, s melyet az ismeretlen nő minden habozás nélkül foglalt el.

Gémozac szivesen lemondott volna e társaságról, de kiváncsisága mégis fölgerjedt s csak azt mondá magában:

— Hol láttam én ezt az arczot?

De hiába nézte bármily figyelmesen ezt a fekete szemü, vöröshaju nőt, sehogy sem tudott visszaemlékezni arra, hogy hol találkozott vele.

Zavaros visszaemlékezés volt. Talán csak hasonlitott az a nő valami régi ismerőséhez. A termet, az arczszin, a vonások ismerőseknek tetszettek, de egészszel nem tudott tisztába jönni.

Fresnay, ki örült a pompásan kezdődő kalandnak, diadalmas arczot öltött. Büszkén vágta ki a mellét, hüvelykujját a mellényébe dugta, himbálózott a széken s csiptetőjén át nézegette a különös nőt, ki mellette ült. Egész valója azt látszott mondani: «Lássátok, ez az *én* hóditásom! Utánozzatok, ha tudtok.»

A hölgy azonban nem kacsintgatott rá vissza s egy árva szót sem szólt. Sőt észre sem látszott venni, hogy két fiatal emberrel ül egy asztalnál, a kik pedig megérdemelték volna, hogy foglalkozzék velök, mert Gémozac nagyon csinos fiu volt, Fresnay pedig a *legchic*kesebb gyerek.

Csak a színpadi emelvényre nézett, mely fényesen volt megvilágitva s kivágott ruhákat viselő kisasszonyokkal tarkitva, kik csak mutatóban ültek ott. Ez a szemlelődés annyira elfoglalta, hogy szomszédja figyelmeskedéseit észre sem vette.

— Vallja meg, mondá Fresnay tréfásan, hogy Chaillét, a «kis puposs»-t jött meghallgatni. Bolondulnak érte a nők.

— Nem ismerem, viszonzá kicsinylően a vöröshaju.

— Hát először van most itt?

— Először. Miféle azok a hölgyek, a kik ott a színpadon körben ülnek?.... Énekelni fognak tán?

— Dehogy. Csak statisztálnak.

— Miért öltözték fel őket kit kékbe, kit vörösbe, kit sárgába, kit zöldbe? . . . Akár csak egy papagály-család.

— Ugy van. Ön remekül tud jellemezni. Talán drámai müvésznő? . . . Nem? . . . . Tehát éneknő?

— Egyáltalában nem vagyok müvésznő. Idegen vagyok.

— Nem csodálom. A franczia nőknek nincs ilyen szemük és hajuk. — Kegyed bizonyosan spanyol?

— Nem. Magyar nő vagyok.

— Az egyre megy. De magyar volta nem akadályozza abban, hogy egy pohár pezsgőt elfogadjon?

— Szivesen. Szomjas vagyok.

— Hozatok poharat.

— Szükségtelen. Jó lesz ez is.

S fölvette a teli poharat, mely Julien előtt volt, s egy hajtásra kiitta.

Ez a bizalmaskodás meglehetősen szokatlan és illetlen volt, de Julien mégsem haragudhatott érte. Sőt meg is hajtotta magát, ezzel köszönve meg az idegen hölgynek azt a váratlan megtiszteltetést, hogy az ő poharából ivott. Amaz nyájas mosollyal viszonozta a köszönést.

Julien nagyon kiváncsi kezdett lenni, s még jobban gondolkozott, hogy vajjon honnan és mikorról emlékszik ő erre a rejtélyes nőre. Nem tudott kigondolni semmit, de meg volt róla győződve, hogy okvetlenül találkozott már vele, s megis koczkáztatott egy kérdést:

— Szabad-e kérdeznem, hogy mióta tartózkodik Párisban? Én sohasem jártam Magyarországban, s mégis ugy tetszik, hogy arcza nem ismeretlen előttem.

— Meglehet. A mult héten jöttem ugyan Párisba, de mindenüvé járok... mert látni akarok mindent.

— Egyedül? kérdé Fresnay hamisan.

— Egyedül. Nincs szükségem oltalmazóra, mert nem félek senkitől.

— Hát nincs férjnél?

— Nincs szükségem férjre.

— Hogy érti ezt?

— Ugy, hogy független kivánok lenni, hogy azt tehessem, a mi tetszik... e pillanatban pedig az tetszik, hogy sorra járjam ez érdekes főváros mulató helyeit. Engem nem a nagy müvészeti és épitészeti alkotások érdekelnek. Hanem azt az ismeretlen Párist kivánom megismerni, melyről annyi leirást olvastam a franczia regényekben... a lebujokat... koresmákat...

— S először is dalcsarnokon kezdi... Pompás. De vannak ennél érdekesebb helyek is s én el tudom önt vezetni mindenüvé. Kalauza leszek tehát, ha megengedi s kezeskedem róla, hogy jobbat nem fog találni.

— Köszönöm. Van.

— Kicsoda? Talán valami cicerone, kit a vendéglőben ajánlottak s a kinek tiz frank napibért fizet?... Az el fogja vezetni a közönségesen ismert helyekre, holott egy olyan tősgyökeres párisi, mint én, azt fogja önnek megmutatni, mit az idegenek sohasem látnak.

— Nem találta el, uram, a kalauzom nem huz tőlem fizetést. Honfitársam, ki tiz év óta lakik Párisban s barátja volt apámnak. Rendelkezésemre bocsátotta magát s együtt járkálunk minden nap. Ma este is itt kellett volna vele találkoznom... Azt mondta, hogy itt fog vacsorálni.

— S nem állott szavának. Ez megbocsáthatatlan bün. De ön nem fog vele veszíteni semmit.... majd betöltöm én a helyét. Hova vezessem innen az előadás után? Szóljon csak bátran...

S Fresnay elsorolt néhány «nevezetes» helyet, melyet bizonyos társadalmi osztályok szoktak fölkeresni.

— Mindez nagyon érdekes lehet, de én főkép embervadászatot szeretnék látni, mikor például a rendőrök gyilkost kergetnek... mint a Gaboriau regényeiben.

— Ez a nő meg van őrülve, gondolá magában Julien.

— Föl tudom fogni kivánságát, viszonzá Fresnay zavartalanul. — Csakhogy az ilyen expedicziónak nincs kitüzött idejök. Aztán meg vadászathoz vad is kell. Már pedig hálistennek, a gyilkosok ritkábbak, mint a nyulak.

— Pedig nem gondolná az ember, ha az önök lapjait olvassa. Nincs nap, a melyen valami uj bünténről ne közölnének tudósitást. Ideérkeztem után való napon is egy érdekes gyilkosságról beszéltek, mely... hol is történt csak?.. Elfeledtem a boulevard nevét... Ah, igen!... A Voltaire-boulevardon...

— Valóban, nem régi történet... s meg kell adni, hogy érdekes...

Julien az asztal alatt megnyomta barátjának a lábát, de ez zavartalanul folytatá:

— Meg fogom önt lepni, asszonyom, ha azt mondom, hogy abban a bünesetben én is szerepeltem, valamint barátom is...

— Ön, uram! kiáltott föl az állitólagos magyar hölgy, Gémozacra tekintve, kinek kedve lett volna barátját elpáholni.

Fresnay felelt helyette:

— Oh igen, barátom, Julien Gémozac, a kit ezennel van szerencsém önnek bemutatni, találta meg a holttestet... Véletlenül kerültünk oda, és... a mi a dologban legkülönösebb, az, hogy Julien barátom jól ismeri a szerencsétlen megfojtott embernek a leányát...

— Igaz, mormolá az ismeretlen nő, — a lapok emlitették, hogy leánya is volt.

— Még pedig igen szép és fiatal.

— Oh, mennyire sajnálom szegényt! Magamról tudom, hogy mi az, ha egy leány fiatal korában jut árvaságra! Tizenhat éves voltam, mikor apámat elvesztettem... pedig én nagy vagyont örököltem... holott ez a szegény gyermek bizonyosan nyomorban sinlődik.

— Oh, ne aggódjék miatta. Gazdag leány az!

(Folytatása következik.)

den nagyobb város, orvos gyógyszerész-egylet, számos vasuttársaság orvosi köre stb. Az értekezleten jelen volt dr. Duka Tivadar Londonban élő hazánkfia is.

A kongresszust dr. *Markusovszky* Lajos elnök, miután a megjelenteket néhány meleg szóval üdvözölte s az érdeklődésért és az elnöki tisztnek reá ruházásáért köszönetet mondott, a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt gyülekezet! Az élet, bármely alakjában nézzük azt, egy oszthatlan. szerves egész; minden indittat, mely egyik pontját érinti, minden mozgalom, mely egyik részében megindul, kihat a többi pontokra és részekre, s e mozgalom annál öntudatosabb és rendezettebb, minél tökéletesebb, egészségesebb az életmüvezet.

Áll ez a testi és szellemi életmüvezetekre egyaránt.

Valamely közügynek sikeres megindítása és felkarolása az illetékes körök részéről, egyik szükségképi eredménye élő és haladó államban, hogy a közügyek más területein is hasonló munkásság meginduljon s hogy azok, kiknek pályájuk eme területek irányában fekszik, azokat szintén felkarolják.

A mult évben Londonban rendezett egészségi kiállítás maga után vont egy nemzetközi konferencziát a nevelés ügyében; a mi országos kiállításunk a kongresszusok és értekezletek egész sorozatát eredményezte. Nem csak az ipar és földmivelés terén hatott buzditóan és emelően a nemzetre, de a szellemi élet mezején is keltette fel a munkásságot. A közügyeket képviselő körök egymást felváltva csoportosultak szakadatlanul körülötte, s gyültek össze védszárnyai alatt azok munkásai, hogy kezet szoritva egymással, további munkálódásra erőt meritsenek, a multnak eredményeit és hiányait konstatálják s a jövőre nézve a feladatokat kitüzzék és a kivitel módját megbeszéljék.

Természetes, hogy azokban, kiknek életfeladatuk tanulmányozni az emberi élet törvényeit s gondozni polgártársaik egészségét, hasonló eszme támadt. A közegészségi kiállitási bizottságban elejtett szó kedvező talajra talált, az orvosi és közegészségi kongresszus megtartása határozatba ment, s annak szervezése és vezetése végett kiküldött bizottság csekély személyemet tisztelvén meg annak megnyitásával, a munka oly programmját alapitá meg, hogy abban nemcsak az orvosok és exprofesso közegészségi tisztviselők, hanem a törvényhozás és közigazgatás tagjai, tanainak terjesztői és szabályainak kezelői s a közegészségi technikának mesterei is active részt vehessenek, nemkülönben rang és foglalkozás különbsége nélkül érdekkel követhesse tárgyalásait mindenki, kinek népünk testi és lelki egészséges gyarapodása szivén fekszik.

Midőn részemről a reám ruházott tisztnek ezennel megfelelni törekszem, s hazánk közegészségi ügye iránt érdeklődő, meghivásunkra egybegyült polgártársakat tisztelettel üdvözölni szerencsém van, azokban, miket itt és ez alkalommal elmondandó vagyok, lehetőleg rövid leszek, mert rövid az idő, mely rendelkezésünkre áll és sok, meg fontos a tárgy, melyek programmunkon állanak.

Helyén találom mint az eseményeknek igénytelen megfigyelője évtizedeken át mindenekelőtt rá mutatni, — bár ezzel csak átalán ismert tényeket konstatálok — a legközelebb mult idők két történelmi momentumára, melyeknek nemzeti kulturánk örvendetes fejlődését, az iparnak izmosodását s átalán országunk haladását ez idő szerint nagyrészt köszönhetjük, melyek nélkül a munkaerő növedéséről tanuskodó kiállitás, s fővárosunk gyarapodása alig képzelhető, melyek ha be nem következnek, nem csak tenni, alkotni, saját életet élni nem tudunk, de leláncozolt tagokkal el is satnyulhatunk végképen, vagy legalább hosszu időre.

Eme történelmi momentumok egyike, melyhez midőn megnyitómban magunknak s az egész nemzetnek szerencsét kivánok, hazafiui kötelességemet vélem teljesiteni, az, hogy válságos küzdelmek lezajlása után visszanyerte, s nagyrészt mondhatjuk saját kitartásával és mérséklésével visszaszerezte az ország a jogot és hatalmat önmaga felett rendelkezni.

Nem egészen fogják némelyek ellenvetni, s ezt megengedem; nem is volt ez soha másként, és nem is lehet; hanem tevékenysége, expanziója, erejének és munkájának érvényesitésére mégis oly terjedelemben nyerte azt vissza. — s ezt viszont ők engedjék meg, hogy eme tér elfoglalására s teljes gyümölcsöző megmivelésére mindnyájunk s egy évszázadnak szakadatlan erőfeszitése alig mondható elégségesnek.

A másik történelmi momentum, melyet e tekintetben megemliteni helyén látom, az, hogy a nemzeti élet ez uj aerájának küszöbén nem furódott testébe a merőben személyes ambicziók bomlasztó mérge, és nem sodortatott az ország a folytonos kormányválságok, a palotaforradalmak lejtőjére, melynek szélén már-már állottunk; — hogy már több mint egy évtizede állandó kormányunk van. Ennek értékét — még ha nagy része volna is e kormánynak az emberi gyarlóságban — egy ujon alkotott államban, mint nagyrészt a mienk, tulbecsülni nem lehet.

E két momentumnak — szabad instituczióink visszaszerzésének s a kormány állandóságának köszönjük nagyrészt azt, hogy a király és nemzet egyetértő közremüködése mellett időt nyertünk a megyei és provincziális politikából és világnézetekből állami, nemzeti, európai szinvonalra felemelkedni; hogy államférfiaink a helyett, hogy egymás megbuktatására pazarolnák erejüket, országosan hasznos munkákkal versenyezhetnek egymással; hogy a nemzet kivált ama része, mely 1848-ig az egyházzal együtt kizárólag vitte s mai nap is lényegesen viszi a politikát, kormányoz és törvényeket hoz, a polgári tevékenység más térein is megtanul hóditásokat tenni és a munkát becsülni, szóval, hogy az uj alapon szervezkedhetünk és haladhatunk akként — hogy számban, erőben és vagyonban gyarapodva — ha az Isten is ugy akarja — idővel munkásságunk számára nagyobb tért is meghódithatunk s azt tetteinkkel és alkotásainkkal betölthetjük.

Helyén vélem ezek után, tekintettel a kongresszus czéljára és azon módokra és eszközökre, melyek itt kétségkivül ugy orvoskollégáim mint nem-orvosok, s általunk is az orvosi és közegészségügy előbbvitele érdekében javaslatba fognak hozatni, jelezni azt — nem mondok uj, de igenis figyelmen kivül nem hagyható dolgot: hogy a közegészség követelményeinek alapos, következetes kivitele nem egyszerü, nem könnyü, s nem is rövid pár évtized alatt — pusztán rendeletekkel vagy törvényekkel — végezhető munka. Vegyünk például csak egy városnak vagy akár falunak egészséges felépitését, — még ha árviz sodorta volna is azt el, mint alföldünk fővárosát, s tabula rasa állna előttünk — annak csatornázását, kövezését, vizzel való ellátását, a lakóházak és középületek egészséges berendezését. Mekkora pénzáldozatot, mennyi munkát fog az igénybe venni, a lakosság öröklött szokásaival és előitéleteivel mennyi küzdelembe kerülni, mennyi magán érdeket sérteni s még a tulajdonjoggal is összeütközni. S ha be is fejeztetik a herkulesi mű, lesz-e, lehet-e egyhamar akkora közegészségi eredménye, a milyen lehetne és volna, ha a lakosság oly kultura, vagyonosság és életmód birtokában volna, hogy az adott kedvező viszonyokat kellően meg is becsülhetné, fenntarthatná és értékesithetné.

Vannak ezeken kivül a közegészségi követelmények létesitésének még sok más, kivált öröklött szokásokból és tudatlanságból eredő materialis és erkölcsi akadályai, de mellőzvén a többieket engedjék meg, hogy közülök csak egyet még érintsek, és pedig azt, mely gazdáink nagy részének primitiv számitására, s némileg talán közgazdászatunk s financziális eljárásunk egyik-másik módjára is emlékeztet. A régi jó gazda megolvassa a pénzt, melyet a gyapjuért kap, de azt, hogy mennyibe kerül neki a birka eltartása, van-e abból valóban haszna, s nem fordithatná-e nagyobb haszonnal az arra költött pénzt és munkát valamely más jövedelmezőbb gazdasági ágra, azt számitásba nem veszi.

Igy járunk el a közegészségügy dolgában is. A kárt, mely tényezőinek hiányából ered: a betegedés, halálozás, elsatnyulás okozta veszteséget produktiv munkában, a nemzet szaporodásában és vagyonosodásában — ezt számba venni, megbecsülni, a dolgok általános értékmérője — pénzben — kifejezni meg nem tanultuk. Pedig praktikus népek számitása szerint e kár sokszorta mulja felül ama százezereket, melyekbe egyik-másik közegészségi tényezőnek kiállitása kerülne.

A közegészség követelményeinek kivitele mondám, nem egyszerü. Belenyul az sokszorosan a magán, a családi és a közéletbe. Az eszménykép, mely után itt a haladás érdekében törekszünk, a szocziális élet és nemzetgazdászat terén nem kisebb reformot czéloz, mint a milyent a franczia forradalom a politikai és polgári jog körében idézett elő. Szerencse, hogy a közegészségi aspirácziók a népek egyéb életérdekeivel összeegyeztethetők s azok által támogattatnak.

Sokat tehet kétségkivül ez irányban azon két hatalom, mely az egy nemzetté, egy országgá egyesült népek közügyeinek élén ős idők óta áll: az állam és annak tisztviselői, az egyház és annak szolgái.

Teheti sokat az állam, kivált a közéletben, törvények alkotása s a közegészségi kivánalmaknak minden intézkedéseinél figyelembe vétele által, valamint a törvények kezelésénél; teheti akkor, ha a közegészség vezetésére a tudomány szinvonalán álló s a gyakorlati élet exigencziáit ismerő szakembereket hivja meg, ha a szakértők figyelmét ez irányba tereli a buvárlataikat figyelembe veszi; ha a törvények végrehajtását értelmes megbizható kezekre bizza, s azokat kellő hatáskörrel látja el; — teheti azzal, ha a közegészségre vonatkozó tudományok miveléséről orvosi, technikus-oskolákban gondoskodik; a fő szabályokkal nemcsak megismerteti, de azokba gyakorlatilag be is vezetteti a népet, ha a közigazgatási tisztviselők, a lelki pásztorok, a tanitók ez irányban kiképeztetését elrendeli.

Tehát csaknem ugyanannyit az egyház, ez kivált a magán és családi életben, s teheti már a vallásosság és az erkölcsiség nemesbitése, tehát hivatása érdekében is. A lelkész folytonos érintkezésben lévén a néppel, nagy befolyást gyakorolhat e tekintetben hiveire, ha nemcsak lelki üdvösségüket törekszik biztositani, hanem a lélek temploma — a testnek — épségben tartását, a józanság, takarékosság, rend és tisztaság meghonositását is teszi feladatává, példájával, tanitásával, praktikus utmutatással a háznál, az iskolában, a községben. Való az angol példabeszéd: Cleanlines is next to godliness.* — Nemes tér nyilik itt az egyházaknak áldásos müködés kifejtésére, melyet csak át kell érteniök s elfoglalniok, hogy azzal hozzájárulván a nemzet ugy erkölcsi, mint testi gyarapodásához — mert ezek el nem választhatók egymástól — gazdagon pótolják az oktatás és tudománymivelés általuk előbb csaknem kizárólag birt, most másokkal megosztott hatáskört, s egy ujabb alapját vessék meg az irántuk való tiszteletnek.

De valamint a nevelést és oktatást az iskola, az állam és egyház egymaguk nem végezhetik, hanem közre kell abban müködni a családnak, a társadalomnak, a közéletnek és az irodalomnak, ugy van ez a közegészségügygyel is. Valamint ott a társadalom egyesületeket alakit, gondozza az árvákat s a munkásnép kisdedeit, állit és tart fenn fi- és leány-, gazdasági és ipar-iskolákat, rendez be népkönyvtárakat. terjeszt hasznos olvasmányokat: akként kell eljárni a társadalomnak a közegészségi tényezők létesitése körül is, társulás, egyesületek alkotása s a meglevőknek ez irányban értékesitése által; a rend és tisztaság szeretetének, a lakások egészséges berendezésének, egészségi ismereteknek és egészséges életmódnak terjesztése s meghonositása érdekében.

S még a társadalmi müködéssel sem lehet beérni; ez is csak egyik eszköz az ország egészségi állapotának javitására; egy fok a czivilizáczió ez irányban fejlődésének — de nem az utolsó. Az egyéni kötelességérzet és müködés, itt ugy mint másutt, az épület koronája és alapja.

Az a mire ez irányban is törekednünk kell, az fölkeltése és közhitté fölnevelése azon meggyőződésnek, mely a nemes eszmék és czélok iránt fogékony országunkban még hiányzani látszik, hogy valamint a neveléshez és oktatáshoz minden egyes polgárnak, férfinak és nőnek, joga van, ugy van az egészséghez is, a szellemi épséghez ugy, mint a testihez; hogy valamint a lelki művelődés utját nem szabad elzárnunk senki elött, ugy nem szabad az egészség feltételeit senkitől elvonnunk, hanem oda kell törekednünk, hogy azokban városban és falun mindenki lehetőleg részesittessék és részesüljön; azon meggyőződésnek, hogy valamint a szellemi kultura, a közmivelődés csak ugy verhet gyökeret és hozhat gyümölcsöt, ha azt minden polgára a hazának a maga környezetében, háznépe, cselédjei, községe és hivatása körében ápolja, ugy a közegészség feltételei is csak akkor létesithetők és tarthatók fenn jó sikerrel, ha minden ember, nő és férfi egyaránt — a maga helyén teszi erre nézve kötelességét.

A mig ezen meggyőződésre nem jutottunk, ingatag nem csak kulturánk de állásunk is; — ily meggyőződés mellett erősen állhattunk volna meg a multban s kultur egyletek közremüködése nélkül is haladhatnánk a jelenben.

Mivel akarunk ezek után mi, kik itt összegyültünk, hozzájárulni az orvosi és közegészségi ügy előbbviteléhez? Mi kongresszusunk feladata és czélja? — Erről szól meghivónk, ezt részletezi programmunk. Engedjék meg, hogy én e helyütt egész általánosságban csak néhány megjegyzést tegyek azon munkára, melyre vállalkoztunk s néhány megjegyzést azon szellemre nézve, melyben ezen munkát akként végezhetőnek vélem, hogy sikere legyen.

Az egészség becses volt mindenkor, de a fejlődés törvényei szerint az észlelet eleinte csak a legkisebb körből indulhatván ki, és csak idővel ölelhetvén fel egyre nagyobb tért, az emberek figyelmét kezdetben itt is csak a legközelebb fekvő s közvetlenül szembe ötlő eltérések, az egyéni betegedések kötötték le; ehhez képest törekvésük is ezen közvetlenül észlelt eltérések kiigazitására, a betegségek gyógykezelésére volt leginkább irányozva. Ha az egészség fentartása ki is tüzetett czélul, az lényegében szintén az egyéni egészségre vonatkozott. A közegészségi tudomány és ügy mai fogalma értelmében — czél, módszer és eszközök tekintetében — a mult időkben nem létezett és nem létezhetett. Hozattak empirikus szabályok, volt orvosi rendészet, de azon tudomány, mely hosszu évek során át és methodice gyüjtött tények és adatok alapján az élettartam s a betegedés és halálozás törvényeit kutatja; mely nem az egyes ember, hanem városok és falvak, nemzetek és országok egészséges, ép fejlődését föltételező természeti, erkölcsi és szocziális tényezőket vizsgálat alá veszi; mely a föld, lég és fény alkatát és életét ez irányban bonczolja és elemzi; mely módokat és eszközöket keres ezen tényezők megvalósitására, s ezzel elejét venni törekszik nemcsak a betegségnek és különösen a népeket tizedelő járványoknak, de felöleli — a mennyire ezt a mai ismeretek megengedik — az emberi életet és munkásságot, minden irányban és alakban, a tehetetlen csecsemő ápolásától a nemzedékek és nemzetek felneveléseig, ezen tudomány s az annak gyakorlati értékesitésére hivatott közkormányzat, melyekben része van a természetbuvárnak, az orvosnak, a technikusnak, az iskolának és közigazgatásnak egyaránt, melynek nagyszerü feladata teljesitéséhez immár országos, birodalmi intézetek és hivatalok állittatnak, s elvei nyomán az oktatás, a hadi szolgálat, a munka, a lakás, az élelmezés rendeztetik, az, mondom, a mult időkben nem létezett és nem létezhetett.

Ahhoz, hogy a közegészségügyi tudomány és kormányzat ily értelemben megindulhasson s a nemzetek országos czéljává, ugy mint a közigazgatás, a nevelés és igazságszolgáltatás felkaroltassék, évezredek kulturális munkássága, a czivilizácziónak általános kiterjedése, s mindenek fölött az uj kort inauguráló s e tekintetben is ez alapelveket szolgáltató természettudományok nagy haladása megkivántatott.

Ezen a szó mai értelmében vett közegészségi tudomány és ügy iránt megnyerni a lakosság, a kormány, a törvényhozás jóakaratát, népszerüsiteni annak feladatait, érdeklődést kelteni annak tényezői iránt a társadalom vezénylő köreiben, kongresszusunk egyik, és pedig főfeladata.

Egy másik feladata reá mutatni a közegészség legfontosabb tényezőire, jelesen azon követelmény jogos voltára, hogy ezek közül a világosság, a levegő és a viz ez alapon oly elidegenithetlen közvagyont képeznek, melyet tetszés szerint birtokba venni, másoktól elzárni s felhasználni akként, mint más magántulajdont képező tárgyat, senkinek sem szabad, s hogy ezen jogukban meg ne röviditessünk, arról az államnak kell gondoskodnia.

Sikerülhet továbbá a kongresszusnak földeriteni és megismertetni a közegészségi ügy haladását akadályozó némely hiányokat, előitéleteket és visszaéléseket, valamint azok okait városban és falun, gazdagoknál és szegényeknél, a családi és közéletben, az institutiók alkotásánál s a törvények és rendeletek kezelésénél, a visszaságokat a közegészségi tisztviselők alkalmazásánál és müködésénél, s azon közszellem és összmüködés hiányát, mely nélkül a törvények legjobb rendelkezései e téren is ugy, mint egyebütt kell, hogy meghiusuljanak.

Végre szerencséje lehet a kongresszusnak egyik-másik irányban oly eszméket is szolgáltatni, melyek a jelenben fennálló viszonyok között is haszonnal és jó sikerrel megvalósitható tettekre és intézkedésekre a közegészség terén indithatják akár országunk kormányát és annak törvényhatóságait, akár a társadalmat és annak egyes tagjait.

Előadandó tárgyakul ehhez képest olyanok szemeltettek ki, melyek ez idő szerint leginkább sürgőseknek látszottak, a közönség figyelmét már foglalkoztatják, s gyakorlatilag is kivihetőknek mutatkoznak. S előadatni fognak oly szakembereink által, kik azokat éveken át tanulmányozták, s tanulmányuk eredményét jelenben birálat alá bocsátják.

A szellemről, melylyel kongresszusunk föladatainak tárgyalásánál el kell járnunk, alig szükséges szólanom; ezélja által meg van az irva.

A közjó egyik fontos tényezőjének előmozditása, az orvosi és közegészségi ügy, a betegek helyreállitása, a betegedés és halálozás csökkentése, a nemzet gyarapodása erőben és számban, hozott össze: ezzel minden egyéni, magán és rendi érdek — bármily jogosult legyen az különben — jelen kongresszusunk tárgyalásaiból programmszerüen ki van zárva. A közjóban, melyet szolgálni akarunk, mindnyájunk külön érdeke benn foglaltatik; ott akarjuk és fogjuk azt keresni és találni. Hogy az előadások, a diskussziók tárgyilagosak kell hogy legyenek, önkényt értetik. Használni és nem fényeskedni, megnyerni és nem támadni vagyunk hivatva. Az, a ki nem napról-napra tengeti életét, hanem bármily kis körben, akár a magán, akár a közéletben czélokat tüzött ki munkásságának, tudja mily nehézségekkel kellett küzdenie, mily gyarlónak bizonyult sokszor ereje, mennyi hiba és hiány kisérte törekvését, s e tapasztalat szerezte mértékkel fogja méltányolni és megitélni mások törekvéseit.

Meg fogunk emlékezni arról, hogy azt a tért, melynek munkálására polgártársainkat felhivjuk, a legelőhaladottabb nemzetek is csak az imént kezdték öntudatosan mivelni; nem fogja elkerülni figyelmünket az sem, hogy maguk ama tudományok, a melyek eme tér sikeres mivelésének elveit vannak hivatva megállapitani, sok tekintetben még hiányosak és ingadozók, sem pedig az, hogy ha a gyakorlati élet ez irányban nem halad, a tudomány sem fejlődhetik és válhatik hasznára; nem fogjuk felejteni, hogy a közegészség kivánalmai megvalósitására magasb és általánosb kultura és vagyonosság, rendezett állami viszonyok, s oly egyetértés közremüködés szükségesek, mint a milyennel mi ez időszerint nem rendelkezünk, s végre, őszintén azt is vallhatjuk be, hogy a meglevő hibákban és hiányokban mindnyájunknak — kivétel nélkül — részünk van, s mindnyájunknak azok orvoslásához kell látnunk.

Midőn ily meggyőződéssel és ily módon járunk el feladatunkban, ugy hiszem, joggal elvárhatjuk, hogy ha valahol fogyatkozást látva, arra reá mutatunk; ha az esetleg észlelt elmaradást, tétlenséget vagy elhanyagolást bárhonnan is eredt légyen, a mennyire képesek vagyunk feltüntetjük, a mi önzetlen törekvéseink kellően fognak méltányoltatni és megillető helyen értékesittetni.

Végre az egyes tárgyak megbeszélésénél lehetőleg rövideknek kell lennünk; minden kitérést mellőznünk, szigoruan a kérdéshez ragaszkodnunk. Ez felel meg a kongresszus czéljának és programmjának; ezt parancsolja az előttünő fekvő tárgyak sokasága s az idő rövidsége. Az életből meritett konkrét esetek sokkal jobban fogják jellemezni állapotainkat, mint hosszu argumentácziók, s a jelen értekezlet csak bevezeti a közegészségügy terén kifejtendő akcziót; reméljük, hogy hovatovább annál inkább el fog terjedni a társadalom minden rétegébe és mélyebbre hatni az általa kezdeményezett mozgalom, s ezzel mód és alkalom nyujtatni az egyes kérdések bővebb és nagyobb haszonnal járó megvitatására.

Midőn, tisztelt gyülekezet, e termen végig nézek, nem lehet nem éreznem örömet, nemcsak a jelenlevők szép száma és nagy tudománya, hanem a felett is, hogy oly különféle élethivatást képviselő polgártársakat látok itt egybegyülve a fővárosból s az ország szinte minden vidékéről.

E szép szám, e tudomány, az élethivatás e különfélesége nemde jogositanak feltennem, hogy a közegészségi és orvosi ügy iránti érdeklődés máris nagyobb mértékben van meg hazánkban, mint mi azt hittük, s nemde jogosit ama reményre, miként igenis elérkezett az idő, hogy annak terén is induljon meg a siker kitálásával a közös munkásság, s hogy a mit itt hallani, tenni fogunk, az nem fog eredmény nélkül elhangzani.

Igaz, hogy kongresszusunk csak rövid három napig tart, s azzal befejeztetik. Nem is vagyunk mi itt azért, hogy határozatokat hozzunk, dogmákat felállitsunk, javaslatokat a kongresszus nevében formulázzunk és bemutassunk. Ez nem a mi feladatunk; közhasznu hatása a kongresszusnak más uton és más téren fog nyilvánulni.

Mindegyikünknek, a kik itt, összegyültünk, lehet valamije, a mit másokkal közölni óhajt, s még ennél több, a mit ő tőlük hallani és tanulni szeretne. A különféle élethivatások és müködési körükhöz képest, a előrement különféle tanulmányok és tapasztalatok szerint különböző, egyben egyező, másban eltérő, de egymást mindenesetre kiegészitő nézeteket fogunk itt hallani a kitüzött tárgyak felett; de a látszólagos zavar, söt ellenmondás, csak kiigazitani fogja a közegészségi és orvosi ügyre vonatkozó véleményeket, s kijelölni, egyengetni tényezői létesitésének utját és módját, mi mindnyájunk közös óhajtása. Sokan közülünk nagyobb lelkesedésre fognak indittatni, s a lelkesedés hevével és a meggyőződés bensőségével tanainkat hirdetni és nekik követőket szerezni: sohan behatóbb tanulmányokra fognak buzditatni; müködési körünk, nézeteink tágulni fognak, megtanuljuk egymást érteni, s mások nézetei és törekvése iránt érdeklődni.

Az itt tett inditványok s kifejezett nézetek közölve a lapok által, megörökitve a kongresszus publikaczióiban, fogékony keblekre találván, kiinduló pontját képezhetik majdan a kormány, a hatóságok, a társadalom hasznos, nemzetünk ép, egészséges fejlődését biztositó intézkedéseinek és munkásságának.

Mindezt a kongresszus eredményezheti, s ugy hiszem, meg is fogja hozni.

Tisztelt gyülekezet!

Midőn kosmos-ában Humboldt nagy vonásokban a különböző népfajok jellegének képét adja, a magyar nemzetről igaz csak egy-két sorban emlékezik meg, de a polgári és politikai szabadságért lelkesülő nemes nemzet gyanánt mutatja azt be.

Szabadjon remélnünk, hogy népünk, mely a középkor korlátaiból kibontakozott s polgári és politikai instituczióit a haladó kor szellemében átalakitotta, átalakitani törekedett minden külső indittat nélkül és kiváltságos osztályai saját inicziativájából már akkor, midőn a közélet csaknem az egész czivilizált világban pangott, — a magán és közélet egyéb terein is — a tudományban, az iparban, közigazgatási s közegészségi intézményeiben, s a szocziális élet minden irányában fel fog emelkedni nagyban és egészben a czivilizáczió ama fokára, mely nélkül az emberiség történelmében számára jövő nincs; — szabadjon remélnünk, hogy felülemelkedvén a jelen átmeneti időnek szárnycsapásait bénitó élvezetvágy s ezzel járó életunalom, türelmetlenség és önelégültség kórságán meg fogja tanulni becsülni az életet és a munkát, s a nemes czélok felé kemény törekvésben és a produktivitásban, nem pedig csak éldeletekben, a meglevőnek elfogyasztásában s az élet könynyelmü kioltásában fogja találni örömét és dicsőségét.

Emberre és állatra, söt minden élő szervezetre a természet ugyanazon törvénye áll. Valamint ama állatfajok és szervezetek általán a legerősebbek és legkitartóbbak, melyek a legkülönfélébb klimában és a legkülönbözőbb életmód mellett gyarapodhatnak: ugy az emberi fajok és nemzetek közül is azok vehetők számba leginkább, melyek a sors által reájuk mért legkülönbözőbb viszonyok között helyt állanak, vagy helyt állani képesekké válhatnak. Ezek ama fajok és nemzetek, melyek politikai és szocziális állapotuk nagy katasztrófái közben is prosperálnak, s nemzedékről nemzedékre erőben és egészségben gyarapodnak oly nép produkcziója által, mely nem csak az anyagi élet mindennemü, még kétségbeejtő körülményei között is, uj utakat tud törni és uj eszközöket teremteni munkásságának, de a szellemi élet terén is oly alkalmazékonysággal s a lélek, hogy ne mondjam, oly aczélos ruganyosságával bir, melylyel az idők folytán változó és módosuló gondolatmenetekbe és világnézetekbe magát bele találni, s az uj kor által eléje szabott munkakört csakhamar meghóditani, azt saját nemzeti jellege szerint előbbre vinni képes: ezek ama nemzetek, melyek a legmagasabb czivilizácziót elérni hivatvák, melyeket a természet szellemi müveinek létesitésére, szellemi világának alkotására jelölt ki.

Adja isten, hogy ez minálunk, s mivelünk is igy legyen és segitsen minket, segitse a nemzetet az átalakulás, az uj élet alkotás nagy, nehéz munkájában.

A megnyitó beszéd zajosan megéljeneztetvén, *Müller* Károly titkár jelenté, hogy az értekezletre 773 tag jelentkezett, és inditványozta, hogy a tanácskozás alapjául a végrehajtó bizottság programmját fogadják el.

Dr. *Fodor* József tekintettel arra, hogy a kongresszuson oly számosan jelentek meg, kéri, hogy két társelnök is választassék meg. A felszólalás általánosan helyeseltetvén, társelnöknek dr. *Ráth* Károly főpolgármester és *Radó* Kálmán vasmegyei főispán választattak meg egyhangulag.

Ráth Károly következő beszédet intézett a kongresszushoz:

Uraim! Csak kedves, igen kedves kötelességet teljesitek, midőn az országos orvosi és közegészségügyi kongresszust s annak összes tagjait, Budapest törvényhatósága nevében, melynek élén állani szerencsém van, legőszintébb hazafiui örömmel üdvözlöm; de egyszersmind őszinte köszönetemnek adok kifejezést a rendező bizottság ama szives intézkedéseért, mely szerint a m. t. kongresszus fontos tanácskozásainak szinhelyéül Budapest fővárosát kijelölni méltóztatott.

Őszinte örömmel üdvözlöm önöket, uraim! egyrészt azért, mivel a főváros mindenkor szivesen ragadja meg az alkalmat a tudomány iránti igaz hódolatának kifejezésére, valamint arra, hogy tiszteletét nyilvánitsa ama férfiak iránt, kik a tudomány zászlóját magasan lobogtatva, a közegészség fontos ügyéért lelkesülnek; — de másrészt azért, mert a főváros törvényhatósága is akkép van meggyőződve, hogy a közegészségi ügy helyes kezelése és rendezése, a közegészségi törvények és intézkedések szigoru és lelkiismeretes végrehajtása, a közjólétnek mellőzhetlen feltételét és főfontosságu állami érdeket képez, melyet előmozditani nemcsak a humanitás magasztos s nemes követelménye, hanem egyszersmind hazafiui szent kötelesség.

A főváros főtörekvése oda irányul, hogy Budapest, mielőbb a nagyobb világvárosok sorába emelkedjék; — odairányul, hogy nemcsak a politikai és társadalmi, nemcsak a kereskedelmi és ipar és a materiális érdekek, hanem egyuttal a tudomány és müvészetnek, vagyis a szellemi életnek is méltó központja legyen — oly központ, melyből minden nemesre, jóra s magasztosra törekvő szellemi mozgalom kiinduljon; mert csak ott, hol az anyagi és szellemi haladás egyiránt uralg, és ott, a hol egyuttal valósulást nyert ama bölcs mondat: «anima sana in corporo sano» — ott van igazi jólét — ott van élet, boldogság és dicsőség!

Eme meggyőződésemnek kivántam ez alkalommal is rövid szavakban is kifejezést adni, — és midőn a m. t. kongresszust Budapest fővárosa nevében ujolag hazafias örömmel üdvözlöm, — s egyszersmind ama megtiszteltetésért, melylyel engemet és tagtársamat kitüntetni méltóztattak, mélyen érzett köszönetemet nyilvánitom, — azzal az óhajtással zárom szavaimat, hogy önöknek a közegészségi ügy érdekében kifejtett, az emberiség és a haza javára irányzott nagyfontosságu müködését Isten áldása kisérje és legjobb siker koronázza. (Éljenzés.)

Radó Kálmán következő szavakkal foglalta el a társelnöki széket:

Tisztelt kongresszus! Midőn megválasztásomért hálás köszönetemet nyilvánitom, kijelentem, hogy örömmel foglalom el a kongresszus társelnöki székét. Tudom, hogy ez nem igénytelen személyem érdemeinek, hanem ama körülmény kifolyása, hogy szerencsés vagyok az ország egyik legnagyobb megyéjének főispánja lenni és igy megválasztatásom által a kongresszus az országos közegészségügy érdekében a közigazgatást is méltatni kivánta. Köszönetet mondva még egyszer a kitüntető bizalomért, kivánom, hogy a kongresszus müködésének eredménye a lehető legáldásosabb befolyással legyen közegészségügyünkre. (Éljenzés.)

Ezután az elnök ajánlatára megválasztattak: az *I-ső szakosztályban*, társelnöknek: dr. Kanka Károly kórház-igazgató (Pozsony) és dr. Csatáry Lajos v. igazgató főorvos (Budapest), társjegyzőnek: dr. Petz Lajos főorvos (Győr.) A *II-ik szakosztályban* társelnököknek: Matolay Etele alispán (Zemplénmegye) és dr. Popper József főorvos (Miskolcz), társjegyzőnek: dr. Szekeres József (Nagy-Kanizsa). Az *értekezleten* társelnöknek: Gerlóczy Károly polgármester (Budapest) és dr. Weszelovszky Károly (Árvaváralja); társjegyzőnek: dr. Troján Alajos (Salgó-Tarján). A *III-ik szakosztályban* társelnököknek: Weber Antal min. épitész és dr. Jósa András m. t. főorvos (Szabolcs); társjegyzőnek: dr. Horváth Mihály (Kecskemét). A *IV-ik szakosztályban* társelnököknek: Havranek József polgármester (Székesfehérvár) és dr. Giacich F. A. kórházigazgató (Fiume); társjegyzőnek: dr. Barts József (Pozsony.)

Ezzel a megnyitó ülés befejeztetett s következett

az első szakosztály ülése.

Gebhardt L. tanár elnök megnyitván a szakosztály ülését, kéri az előadókat, hogy előadásaikat lehetőleg 20 perczre igyekezzenek szoritani.

Első előadó *Láng* Lajos egyetemi tanár, orsz. képviselő volt, a ki *Gyermekhalandóság statisztikája Magyarországon és külföldön* czim alatt következő előadást tartott:

Hazánk óriásilag nagy gyermekhalálozása, kezdetleges és ép azért szomoru egészségi viszonyaink egyik leggyakrabban emlegetett, de azért nem kevésbbé orvoslást igénylő mozzanatát képezi.

Mennyire messze vagyunk nemcsak az orvoslástól, de még magának a bajnak teljes és alapos ismeretétől is, semmi sem mutatja jobban, mint az a körülmény, hogy még a statisztikai anyag összegyüjtésében is nagyon távol állunk a csak némileg haladottabb külföldi államoktól.

Eltekintve Budapest fővárosától, mely e tekintetben méltánylandó kivételt képez, az országos kimutatások majdnem a legujabb időkig csak az öt éven aluliak egész csoportját tüntetik föl külön a halottak sorozatában. A közegészségügyi törvény életbelépte óta 1877. második felétől az egyes törvényhatóságok részletesebben is megkülönböztetik ugyan a halottak korát, és e kimutatások összegyüjtve meg is jelennek a belügyminiszterium által kiadott idevágó jelentésekben, de ez adatok, habár évről-évre teljesebbek, még mindig nem terjednek ki a halottak egész összegére, hanem csak azok 80—85 százalékát foglalják magukban. A gyermekhalálozások okai, nevezetesen a végső betegségek iránt pedig — egyéb viszonylatokat nem is emlitve — egyátalán majdnem semmi támponttal nem birunk.

Ily körülmények közt adatainkat jóval szükebbre vonhatjuk, mint azt a tárgy fontossága megkövetelné.

A gyermekhalálozást, vagyis helyesebben az öt éven aluli elhalálozást leggyakrabban kétféle viszonylat szerint szokták számitani. Az egyik az összes halottakhoz, a másik a szülöttekhez arányitja a gyermekhalálozást. Mellőzve most a kérdést, melyik viszonylat a helyesebb, a kétségtelen tény az, hogy hazánk mindkét számitás mellett a legkedvezőtlenebb arányokat mutatja.

Az uj közigazgatási beosztást véve kiindulási pontul, ugyanis azt találjuk, hogy az utolsó 1876—1883. években nálunk esett 1000 halálozásra 513 gyermekhalálozás akkor, midőn az európai országok felében e szám 450-en alul marad. És még kedvezőtlenebb azonban az összehasonlitás, ha a születésekből indulunk ki. Mert 1000 szülöttre esik nálunk az emlitett időszakban 411 gyermekhalálozás, mikor az európai országok felében e szám a 300-at is alig éri el.

Nem akarjuk ugyan azt állitani, hogy a gyermekhalálozás egymaga szabályozhatná a lakosság gyarapodását vagy fogyását, mert bármelyik viszonylatot nézzük, azt fogjuk látni, hogy a legkedvezőbb gyarapodásu országok nem mutatják a legkisebb gyermekhalálozást és a legkisebb gyermekhalálozást mutató országok viszont nem tüntetik fel a legkedvezőbb gyarapodási viszonyokat. A kedvező szaporodásu Anglia, Hollandia, Skótország, Dánia, Szászország, Thüringia sem az egyik, sem a másik táblán nem szerepelnek a legkisebb gyermekhalálozást feltüntető országok közt; mig a csekély gyarapodásu Francziaország és Irland igen kis gyermekhalálozást mutat mindkét viszonylatban.

Hasonló viszonyt látunk hazánkban is. Hazánkban 1869—1880-ra a legkedvezőbb gyarapodást mutatják Pest, Csanád, Vas, Zala, Békés 11 év alatt az 1873-iki cholera daczára 16·68—7·88% gyarapodást mutatnak, és az 1876—1883. átlagban szintén 1%-ot meghaladó évi növekedést mutatnak az egy Vas kivételével, mely azonban szintén igen közel áll e számhoz 0·9%-kal. S ha most keressük a megyék gyermekhalálozási arányát az utolsó nyolcz év átlagában, ugy azt találjuk, hogy Békés és Csanád a legnagyobb számokkal 681-el és 596-al szerepelnek, s hogy a másik három megye Pest, Zala és Vas hasonlóképp kedvezőtlen számokat 551, 510 és 504 gyermekhalált mutatnak 1000 halálra.

Ha nézzük a másik viszonylatot, a születéshez arányitott gyermekhalálozást, azt látjuk, hogy két legkedvezőbb szaporodásu megyénk Csanád és Pest, ha nem is a legnagyobb, de elég magas számokat mutat 451 és 449 gyermekhalálozást 1000 születésre; kettő, Békés és Zala 413 és 381 az átlag körül ingadozik és csak az egy Vas megye mutat jobb arányt, 360 gyermekhalált 1000 születésre.

Most vegyük ama megyéket, melyek a legnagyobb fogyatkozást mutatták 1869—1880-ra, Szilágy, Bihar, Szolnok-Doboka, Kis-küküllő, Zemplén 12·08 egész 6·12%-kal. E megyék a koleramentes 1876—1883. átlagban szintén kedvezőtlenül fejlődnek 0·5%-nál kisebb évi gyarapodást tüntetve föl, az egy Bihar kivételével, mely 0·8%-ot mutat. És mégis, ha a halálozáshoz viszonyitott gyermekhalálozást nézzük, e négy megye az 1876—1883 átlagban mind a kedvezőbbek közt szerepel, mert egytől-egyig 459-nél kisebb számot mutat 1000 halálra. A mi pedig a születéshez viszonyitott gyermekhalálozást illeti, ott mind a négyen az átlag közül 407—388 közt ingadoznak.

Miben kell e sajátságos jelenség okát keresnünk? Egyszerüen abban, hogy mindkét viszonyitási mód egy jobb hiányában alkalmazott meglehetősen tökéletlen formula, a mennyiben egyik sincs kellő tekintettel a szaporodás mindkét tényezőjének a születésnek és halálnak egymásközti viszonyára, hanem mindegyik e kettős tüneménynek csak egyik oldalával, vagy a születéssel, vagy a halálozással van kapcsolatban.

Igy a halálozáshoz viszonyitott gyermekhalálozás főleg a születéssel függ össze, a mennyiben a hol nagyobb a születési szám, ott nagyobb az élők közt az ifjabb nemzedék aránya és következőleg nagyobb ama hányad is, melyet az a halálozásnál szolgáltat. A születéshez viszonyitott gyermekhalálozás pedig főleg a halálozási számmal függ össze, mert minél nagyobb a halálozás általában, annál nagyobb lesz amaz arány is, mel et bármely korosztály és igy a gyermekek korosztályának halálozási száma a születésekkel szemben feltüntet.

Nem érintve a külföldet, maradjunk csak hazánkban és annak is csak Dráván inneni részeiben. A legnagyobb születési számot a lefolyt 1876—1883. átlagban Csanád, Békés, Torontál és Bács-Bodrog szolgáltatják mind 50-nél több születést 1000 lélekre. Ugyane megyék ott szerepelnek azok közt, melyek a legnagyobb gyermekhalálozást mutatják a halálhoz viszonyitva egytől-egyik 576-nál több.

Ha nézzük a legnagyobb halálozást ugyanez időben, ott látjuk Szabolcsot, Temest, Csanádot, Aradot, Nyitrát és Torontált mind 40-nél több halálozással 1000 lélekre. Ugyanezeket ott találjuk azok közt, melyek a legnagyobb gyermekhalálozást mutatják a születésekhez képest egytől-egyig 442 gyermekhalálnál többet 1000 születésre.

Mi következik ebből? Talán az, hogy egyik viszonylatot se használjuk? Ellenkezőleg az, hogy mig jobbakkal nem rendelkezünk, egyiket se hanyagoljuk el, mert mindegyik csak egy oldalról világitja meg a népmozgalmi jelenségek végső nagy problemáját, a népesség gyarapodását vagy szaporodását. S ha egyikből sem lehet közvetlenül biztos következtetést vonni valamely ország népességének csökkenésére vagy növekvésére, azért mindkét arányszám nagysága egyiránt sajnos és aggasztó jelenséget képez.

Különös fontosságot nyer a gyermekhalálozás hazánkban még azáltal is, hogy annak nagysága főleg a magyar ajku megyékben mutatkozik. Ha nézzük a halálhoz viszonyitott gyermekhalálozast a legnagyobb számokat mutatják 1876—1883. Csanád 72·40, Békés 69·84, Bács 38·32, Nyitra 15·45, Torontál 15·24, Fehér 85·05, Esztergom 79·40, Jász 98·50, Heves 98·49, Somogy 88·39. Három, Bács, Nyitra, Torontál kivételével, mind magyar többségü megye. A legkisebb gyermekhalálozást látjuk ellenben Nagy-Küküllő 9·38, Hunyad 5·10, Ugocsa 35.66, Szolnok-Doboka 16·80, Torda-Aranyos 23·03, Szilágy 34·93, Naszód 3·85, Szeben 2·18, Alsó-Fehér 15·02 és Hont 43·93 megyékben. Egytől-egyig olyan, melyben a magyar nemzetiség nem bir abszolut többséget.

Ha nézzük a másik viszonylatot, a születéshez irányitott gyermekhalálozást, a legrosszabb számokat mutatják Nyitra 15·45, Temes 6·80, Esztergom 79·40, Torontál 15·24, Szabolcs 90·86, Pozsony 36·67, Zrencsén 1·09 Komárom 84·35, Csanád 72·40, Pest 71·82. Tizből öt olyan, melyben a magyar elem határozott többségben van, pedig az ország lakosságában fájdalom nem képezünk 50 százalékot. A legkedvezőbb számokat ellenben mutatják: Sáros 2·59, N.-Küküllő 9·38, Szeben 2·18, Árva 0·45, Udvarhely 92·19, Hunyad 5·10, Vas 48·98, Fogaras 3·26, Torda-Aranyos 23·03, Alsó-Fehér 14·02, egy kivételével mind olyan, melyben az idegen elem tulságban van a magyar ajku fölött.

Igaz, hogy a kedvezőtlen gyermekhalálozást mutató magyar megyék Csanád 15·16, Békés 7·98, Fehér 6·43, Esztergom 7·67, Jász 7·69, Heves —0·04, Somogy 6.32 amott és Esztergom 7·67, Szabolcs 2·19, Komárom 7·30, Csanád 15·16, Pest 16·68 emitt, összesen 8. Kettő: Heves és Szabolcs kivételével a kedvezőbb gyarapodásu megyék közé tartoznak, mig ellenben a kedvező gyermekhalálozást feltüntető nem magyar ajku megyék N.-Küküllő —3·75, Hunyad —3·56, Ugocsa —3·14, Szolnok-Doboka —8·03, Torda-Aranyos —0·60, Szilágy 12·08, Naszód —1·37, Szeben —2.68, Alsó-Fehér —5.65 és Hont 0·13 amott és Sáros —3·65, N.-Küküllő —3.75, Szeben —2·68, Árva —0·88, Hunyad —3·56, Vas + 8·71, Fogaras —2·73, Alsó-Fehér —5·65 emitt, vagyis összesen 14 megyéből egy kivételével mind kisebb nagyobb fogyatkozást mutat fel és az az egy kivétel Vas megye, mely egyszersmind az egyedüli, a hol a magyarság nagyobb mérvben fordul elő.

De bármilyen befolyást tulajdonitsunk is a gyermekhalálozás nagyságának, népességeink szaporodására vagy fogyatkozására; még ha arra az álláspontra helyezkedünk is, hogy a gyermekhalálozás csökkentése csökkenteni fogja a születések számát is, igy lényegesen nem változtatja népességünk mérlegét: a gyermekhalandóság mai nagysága még akkor is oly kóros tünet marad, melyen minden eszközzel javitani kell. Mert ha ma a magyar megyék nagy születési aránya fedezi is a nagy halandóságot, e kezdetleges barbár viszony a legnagyobb pazarlás emberben és tőkében, fájdalomban és nyomorban egyaránt. (Helyeslés.) Ha azt látjuk, hogy más népek kisebb születéssel mennyivel nagyobb eredményt érnek el, akkor látjuk csak, mily nagy fecsérlést követünk el abban, a minek ránk nézve a legdrágábbnak kellene lenni. (Helyeslés.) Nem egyszer halljuk, hogy egyik legnagyobb nemzeti hibánk a könnyelmü bő költekezés. Ha e vád jogos mikor anyagi javakról van, mennyivel jogosabb akkor, mikor saját vérünkről, fajunkról van szó. (Zajos helyeslés.) Épp azért azt hiszem, hogy ha valamely kérdés megérdemli a tudomány és a közélet embereinek figyelmét, ugy ez az. s midőn a közegészségügyi kongresszus e tárgyat felölelte, bizonynyal a legnagyobb szolgálatot tette hazánknak és fajunknak egyaránt.

A zajos éljenzéssel fogadott előadás után dr. *Veszelovszky* szólalt fel, mire dr. *Barts* József rövid indokolás után a következő inditványt terjesztett elő:

1. A Budapesten f. é. szept. 3., 4., és 5-én ülésező magyar orvosi kongresszus szükségét látja, hogy a védő oltás végrehajtásának kérdése ujfent tüzetes megvitatás tárgyát képezze. Felkéri tehát a nm. országos kormányt, hogy a fennálló oltó szabályzatot megbiráltassa, megjavittassa, esetleg uj oltó rendet alkosson, melynek végrehajtását kérlelhetlen szigorusággal eszközöltesse. 2. A kongresszus kéri a nagyméltóságu kormányt, kegyeskednék intézkedni, hogy hazánk nagy városaiban csupán az ugynevezett retrovakczina (borjuba oltott gyermeki oltó nyirok) nyirkával olthassanak, illetőleg gondoskodnék egy variola-vakczina s egy retro-vakczina-termelő intézet felállitásáról. (Helyeslés.)

Dr. *Ixl* Soma inditványozza, mondja ki a kongresszus, hogy a *bölcsődék* felállitását égetően szükségesnek tartja s e végett törvényjavaslat készitése végett tegyen lépéseket a kormánynál.

Dr. *Major* Ferencz melegen pártolja előtte szóló inditványát, ugyszintén dr. *Szende* is.

Dr. *Ladányi* ama meggyőződését fejezte ki, hogy a létező bajokon gyermekkórházak felállitásával kell segiteni.

---

* A tisztaság legközelebb áll az istenséghez.

Többen nem szólván a tárgyhoz, dr. *Gebhardt* elnök a vitát bezárja és kijelenti, hogy összegezni a vitát, melynek minden részlete élénk emlékezetben van, fölöslegesnek tarthatja, annyival inkább, mert minden felszólalás egész terjedelmében ki fog nyomatni s a tagoknak szétosztatni.

A második előadó *Tauffer* Vilmos egyetemi tanár *a bábaügy állásáról és annak befolyásáról a gyermek-halandóságra* tartott előadást, melyből a következőket emeljük ki:

Hazánkban a még csak kezdetleges közegészségügyi statisztika a gyermekágyi megbetegedések- és halálozásokra vonatkozólag érdemlegesen feldolgozható adatokat nem nyujt, pedig óriási ama veszteség, mely hazánkat a gyermekágyi megbetegedések folytán a nemzésre képes anyákban éri.

A veszély nagyságáról némi fogalmat csak ugy szerezhetünk magunknak, ha a nyugati államok valamelyikének megbizható statisztikája alapján összehasonlítást teszünk, mely összehasonlítás azonban, tekintve az ottani kifejlődött egészségügyi intézményeket, a mi mondhatnók kezdetleges viszonyainkkal szemben csak a legnagyobb optimizmussal egyszerüen átvihető volna; az előadásban Tauffer hazánknak ez irányu helyzetét igyekszik ismertetni.

A berlini szülészek társaságától kiküldött bizottság által 1878-ban készitett emlékiratban (Denkschrift etc in der Zeitschrift v. Geburtshülfe und Gynaecologie Bd III. H. I.) ki van mutatva, hogy a Porosz államban 1875-ben 60029 a nemzési életkorban elhalt nő közül a gyermekágy áldozata lett 7213, azaz az összes eme korban elhalt nőknek 12.09 százaléka. Ha most a mi viszonyaink közt az egyes korosztályoknak összes halálozásából az előbb feltüntetett százalékot mint gyermekágyi halálozást mutatót kiszámitjuk ugy azt találjuk, hogy Magyarországon 1881-ben a nemzési életkorban 43.281 nő halt el, tehát legalább 5137.26 gyermekágyban.

Tiz év alatt 51,000, husz év alatt pedig több mint 100,000 nő esik a gyermekágyi megbetegedés áldozatául.

Tudva azt, hogy e borzasztó veszély, mely folytonosan szedi áldozatait, a legtöbb esetben biztosan elhárítható, valóban alig képzelhető eredményében áldásdusabb ténykedés, mint a szülészeti ügynek szigoru rendszeresitése.

Az 1876. XIV. t.-cz. ez ügyben is rendelkezik ugyan, de ha a máig elért tényleges eredményeket szemügyre veszszük, azt találjuk, hogy néhány közigazgatási kerület kivételével, alig haladtunk tul az első lépésen.

A budapesti kir. orvos-egyesület ez ügyben bizottságot küldött ki kebeléből, mely a teendők sorozatában szükségesnek tartotta:

1. Egy oly szabályrendelet szerkesztését, mely a szülésznőknek eljárásaikban zsinórmértékül szolgálhat és a melynek alapján azok müködésükben hatóságilag ellenőrizhetők.

2. Szükségesnek tartotta beható tudomást szerezni arról, hogy milyenek a tényleges szülészeti viszonyok az országban.

3. Kilátásba helyezte egy szülészeti statisztikának jövőben leendő szerkesztését, miáltal annak idején az intézmény tökéletesbitése lehető lesz.

A mi az első pontot illeti, ebben a bizottság már eljárt. A második pontot, a tényleges szülészeti viszonyokat illetőleg Tauffer tanár egy tervezetet terjesztett a bizottság elé, melynek alapgondolata, az ország közigazgatási beosztásán nyugszik. A tiszti főorvos, a járásorvos, a körorvos és az önálló törvényhatósággal biró városok orvosának körét külön ölelve fel, az ezek segélyével felgyüjtött óriási anyag, e tervezet táblázataiban a községekből a körbe, a körökből a járásba, a járásokból a megyébe vonható össze.

Ily módon a teljes munka bevégeztével a helyzet minden egyes törvényhatóság keretében mint teljes kép áll előttünk.

E táblázatok mintájaként például Fejér- és Esztergommegye részletes kimutatása lesz ismertetve, melyben a tényleges viszonyok feltüntetése után, a javaslatok következnek, melyeknek kivitelével lehető volna a viszonyok rendezése.

Ha e javaslatok szakértői megvitatás után életbe lesznek léptetve, kétségen kivüli, hogy idővel üdvös eredményre fognak vezetni.

Ha továbbá a táblázatok összeállitása után az időközben felmerült változásokról, a hivatalos jelentések beérkeznek, a táblázatok átdolgozása után a szülészeti ügynek tankönyve lesz megnyerve, és ezzel meg volna vetve az alap a fennemlitett harmadik feladat kivitelére, t. i. egy országos szülészeti statisztika szerkesztésére.

Legfontosabb teendő ez idők szerint az ország minden vidékének képzett szülésznőkkel való ellátása. Mostani körülményeinkhez képest pedig ez, csak akként lehetséges, hogy a törvény értelmében a főorvosok — okleveles szülésznők hiányában — a megye kerületén szükséges szülésznőkről, erre alkalmas egyének kiképzése által kellően gondoskodjanak.

Az elmondottak alapján végül három kérdés merül fel.

1. Vajjon a szülészeti ügy rendezése az előterjesztett módon meg lesz-e közelithető?

2. Az elősoroltakon kivül mely módok és eszközök volnának felhasználhatók a szülészeti ügy czélszerü reformjának érdekében.

3. Minő módon volna az ugynevezett czédulás bábák kellő számban való kiképzése legczélszerübben eszközölhető: megvárható-e az a megyei főorvosoktól, vagy szükségesnek látszik-e valamely ujabb intézkedés?

Az előadást tetszéssel fogadták s zajosan megéljenezték.

Dr. *Boskovitz* Mór meggyőződése szerint a létező hiányok és bajok egyik főoka az, hogy az erre vonatkozó törvény az ugynevezett czédulás bábákkal szemben igen elnéző, és hogy a létező törvényt nem hajtják végre ugy, a hogy kellene. A nem okleveles bábák müködését meg kell szüntetni, az okleveles szülésznők müködését pedig a mennyiben azok gyógyitással is foglalkoznak, ellenőrizni kell. Minden községet, melynek 1600 lakosa van, kötelezve legyen okleveles szülésznőt tartani.

Dr. *Wesselovszky* Károly szintén azon a nézeten van, mint az előtte szóló, de a létező bajokat nézete szerint még az által is lehetne kisebbiteni, ha a szülésznők jutalomban részesülnének, ugy például, hogy az a szülésznő, a ki 100 csecsemő közül 80-at az életnek megtart, az államtól jutalmat kapjon. (Általános helyeslés.)

Dr. *Konrád* Márk a születési könyvek sokkal pontosabb vezetését tartja szükségesnek a lelkészi hivatal által. A czédulás bábákat mindenkép kényszeritendőnek tartja arra, hogy oklevelet szerezzenek maguknak 2 év alatt.

Dr. *Ambró* János azt inditványozza, hogy a szülésznők kiképeztetése számára vándortanitók alkalmaztassanak, nézetét dr. *Bodnár* István is osztja.

Dr. *Engel* Gábor szükségesnek tartja annak kimondását, hogy a községek maguk taníttassanak a maguk számára bábákat.

Élénken megéljenezték dr. *Krausz* Frigyesnek ama kijelentését, hogy Küküllőmegyében még a 300-nál kevesebb lakossal biró faluk is okleveles bábákat tartanak. Azt hiszi, hogy ilyenek lehetnének a viszonyok az egész országban. E végett azonban szükséges volna az okleveles szülésznők számát szaporitani, mely czélból több ösztöndijas helyet kellene rendszeresiteni.

Dr. *Turóczy* nem fogadhatná el azt a javaslatot, hogy a megyei főorvosok tanitsák ki a bábákat. Dr. *Thoman* Dávid szükségesnek tartja, hogy csak kellő képesitéssel biró bábák alkalmaztassanak, a nem képesitett bábák kötelezendők volnának, hogy 2 év alatt oklevelet szerezzenek.

Dr. *Tauffer* reflektálva az elmondottakra, ismételve hangsulyozza azt, hogy a czédulás bábákat, mint szükséges kisegitő eszközt, nélkülözni lehetetlen.

A harmadik előadó *Bókai* János tanár a *csecsemők és kisdedek táplálásáról* tartott előadást, melyből adjuk a következőket:

A csecsemők mesterséges táplálásának kérdése az utolsó években sokat haladt és ujabban oly irányban fejlesztetik, hogy a kérdés kielégitő végleges megoldását joggal remélnünk lehet.

A gyári keletkezésü mesterséges tápszerek készitésére a Liebig-leves adta meg az impulzust 1866-ban és e gyári csecsemő-tápszerek, az állati tejeket, igy különösen a tehéntejet, hosszu időn át, sok helyen majdnem teljesen leszoritották a mesterséges csecsemő táplálkozásnál. Liebig, ki tápszerének összeállitásánál a tej egyes alkatrészeit a növényvilágból vette át és pedig oly mennyiségben, hogy a légenytartalmu és légenymentes anyagok megközelitőleg, a női tejjel egyenlő arányban legyenek tápszerében, levesével nagyobb sikereket nem ért el, ennek oka abban rejlik, hogy a Liebig-leves kevés zsirt tartalmaz, a sók benne más összetételüek, mint a női tejben és a fehérnye jó részt mint növényi fehérnye van jelen e tápszerben.

Löfflund Liebe, és Knorsch, kik a Liebig-levest extractum alakjában állitották elő, szintén nem érték czélt készitményeikkel és eme kivonatok, melyek közül nálunk a legkedveltebb a Löfflund-féle volt, mai napság már alig nyernek alkalmazást. A mesterséges tápszerek tulnyomó számát a gyermeklisztek képezik, a melyek közül az első és a legelterjedtebb a Vevey-i készitmény a Nestle-féle gyermekliszt volt. A Nestle lisztet nemsokára követték a Frerichs, Toust-Schuster, Gerber, Giffey, Schiele, Coffin, Ridge-féle gyermekliszt és a Cham-é «Farinae lacteae», melyek mindnyájan a Liebig-féle principium alapján készültek. Mindeme gyermeklisztek főhibája a tul nagy keményitő tartalom és a keményitő szemcséknek majdnem változatlan volta és ez a magyarázata annak, hogy e lisztéket mint kizárólagos csecsemő tápszereket, kivált az első élethónapokban eredményesen nem alkalmazhatjuk.

A gyári keletkezésü csecsemő tápszerekkel eszközölt táplálások sikertelensége visszavezette az orvosokat az állati tejekre és majdnem negyedszázados kisérletezések után a szakférfiak nézete manapság oda változott, hogy ott, hol a csecsemő a természetes táplálékot: anya vagy dajkatejet nem élvezheti, a női tej egyedül a legtermészetesebben csakis állati tejekkel pótolható. Az állati tejek közül az általánosan használt tehéntejen kivül főleg kecske és szamártejjel tétettek kisérletek. Igy a párisi lelenczházban szamártejjel jelenleg is tápláltatnak bujasenyves csecsemők és pedig a lehető legjobb eredménynyel, mi megfejtést nyer ama körülményben, hogy valamennyi állati tej között a női tejhez legközelebb a szamártej áll.

A tehéntej és a női tej között a főkülönbség a két caseinnek ugy mennyiségi mint minőségi eltérésében rejlik. A mesterséges táplálásra használt tehéntejtől a legszigorubban megkivánjuk, hogy az czélszerüen táplált és minden tekintetben egészséges állattól származzék, folyton egyenlő vegyi összetétellel birjon, és tisztán változatlan állapotban szolgáltassák át a szülőknek. Hogy e követelményeknek megfelelhessünk, kiváló gondot kell, hogy forditsunk a tehenek egészségi kontroljára, a tápláltatás minőségére, az istálló hygieniára és végre a tejkezelésre. A szövetségi tejcsarnokok e tekintetben kétségtelenül teljes biztositékot nyujtanak, feltéve, hogy szervezésük kifogástalan. A gyermektelepek lényegesen nem különböznek a tejcsarnokoktól: a főkülönbség közöttük abban áll, hogy a gyermektejtelepek istállóik számára csakis hegyi race teheneket választanak, és állataikat kizárólag száraz takarmánynyal tartják. A gyermektejtelepek tejének egyedül árnyoldala, a tul nagy elárusitó ár és e körülmény nem fogja lehetővé tenni e «gyógytej» általánosabb alkalmazását.

A tehéntejnek, mielőtt a csecsemő táplálására használtatnék, bizonyos kezelésen kell keresztül mennie. A tejkezelést illetőleg a felforralástól eltekintve, a felhigitás bir a legnagyobb fontossággal. A vizes felhigitás által ugyanis lehetővé válik tetszésünk szerint leszállitani a tehéntej tul nagy casein mennyiségét. A vizes felhigitás helyett ujabban kiterjedten használtatnak a nyálkás folyadékokkal, zab, árpa vagy rizsfőzettel való felhigitások, mely folyadékok sok tekintetben meggátolhatják a tehén caseinnek durva rögökké való megolvadását a csecsemő gyomorban.

A Scherlau-féle tejpor, Kunze lacticinje és a Paulcke-féle tejsó a tehéntejhez keverve nem eredményeznek többet mint az imént emlitett nyálkás főzetek, Biedert tejsürü keverékei mint mesterséges csecsemő tápszerek eléggé kiterjedten használtatnak és idővel hihetőleg még általánosabban fognak alkalmaztatni. Vannak ugyan esetek és ezt Biedert maga is hangsulyozza, hol ezen tápszert a csecsemő épen nem türi (zsir, diarrhoee) a legtöbb esetben azonban az igen jó sikerrel alkalmazható kivált oly esetekben, hol a tehéntej tisztán, vagy az emlitett kezelések mellett a csecsemő gyomor által épen nem türetik.

Legujabban Pfeiffer és Wallichs kisérleteket tettek peptonisált tehéntejjel és ezen táplálások oly jó eredményeket mutattak fel, hogy igen kivánatos volna ezen irányban további kisérletek végzése.

A kondenzált és konzervált tejek nem nyujtanak többet, mint a kifogástalan tehéntej, és igy nagyobb jelentőséget nekik nem is tulajdonithatunk.

Az idő már nagyon előrehaladván, csak röviden szóltak a tetszéssel fogadott és megéljenezett előadáshoz dr. *Ottava* Ignácz, dr. *Torday* Ferencz, dr. *Kresz* Géza és dr. *Bodnár* Sándor, az értekezésnek egyes pontjait részint helyeselve és megerősitve, részint saját tapasztalataikkal kibővitve.

Utolsó előadó *Koller* Károly tanár volt, a ki *a csecsemők és kisdedek egészségének oltalmazását czélzó jótékony egyesületek és intézetek, mentőhelyek és bölcsődékről* értekezett.

Előadó mindenekelőtt általánosságban szólott ez intézetekről; azután azok magyarországi viszonyait ismertette tüzetesen. Ismertette a lelenczházak fejlődését, történetét s ama meggyőződésének ad kifejezést, hogy czéljuknak meg nem felelnek. A lelencz gyermekek nagy halandósága folytán a lelenczházakat a legutóbbi időkben a legtöbb államban megszüntették, s más utakat és eszközöket kisértettek meg a törvénytelen gyermekek életének megmentésére és fölnevelésére. Erre hivatottak a gyermek-menházak, melyek felügyelete alatt a gyermekeket egyes családokhoz adják ki nevelőbe. E czélra törekszik az 1870-ben Budapesten alapitott gyermekmenhely, a hol kitett és kórházak és börtönökben levő anyák gyermekeit nevelik. 1884-ben ezen az uton 549 gyermeket mentettek meg. A menhely rákospalotai telepén a gyermekeket kertészekké nevelik. Az előadó értekezik ezután az árvaházakról, a minő 55 van. Kisdedóvó, melyek létesitése az országos kisdedóvó egyesület érdeme, van 346. Végül értekezik a Fröbel-gyermekkertekről és a szünidei gyermektelepekről.

A szakosztály tetszéssel fogadta dr. Koller értekezését.

Miután néhányan röviden hozzászóltak, az *elnök* a szakosztály mai ülését befejezettnek nyilvánitotta.

A II-ik szakosztály ülése.

A második szakosztály dr. *Korányi* Frigyes elnöklete alatt a kiállitási zenecsarnokban délután három órakor tartotta meg ülését.

Az előadói széken először dr. *Rózsahegyi* Aladár kolozsvári egyetemi tanár foglalt helyet s egészségügyi közigazgatásunk szükségletei a központban czim alatt tartott előadást.

Kifejti, hogy az ország köztudomásulag rossz közegészségi viszonyai annak megvizsgálására inditanak, vajjon nem-e a közegészségügyi közigazgatás szervezetének hiányaiban is rejlik annak oka.

Ezért kivánatos egyes megjegyzések helyett az egész közegészségügyi központi közigazgatást venni vizsgálat alá. Jelenleg a belügyministerium képezi a közegészségügy központját, hol ez egészen heterogen ügyekkel van együtt és a hová vidéki organumok azonossága miatt sem tartozik szükségképen, mert a közigazgatási tisztviselők már nem belügyekben is járnak el. Francziaországban a földmivelés és kereskedelmi miniszteriumhoz (mint nálunk 48-ban), Poroszországban a vallás- és közoktatási ügyekkel egy miniszter alá tartozik a közegészségügy; utóbbi legtermészetesebb, mert ekkor az orvosi szakoktatással egy kézben van, és az állami kórházak is jobban értékesithetők orvosok kiképzésére. Ilynemü áthelyezés azonban csak átmenet volna *egy külön közegészségügyi miniszterium alakitására*, melynek az emberélettel az állam ez első alapfeltételével okszerü gazdálkodás volna feladata.

A közegészségügyi (jelenleg belügyi) miniszter fel van ruházva azzal a törvényes felhatalmazással, hogy a közigazgatást szabályozza, az országban történtekről értesüljön, fontos esetekben maga intézkedjék, hogy évi jelentését megtehesse. E müködéshez szükséges segéderők a központban, állandó hivatalnokok az ügydarabok elintézésére helyszini vizsgálatokra és véleményező szakértők.

Az adminisztráló személyzet a központban, az orvosoknak történt törvényes egyenjogusitása után, *álljon kizárólag orvosokból* mint régebben nálunk is volt.

A véleményező szakértőt az *országos közegészségügyi tanács* képezi, melynek ügyköréből mint nem közegészségügy a törvényszéki véleményezés elveendő, mert a munkaerejének tetőfokát elért tanácsot tulnyomólag foglalkoztatja, és külön tanácsra bizandó, az állategészségügynek ellenben szoros kapcsolatban kell maradnia a közegészségügygyel, mert az emberre átragadó állatbetegségek, természetes kapcsolatot képeznek, az állategészségügyekben emberorvosok is eljárnak, viszont az állatorvosok közegészségügyi teendőket is végeznek. A tanács *hatáskörében*, a tanács kötelező meghallgatását a véleményezés körül törvényileg biztositani kellene, mint a közigazgatás alsóbb fokain, és ha a tanácson kivül más szakértők meghallgatásának szüksége fennforog, az enquêt megtartásával bizassék meg maga a tanács. Az inditványozás fontos joga a tanácsnak, melynek azonban csak ugy lesz értéke, ha a tanács által saját iniciativájából javasolt rendszabályok meg is tétetnek.

A véleményezéshez és inditványozáshoz szükséges előmunkálatokat, országos megfigyeléseket és kutatásokat, a tanács tagjait képező tanárok és gyakorló orvosok nem tehetik és erre a meglevő tanintézetek nem hivatvák. Azért a közigazgatáshoz szükséges szakszerü észlelések és kutatások czéljaira külön *állami egészségügyi hivatal szervezendő*, állandó szakértőkkel, melyek az itt egyesitendő népességi és közegészségi statisztikát, közegészségtant, vegytant, kisérleti kórtant, egészségi technikát, állategészségügyet, orvosi rendészetet képviseljék.

A közegészségügyi tanács számára fennmaradna ekkor is a véleményezés, nagyobb horderejü törvényhozási és szervezési munkálatoknál. E mellett eddigi jogai tovább fejlesztendők és munkaképessége fokozandó.

Mindezek megvalósitása nagy és beható ujitásokat involvál, de csak ekkor lesz a közegészségügy központi közigazgatása arra képesitve, hogy az ország közegészségügyét vezesse, és ezáltal annak felvirágzását, egy számosabb, egészségesebb és erőteljesebb nemzedék fejlődését elérhesse.

A folyton éber figyelemmel hallgatott előadás után a kongresszus tagjai az előadót zajosan megéljenezték.

Utánna *Grünwald* Béla orsz. képviselő lépett az előadói asztalhoz, megkezdte értekezését az *egészségügyi közigazgatás szükségleteiről a törvény hatóságokban és községekben*. Az értekezés kivonatát következőkben adjuk:

A magyar közegészségügyi törvény az egészségügyi szervezés szempontjából teljesen megfelelő intézkedéseket foglal magában. A közegészségügyi rendészetet s a közegészség feltételeinek létesitésére vonatkozó intézkedéseket a fennálló közigazgatási hatóságokra ruházza s a közegészség ápolására irányzott tevékenységbe belevonja a községet is. S valóban a község, a járás s a törvényhatóság természetszerü organumai a közegészségnek s ezek mellé a törvény kellő minősitéssel biró orvosi szakértő közegeket állit, kik arra vannak hivatva, hogy részint közvetlenül teljesitsenek bizonyos teendőket, melyekre szakismereteik alapján csak ők képesek, részint szakértő véleményükkel támogassák a hatóságokat, melyek a közegészségügy terén határozatok hozatalára vannak jogositva.

S a törvény elég részletességgel határozza meg az egyes közegek hatáskörét. Egy szempont magaslik ki a törvény intézkedéseiből, hogy a hatóságok mellé rendelt szakférfiak, kivéve a községi- és körorvost, nem közönséges gyakorló orvosok, kik az egyesek egészségi állapotával foglalkoznak, hanem oly közegek, kik a közegészség érdekében vannak alkalmazva, azaz hivatva vannak főkép az egészség ama feltételeivel foglalkozni, melyeket az egyes megszerezni nem képes, s az egészségnek az emberek együttéléséből származó oly veszélyeivel, melyek ellen magát az egyes megóvni képtelen. A közegészségügyi törvény által megállapitott szervezet alapelve, valamint a szervezés tagozása ellen alapos kifogást tenne nem lehet.

E szervezet müködése azonban nem áll feladatának magaslatán. Szomoru tapasztalás nálunk, mely következetesen előfordul közigazgatásunk legtöbb ágában, hogy a törvényeinkben érvényre jutott helyes elvek a végrehajtásban vagy elvesznek, vagy velök teljes ellentétes szellemü eljárás honosul meg. Ennek oka abban rejlik, hogy hatóságaink nagyobb mértékben vannak kitéve a személyes és helyi érdekek behatásának mint másutt, s azért a közérdek háttérbe szorul s a törvények kijátszása s elcsavarása rendes jelenség. Ezt a közigazgatásunk mai szervezetéből szükségkép folyó irányzatot nem ellensulyozza a központi kormányzat, mely erőtelen, az alsóbb hatóságokkal nincs szerves kapcsolatban s mintegy a levegőben függ, nem érintkezik az élettel, ennek szükségleteit nem ismeri s nagyobbrészt akták elintézésével foglalkozik, nem szervezi a közigazgatást a közérdeknek megfelelőleg, de még a vezetés és ellenőrzés jogát sem gyakorolja az alsóbb hatóságokkal szemben, ugy hogy ezek teljesen magukra vannak hagyva.

A törvény végrehajtói nem merték kivonni a következtetéseket a törvény czéljából, mely nem volt egyéb, mint a közegészségügy megalkotása. Először is féltek az állampénztár megterheltetésétől s csekély fizetéseket állapitottak meg a hatósági orvosok részére, a községi- és körorvosok eltartását pedig kizárólag a községekre háritották. Ennek következménye az lett, hogy a közegészségügyi szervezet csonka, mert legalsóbb rétegében, a községekben még a törvény mindenütt nem volt életbeléptethető, mert a községi- és körorvosok fizetései tulságosan terhelik a szegényebb vidékek lakosságát s mégis oly csekélyek, hogy belőlük egy orvos családjával meg nem élhet. Ép oly szüken mérték ki a járási s törvényhatósági orvosok fizetéseit is. Ennek következménye az lett, hogy a hatósági orvos a magángyakorlat terén igyekszik magát kárpótolni s ebben látja fő jövedelmi forrását s ennek szenteli idejét s érdeklődését. Azok, a kik a hatósági orvosi állomásokért pályáznak, nem a közegészségügyi teendőket tartják szem előtt, hanem azt, hogy a hivatalos állás utján magángyakorlatra tegyenek szert s abban az előnyben részesüljenek, hogy egy kis állandó fizetésre támaszkodva, kezdjék meg pályájukat, ismertekké is váljanak abban a körben, melyben müködni hivatva vannak. Minél szélesebbé válik a kör, minél jobban sikerül a magángyakorlat terén magát érvényesiteni, annál kevesebb ideje van tulajdonképi hivatásának teljesitésére s a magángyakorlat egészen elvonja a közegészségügyi tevékenységtől. Vannak ugyan egyes hatósági orvosok, a kik egész lelkesedéssel és odaadással végzik teendőiket a közegészségügy terén. De ezek kivételek s egészben véve a hatósági orvosok a közegészségügyi teendőket csak akadálynak, idő- és pénzveszteségnek tekintik s kivéve a himlőoltást, a bonczolásokat s nehány pusztán alaki teendőt, a hatáskörükbe utalt számos és fontos közegészségügyi feladattal alig foglalkoznak.

Továbbá hozzájárult a közegészségügyi szempont háttérbe szoritásához a pénzügyi szemponton kivül még két körülmény. Az egyik, hogy az orvosok képzésénél a közegészségügy nem foglalja el azt a helyet, melyet fontosságánál fogva megérdemel. Az a jelentés, melyet a törvényhatóságok évenkint egyszer a kormányhoz felterjesztenek, inkább statisztikai jelentőségü és szimptómákkal foglalkozik. A közegészségügyi állapot jellemzése, a születések és halálozások száma, a kórállapot feltüntetése, a védhimlőoltásra vonatkozó adatok, a gyógyszertárak száma s megvizsgálása, a közegészségügyi személyzet kimutatása s a közegészségügyi hatóságok müködésére vonatkozó adatok — ezekből áll a jelentés tartalma. E jelentés a hatósági orvosok évnegyedes jelentéseiből készül, a törvényhatóságok jelentéseiből pedig a belügyminiszter évi jelentése az ország közegészségügyi állapotáról.

Ugy látszik, hogy a kormány körében szükségét érezték annak, hogy a hatósági orvosok a hatáskörükbe tartozó teendőkre nézve kellő ismeretekkel birjanak s ez okból vétette fel az 1883: I. t. cz. 9. §-ba azt az intézkedést, hogy a belügyminiszter a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértve «egy külön tiszti orvosi vizsgálatot rendezhessenek be». De bár e törvény életbelépte óta két év mult el, a kormány még most sem intézkedett a törvény idézett szakaszában foglalt vizsga életbeléptetésére nézve.

A másik, hogy se a központi kormányzat, se a helyi hatóságok nem követelik a hatósági orvosoktól a buzgóbb tevékenységet a közegészségügy terén. E tényezők teljesen ki vannak elégitve, ha a hatósági orvosok jelentéseiket és kimutatásaikat a kitüzött határidőben beterjesztik. Hogy a közegészségügy közegei minő tevékenységet fejtenek ki, hogy a nép legalsó rétegéig mily közegészségi viszonyok állanak fenn, az a felsőbb s legfelsőbb hatóságokat nem érdekli. Pedig a kimutatásoknak nagyobbrészt találomra kitöltött rovataiban foglalt adatokon kivül vannak fontos viszonyok, melyek megérdemlik a legmelegebb érdeklődést.

Nem szenved kétséget, hogy a jelentések, ha megbizható adatok alapján készültek, szükséges tudnivalókat foglalnak magukban, de ép oly bizonyos az is, hogy a fennálló közegészségügyi szervezetet, a törvény életbelépte óta ennél mélyrehatóbb és fontosabb tevékenységre is lehetett volna felhasználni. Tudjuk, hogy egy ország lakosságának nagy tömegében számtalan tényező van, mely a közegészség veszélyeinek bő kutforrása. A felmerülő kóresetek nagyobbrészt szimptómák, melyek a népélet mélyében rejlő közegészségügyi bajokra engednek következtetni. E bajok tanulmányozása egyik főfeladata a közegészségügyi szervezetnek. A nép lakása, életmódja, táplálkozása, az italok, melyeket élvez, nevezetesen az alkoholizmus terjedése és hatása, a nép körében előforduló szokások, előitéletek és babonák, az eljárás a szüléseknél s a szülés után anyákra és gyermekekre nézve, a kisdedek ápolása, a mezei és gyári munka hatása nőkre és gyermekekre, az iskolák stb. mind oly tényezők, melyek részint közvetlenül okozhatnak betegségeket, részint fokozzák a fogékonyságot a kóros állapot iránt s csökkentik az emberi szervezet ellenálló képességét s mind megannyi érdekes tárgy a megfigyelésre arra nézve, a ki a közegészség feltételeinek létesitésére s veszélyeinek elháritására van hivatva. Ha a közegészségügyi szervezet minden tagjának a maga körében, bizonyos rendszer szerint, kötelességévé tették volna a megfigyelést, a tanulmányozást, a tények és tapasztalatok összegyüjtését az egész országban, rendkivül becses anyag gyült volna össze s ma már teljes képét birnók az ország közegészségügyi viszonyainak. — Ily kép összeállitását csakis a helyi közegészségügyi közegeinek megfigyelései teszik lehetségessé és ennek nem csak elméleti, hanem nagy gyakorlati értéke volna. Ha felismerjük a közegészség veszélyeit, melyek a nép viszonyaiban rejlenek s vidékenként különbözők, csak akkor folytathatunk gyakorlati közegészségügyi politikát. Ismernünk kell az ellenséget, tudnunk kell, hol van, s mily természetü, hogy a helyi közegészségügyi közegek utján sikerrel küzdhessünk ellene. Csak igy lehetséges, hogy a közegészségügyi szervezet ne csupán a szimptómák statisztikai feljegyzésével, hanem behatva az élet mélyére, a bajok kutforrásával foglalkozzék. S ez az eljárás üdvös hatással volna magára a közegészségügyi szervezetre is. A hatóságokban s hatósági orvosokban erősen fejlesztené az érdeket a közegészségügy követelményei iránt s felemelné őket hivatásuk magaslatára, s midőn megtanitaná azokat, kik erre a maguk erejéből nem képesek, a közegészségügy magasabb szempontból való felfogására, ugyanakkor képesebbé is tenné őket gyakorlati eredmények elérésére is.

Azért kivánatos volna:

1. Hogy az orvosok képzésénél a közegészségügy tanulmányozására nagyobb gond forditassék s a kormány az 1883: I. 9. §-ban érintett vizsgát életbeléptesse;

2. hogy a kormány ne hagyja magára a közegészségügyi hatóságokat, hanem folytonos utmutatással, vezetéssel és ellenőrzéssel hassa át feladatuk magasabb felfogásával s emelje fel őket fontos hivatásuk magaslatára s alakitsa át e szervezetet a közegészségügy eszközévé;

3. végre, hogy különösen a hatósági orvosoktól a közegészségügy terén többet lehessen követelni, hogy főleg a közegészségügynek szentelhessék tevékenységüket s ne legyenek a magángyakorlatból eredő jövedelemre utalva s ez által hivatásuktól elvonva, szükséges, hogy az eddiginél nagyobb s megfelelő fizetéssel láttassanak el.

A többszörös helyeslésekkel s tetszésnyilvánitásokkal megszakitott előadás után dr. *Sass* István Tolnamegye t. főorvosa adta elő nézeteit ugyan e tárgyban. Előadásából kiemeljük a következőket:

Az egészségügyi törekvések sikertelenségének okát a közigazgatás hézagosságában s a társadalmi érdeklődés hiányában találja meg s ugy vélekedik, hogy mig népünket értelmi felfogás s anyagi érdek az egészségügy hasznos voltáról meg nem győzi, iparkodásunknak kápráztató látszata lehet ugyan, de a józan tapasztalás és a rideg számok mindig ellene fognak bizonyitani. Közegészségügyi szolgálatunk szükséglete, kiegészitésének elengedhetetlen alapfeltétele és sürgős teendőjének a legszorongatottabb társadalmi rétegnek értelmi s anyagi fejlesztését tartja.

Teljesithetlen aspiráczíók szellőztetését mellőzni óhajtva, kijelenti, hogy a hatósági közigazgatást a közegészségügy fejlesztésére alkalmasnak találja. A gyökeres átalakitásnak idejét e téren mindaddig elérkezettnek nem látja, mig meglevő eszközeink rendszeres mozgósitása, valamint kivül eső tevékenység felköltésének sikertelensége az ellenkezőről meg nem győzi.

Hangsulyozza, hogy hatósági közigazgatásunk egészségügyi részének vezetése külön hatósági szakfelügyelőség alá helyeztetessék.

Az egészségügyi kormányzat részére egyéb közigazgatási ágakhoz hasonlón, törvény által biztositott hatáskört s részletezett szakmunkát követel.

Mint közigazgatásunk fontos eszközét a bábaügyet is érinteni kell, mely a törvény bő gondoskodása alatt — épugy, mint sok bába közt a gyerek — bizony majdnem elvész.

Ott, hol anya, gyerek, s generácziók vannak kérdésben — alkuvásnak helye nem lehet.

Dajkaságban levők községi ellenőrzésről ám tanuskodjék a főváros környékén levő községi megbizhatóság. Vidéki állapotok egyszerübb kiadásban hozzá hasonlók. Itt is társadalmi közbelépés pótolhatja csak a közigazgatási eszközök hatástalanságát.

A községi szolgálat során a községi illetve körorvosi ügyet érinti még röviden — s értekezését a következő szavakkal végzi: Különben nemcsak itt, hanem a közegészségügyi közigazgatás egyéb ágában sem lehet bármely közigazgatási kisérletezés, vagy társadalmi közbelépés által követeléseket — bárhonnan jöjjenek is — siettetve kiegyenliteni, sem ebből következtetve mulasztásokat kovácsolni. Eszközeinkben és alkalmazásokban hiány fog lenni mindaddig, mig munkálkodásunkat, s fejlődésben levő egyéb tényezők hatását az érlelő idő és tapasztalat jóvá nem hagyta, s pedig *annyival több, mennél sürgősebb követelésekkel fogjuk szükségleteink számát terhelni, s annál kevesebb, minél inkább haladásunk szabályozójaként a körülményekkel való megalkuvást fogadjuk el.*

Hazánk jeles államférfia e három szóban, intelligenczia, vagyonosság s közegészség foglalá politikáját. Mi ama kettőre épitheljük föl a harmadikat — idővel — munkával. (Éljenzés.)

Dr. *Oláh* Gyula inditványozza, hogy a felolvasások sorát ne szakitsák meg. Időkimélés tekintetéből kivánatosnak tartja, hogy az amugy is tárgyuknál összefüggő felolvasások lefolyása után tegye meg kiki a felolvasásra megjegyzéseit. Az elnök szavazásra teszi fel a kérdést. A szakülés dr. Oláh Gyula inditványát magáévá teszi.

Dr. *Chyzer* Kornél előadása került sorra. Értekezése alapos és nagy tanulmányra, valamint a tárgy mély és minden oldalu ismeretére vallott. A községek orvosügyéről, valamint a körorvosi intézmény fejlesztéséről a következőkben adta elő nézeteit.

A közegészségügyi törvény kötelezőleg állapitja meg a községi és körorvosi intézményt, és daczára a gyakorlatban felmerülő nagy különbségnek egyformán minősiti.

A községi orvosi intézmény régen fennáll. Ma van az országnak 445 községi orvosa, de 1876 előtt is volt már 372. Ez intézmény fejlődése lépést fog tartani községi életünk általános fejlődésével. Másként áll a dolog a körorvosi intézménynyel, mely a mai alapon jövővel nem bir, és ott, hol legszükségesebb volna, kivihetetlen. A körorvosnak ugyanaz a hivatása, a mi a községi orvosnak, csakhogy a körorvos az adott viszonyok mellett annak nem felelhet meg. A törvények amaz intézkedése sem foganatositható, hogy minden 10,000 emberre körorvos jusson; a kormány kénytelen volt nagyobb köröket engedélyezni.

A törvény azt czélozta, hogy orvosi segély jusson oly helyekre is, hol azelőtt csak nehezen vagy nem is volt kapható, de nem tett különbséget a községek közt; és ha a fizetés megállapitását ezekre bizta volna, ugy nem léteznék körorvos. A fizetést a törvényhatóság állapitja meg. Gazdagabb vidékeken, hol orvosok voltak, átlag 400 frtban állapittatott meg; szegény vidékeken nem volt miből emelni. Ennek folytán, ott hol nincs, szükség van, és a hol szükséges volna, ott meg nincs körorvos. A körorvosokból kevés esik oly vidékre, hol azelőtt orvos nem volt.

Például Krassó-Szörénymegyéről a miniszteri kimutatás is mondja, hogy a körök a nép szegénysége miatt orvost nem tarthatnak. És ez északkeleti határhegységeink összes lakóiról áll. A körorvosi adó nagyon egyenlőtlen és azért igazságtalan is. A hol körorvos nincs, ott az ő tisztét a járásorvos teljesiti, mint 1876 előtt, mit a törvény csak azon községekre nézve rendel, melyek körbe nem oszthatók.

A kör és járásorvosi intézmény körül a legellentétesebb gyakorlat kapott lábra.

A belügyminiszter egy interpelláczióra azt felelte, hogy a fizetés minimumát 600 frtban nem állapithatja meg, mert a községek tul vannak terhelve: hogy közpénztárt melyből fizetésüket kapnák megjelölni nem tud, mert ez nem államkiadás, de a községi körök saját kiadása és hogy az intézmény által az orvosok sorsa javult, mert ma 1200 orvosnak van fix fizetése, és e mellett neki a magán gyakorlati dijak biztosittatnak.

Válasza helyesléssel fogadtatott, a miből látható, hogy az irányadó körök rosszul vannak informálva ez ügyben.

Ha a körorvosi intézményt ott akarjuk meghonositani, a hol leginkább szükséges, a törvénynek a fizetésre vonatkozó részét meg kell változtatni.

A körorvosi intézményt államivá kell tenni. A miniszter ur nem tartja ezt államkiadásnak. Már pedig oly országban mint hazánk, mely Európában a legnagyobb halandóságot mutatja, ennek államkiadásnak kellene lenni.

Kellő átalakitás mellett ama költségeken, mibe ma az orvosügy, az államnak és községeknek kerül, még megtakaritani is lehetne. A járás és körorvos közti különbség, mely községi életünk fejletlensége és közigazgatásunk gyarlósága mellett tényleg ugy sem létezik, megszüntetendő. Ez által sok körorvosi állás beszüntethető, és nagyobb fizetéssel rendszeresithető ott, hol orvosi segély egyáltalában nincs. A kinevezéstől függő körorvos remélhet előremenetelt és ezért halad; a megválasztott jobbat nem remélhet, ezért tesped.

Abban igaza van a miniszter urnak, hogy a mai rendszer mellett a fizetés minimuma 600 frtban nem állapitható meg, de nem az ő indokai alapján, hanem a körök geográfiai, népesedési és vagyoni viszonyai miatt.

Legkevésbé helyes a miniszter informácziója ott, hol az orvosok helyzetének javulásáról szól.

A magán gyakorlatból eredhető dijak szerződés utján való biztositása holt betü.

A törvényhatóságok nemcsak a fixumot állapitják meg, de a rendelési és látogatási dijakat is, melyek átlag 20—30 kr. közt ingadoznak; és mely összegnek 7 éven aluli gyermek gyógyitásánál csak fele követelhető.

Ily dijak sem a szellemi munka méltóságának, sem a testi fáradtság mértékének nem felelnek meg.

A községektől rendetlenül kapott fixum megfosztotta a körorvosokat keresetök nagyobb felétől.

A törvényben kilátásba helyezett dijszabály nincs még meg. Állapitsa meg hát a kormány azt a minimumot, mit a kör- és magánorvos gyakorlata után követelhet.

A körorvos hivatásának csak ugy felelhet meg, ha körét rendszeresen látogatni fogja. De az csak ugy lehetséges, ha oly fuvar általányt kap, melyből ezt megteheti. A fuvarnak a község általi kiszolgáltatása vagy megváltása uj teher a községre és nem vezet czélhoz. Legtöbb helyütt kivihetetlen.

A körorvosi állás terheit nem szabad a községekkel közvetlenül éreztetni, mert ezáltal hivatása koczkáztatva van.

Meg kell szüntetni azt, hogy az orvos exekutor szerepében járja be köre közegeit.

Ha megjelenésekor meg nem kapott fizetése helyett betegeket fog keresni, és a lakosságot és elöljáróságot a közegészségi hiányokra jóakaratulag figyelmeztetni, müködéséből több haszon fog háramolni mint ma. De mert az ő állása mindenekfelett bizalmi, nem szabad belőle rendőrorvost csinálni. Neki magán érdekekbe ütköző orvosi rendészetet gyakorolni és az elöljáróságokkal ellentétbe jönni nem szabad.

Legyen ő első sorban gyógyitó orvos és szegények orvosa, de nem szegény orvos.

Elégedetlen, nyomorral küzdő orvos tudományával nem haladhat és igen rosz apostola a közegészségügynek, melynek jóvolta az egészséges állam legelső követelménye.

A körorvosi intézmény a mai alapon nem életképes.

A felolvasást több helyt zajos helyeslésekkel szakitotta meg a közönség, végeztével pedig kitörő éljenzés és taps jelezte, hogy mily tetszésre találtak az általa fejtegetett eszmék.

Az elnök öt perczre felfüggeszti az ülést.

A szünet után elnök megnyitván a gyülést, a szólásra feljegyzettek közül először dr. *Boskovits* Mór emel szót sürgetve a kör és községi orvosok látogatási dijazásának, továbbá a minimális fizetésnek szabályozását.

Dr. *Weszelovszky* Károly, Egyetért Rózsahegyi előadásával, kivéve annak egy pontját s szükségesnek tartja az orvosi statisztika pontos vezetésének biztositására, hogy orvosokból álló statisztikai hivatal szerveztessék, mert csak ezáltal hiszi elérhetőnek a megbizható halálozási statisztika létesithetését.

Dr. *Lendvay* Benő biráló megjegyzéseket tesz Grünwald Béla és Sass István előadásaira, majd a következő inditványt terjeszti elő kimeritő indokolás kiséretében: kéressék fel a magas kormány, hogy a törvényhatósági orvosok állomositását minél előbb kezdeményezze, az iránt még a közel jövőben történjék meg a kellő törvényhozási intézkedés. (Helyeslés.)

Dr. *Popper* József utalva ama visszásságokra, melyek tapasztalás szerint abban gyökereznek, hogy a megyei főorvos nem az állam közege, csatlakozik előtte szóló érveihez és az iránt fejezi ki óhaját, hogy a megyei főorvosi hivatal állomosittatván, a főorvost a kormány nevezze ki, s oly anyagi javadalmazással dotálja, mely mellett függetlenségét megóvhassa. (Helyeslés).

Dr. *Raisz* Gedeon a közegészségügyi törvény sarkalatos hibáinak tartja azt, hogy egyes intézkedései kivihetetlenek, szerinte, nem volt alkalmas a talaj arra, hogy az önkormányzat elveire alapitott törvény gyökeret verhessen, sürgős teendőnek tartja, hogy az állam a nép számára szerezze meg az orvosi segélyt a *néporvosok* intézményét. Ezért a közegészségi felügyelők által ki kellene puhatolnia, hogy hol és mennyiben van égető szükség az orvosra (Éljenzés).

Dr. *Rereczky* Endre inditványt terjeszt be az iránt, hogy a kongresszus kérje fel a kormányt, hogy ez a tanuló ifjuságon a közegészségügyi tanács által megállapitandó utasitás szerint a törvényhatósági és körorvosok által testméréseket eszközöltessen. Az inditvány be fog osztatni az osztályokba.

Dr. *Bodnár* Sándor szintén a megyei főorvosok államositása mellett szól.

Dr. *Oláh* Gyula meggyőződése szerint ez a nemzedék még nem látja betetőzését annak az épületnek, melynek első köve a közegészségügyi törvény, szerinte a kongresszus teendője abban határozódik, hogy irányelveket jelöljön ki, miért is nem tartja helyesnek az elméleti diskussziót. A körorvosi rendszert illetőleg nehezen találja megvonhatónak a határt, hol az államositást kezdeni kell; ajánlja a territoriális viszonyok szigoru tekintetbevételét. A körorvosok fizetését illetőleg kivánja, hogy a fizetés az adóhoz arányosittassék.

Dr. *Markó* László óhajtandónak tartja, hogy a községi elöljáróságok által láttamozott reczeptekre kiszolgálandó gyógyszerek ára közigazgatási uton legyenek behajthatók.

Vasvári Kovács Imre felszólalása után az elnök bezárja a vitát. Ülés vége fél hét órakor

*

A községi és körorvosok orsz. egyesületének közgyülése.

A községi és körorvosok országos egyesülete ma este hatodik rendes évi közgyülését tartotta meg a Hungária szálloda nagy termében. A szép törekvésü egylet kicsiny kezdeményezésből ma már megizmosodott, ugy hogy kitüzött czéljaira munkálhat. A közgyülés elnöki tisztén dr. *Bódogh* Albert közegészségügyi felügyelő és dr. *Pollák* József devecseri községi orvos osztoztak meg. Elnök üdvözölvén a szép számmal megjelent tagokat, jelenti, hogy a tagok száma örvendetesen gyarapodott. Ezután a számvizsgáló bizottság terjesztette be jelentését, melyből kitünt, hogy az egyletnek 803 frt készpénz vagyona van gyümölcsözőleg elhelyezve. A jelentés alapján a pénztárnoknak a felmentvény megadatott. Pollák József elnök inditványozza, hogy dr. Pupos, volt devecseri orvos, 90 éves özvegyének, ki nagy nyomorban van, nyujtson az egylet segélyt. A közgyülés 20 forint segélyt szavazott meg az özvegynek, kinek férje negyven

évig volt közszolgálatban, nyomora enyhitésére. Végül határozatba ment, hogy az egylet az iránt keresi meg a közegészségi felügyelőket, hogy szerezzenek érvényt a miniszteri rendeletnek, mely a községi és körorvosok fizetési módozatait szabályozza.

A közgyülés után kedélyes társas lakomára gyültek össze a tagok, melyre az egyetemi tanárok, valamint a budapesti orvosok közül is többen megjelentek. A pohárköszöntők hosszu sorát dr. Bódogh Albert nyitotta meg, éltetve a tagokat, kik buzgón munkálkódnak az egylet javára, Vasvári-Kovács Imre a kongresszus vezérférfiaira, dr. Vaskovich János a vidéki kartársakra, dr. Sor pedig az egyetemi tanárokra üriti poharát. Dr. Halász Géza az elnököt, majd a jelenlevő hölgyeket köszönti fel, dr. Lörinczy egyl. titkár szintén a nőkre üriti poharát. A társaság csak késő éjjel oszlott el.

VIDÉK.

* **Az erdélyi unitáriusok** főtanácsa aug. hó 30-án tartotta ülését. Ferencz József püspök megnyitó beszédében a többi közt a főrendiházi törvényre vonatkozólag ezeket mondta: Arra nézve, hogy egy törvényhozó testületben az egyház főnökeinek, mint olyanoknak, legyen-e helyök vagy ne legyen? eltérők lehetnek a nézetek, de hogyha valamelyik egyháznak e jog megadatik, abban a többi hasonló egyházak is részesittessenek, erre nézve azt hiszem, hogy legalább közöttünk, véleménykülönbség nem lehet. E szempontból tekintve a dolgot, részemről a vonatkozó országos törvényt egyházunkra nézve egy oly vivmánynak tartom, mely részben ismét vallásunkat Magyarországon törvényesitő 1848. évi 20. t.-cz. kiegészitésül és végrehajtásául szolgál. S e nagy elvi vivmány mellett, előttem legalább másodrendü kérdéssé válik az, hogy egyházunk elnökei közül csak egyik s nem mind a kettő ruháztatott fel a főrendiházban tagsági joggal, a mi mellett annak idejében — elismeréssel jegyzem meg — a napi sajtóban is több hang emelkedett, sőt az országházban is megtétetett az inditvány. E nagy elvi vivmány mellett abból se csinálok kérdést, hogy nem ránk bizatott elnökeink közül egyiket vagy másikat magunknak jelölni ki, mintha ez különben is a vonatkozó törvény egész szellemével és alapelveivel ellenkezett volna. Szóval, én ezen törvényben egyházunkra nézve csak az előny, jobban mondva az erkölcsi nyereséget nézem s ezt annál nagyobbnak tartom, mert egyházunknak ily módon lett figyelembe vételére nem magunknak kellett szót emelni s az ellen sem a képviselő-, sem a főrendiházban egyetlen hang sem emelkedett; a mi bár önként érthető egyházunknak törvényes létjogából, mégis oly jele az időknek és korszellemnek, a mely minket csak örömmel tölthet el. A püspöki megnyitó után, Nagy Lajos kolozsdoboka-köri esperes és főjegyző emelkedett imában kérte isten áldását a tanácskozásokra. Ezek után következett a napirend. Felolvastatott Ferencz József püspök jelentése. Ezután Kovács Antal tanár olvasta fel az E. K. Tanács jelentését, melyet ő, mint közigazgatási jegyző állitott össze. Ebből kiemeljük, hogy az unitárius eklézsiákban a vallás-erkölcsi élet általában kielégitő volt s kivált a mely eklézsiákban a vadházasságok beszüntetésére szigoru intézkedések tétettek s pedig jó eredménynyel is, mint a püspöki jelentés mondja. Ugyanis a 2147 unitárius szülött közül csak 183 volt törvénytelen, vagyis az egésznek 8·5 százaléka, a mi a mult évihez képest javulást mutat s általában pedig elég csekély szám. Az eklézsiák vagyoni állapota jó rendben van, kivétel gyanánt a bölöni gazdag eklézsia szerepel, melyre nézve a főtanács ez alkalommal fog intézkedni, miről tehát később szólunk. Az eklézsiák száma ez évben két igen fontos helyen alakult fiókeklézsiával szaporodott, u. m. a segesvárival, a mit ez alkalommal a főtanács tudomásul vett. Érdekes megjegyezni, hogy a segesvári szász lutheránus eklézsia egy használatban nem levő kis imaházat csekély évibér fizetése mellett az unitáriusok rendelkezésére bocsátott. A kis fiókegyház ma már 150 léleknél többet számlál, a gyermekek közül 15 részesült vallásos oktatásban s más szükséges tanitásban, miért, valamint az eklézsia megalakulásáért Raffay Domokos lelkészt illeti az elismerés. Ezt a főtanács teljesen méltányolta is, a mennyiben a gyülés rendjén Raffay Domokosnak köszönetét nyilvánitotta s fáradságát 60 frt segélylyel jutalmazta. Ugyancsak megalakult Brassóban is a fiókegyház. A budapesti uj anyaeklézsia hivei számban szépen gyarapodnak, lévén ma 370-en, vagyis 160-al többen, mint a megalakuláskor. Szebenben 40—45 az unitárius lelkek száma, de eddigelé itt nem lehetett filiálét rendszeresiteni, habár a kellő lépések megtörténtek ez irányban. Hód-Mező-Vásárhelytt az uj fiókeklézsia szépen gyarapodik. Az összes eklézsiák vagyona, azon kivül a mi a közpénztárban kezeltetik: 178,540 frt 79 kr. pénz s 21,802 véka gabona. A püspöki vizsgálat alatt álló eklézsiák kivételével a többiek évi bevétele 74,493 frt, kiadása 67,928 frt, maradék 6565 frt, a mi igen szép gyarapodás. Az E. K. Tanács a mult évben szigoru intézkedéseket tett az iránt, hogy az eklézsia kamatra adott vagyona a hivektől pontosan behajtassék s hogy ezentul a hiveket terhelő nagy öszszegek felnevekedése megakadályoztassék. Incze Mihály nyug. miniszteri titkár ez évben 3600 frtot tett le alapitványul. Néhai Szalacsi Farkas nem unitárius vallásu az unitárius vallás iránti érzett rokonszenve jeléül hagyatékából egyrészt a vallásközönségnek rendelt, de a mi még eddig nem volt különválasztható. Ez valóban nemes vonása egy fenkölt léleknek. Az iskolák állapota általában jó volt. A vallásközönség vagyona gyarapodóban. — A főtanács a főrendiházba való menetelre Dániel Gábor egyházi főgondnokot, mint hivatalában idősb elnököt jelölte ki.

Egy román röpirat.

A román irredentisták egy ocsmány hangon szerkesztett röpiratot adtak ki, melyet Karánsebesen s az ország több más vidékén, hol románok laknak, falragaszok alakjában a román lakosok házaira ragasztottak. A proklamácziót hir szerint ezer és ezer példányban nyomatták ki Bukarestben s azt most a magyarországi románok közt terjesztik. Karánsebesi levelezőnk beküldte hozzánk ezt a proklamácziót, mely magyar forditásban szó szerint igy hangzik:

Románok!

A magyarok ma Kolozsvárott népünk fele része ellen kimondták a halálos itéletet. Minden felől összegyültek a lármázók, hogy ez itélet kihirdetésénél jelen legyenek. Az illumináczió közben s a banketek gőzében ez egyetlen üvöltésben egyesült lármájuk: csináljunk Erdélyből Magyarországot! E czél elérése végett olyan pénzt gyüjtöttek, melynek legnagyobb része még románok verejtékéből ered. Ezzel a pénzzel akarják megjutalmazni a románok közt a bünt, a betörést és a szülőgyilkosságot, hogy tönkre tegyenek benne minden jót és nemest, minden jellemszilárdságot. — Minthogy pedig önmagukban gyöngék, védbástyául a XIX-ik század leggyöngébb politikai müvét: a magyar államot vették, mely hazugságból és árulásból származott. Mindazt, a mit a Kárpáton tul levő románok szereztek, sőt még saját karjaikat is önmaguk ellen akarják forditani s azzá akarják használni, hogy saját jármát diszitsék. Ép oly kislelküen, mint vadul müvökre a törvényesség hazug leplét boritják rá. Azt mondják, hogy csak a románokká lett magyarokat akarják az anyanemzet kebelébe vissza vezetni. Romanizált magyarok? Hol és mikor voltak ilyenek? ezer év óta a mai napig akadt-e magyar, ő, az uralkodó és fosztogató, a ki magának a kifosztott sorsát kivánja? Vajjon nem ők voltak-e azok, a kik elrabolták a románok nemzetiségét? Vajjon a románok a nyugalom után és a kitüntetés után való vágyakozásban nem adták-e a magyaroknak a legjelesebb hadvezéreket és politikusokat, jószántukból elhagyva saját népüket, de azzal a szilárd és megváltozhatlan szándékkal, hogy románok ne maradjanak? És mi nem hivjuk őket viszsza, nem reklamáljuk őket, sőt ha valami érdek lépne közbe, a mely kivánatossá tenné nekik, hogy visszatérjenek a román nemzet kebelébe, mi lábrugással üznők vissza őket, mert semmirekellő az, a ki nemzetét eladja és mert azt akarjuk, hogy nemzetünk tiszta maradjon. A magyarok azt válaszolják, miért hát olyan szegény románokban Erdély, a Bánság, a Körösvölgy és Mármaros? Miért? Nohát megmondjuk mi. Mert még sohasem történt, hogy csaken a román vidékeken valóságos magyar települése jött volna létre. A székelyekben a Kárpáton tul levő román vidékek csak magyar hóditó csapatokat láttak, a kik, a mint annak történnie kellett, idővel megsemmisültek. Még a Tuhutum hordáinak is ez volt a sorsa. Ott találták a románokat, de ott is hagyták őket. Ha a magyarok nem szégyenlik mostani alacsonyságukat az akkori betörésekkel mentegetni, menynyivel több joga lenne a német nemzetnek azt kivánni, hogy Franczia-, Olasz- és Spanyolország vissza germanizálódjanak; hiszen ezek oly országok, a melyekbe a német nemzet a római birodalom szétdarabolása után nemcsak pusztitó hordákat, hanem népeket is küldöttek, melyek ott le is telepedtek. A magyarok azonban támadásaikra is megtalálják az igazolást gyakran emlegetett történelmi jogaikban. Ők arra használják fel ezeket, hogy port hintsenek amaz európai nemzetek szemébe, a melyek előtt azok még nem ismeretesek, hogy megkönnyitsék a dolgát olyan számitó hirlapiróknak, a kik a föld e zugában megfelelő jutalomért szivesen felajánlják czivilizátori müködésüket. A magyarok nem kevesebbet akarnak, mint hogy a románok hazája romjain egy nagy magyar hazát alapitsanak. Ezt akarják ők minden áron, minden eszközzel. Előttük nincsen semmi igaz, semmi szent, semmi emberi, csak az, a mi e czél elérésére szolgál. Ez az, a miről a modern Hungáriából összegyült magyarok Kolozsvárott tanácskoznak.

Románok ott a havasokon tul ne féljetek! Ti nem ismeritek a félelmet. Más hordák is törtek már ti reátok, de nem irthatták ki szivetekből a hitet. Ma, a mikor a ti halálos itéleteteket kimondják, ereitekben gyorsabban és erősebben kering Traján vére. A mócz bocskor nehezebben, habár nesztelenebbül is lép ma az illuminált Kolozsvár utczáin, mint a magyar csizma, s az ő tiszta, világos és határozott tekintete százszor többet fejez ki, mint a magyar mágnásoknak részegségtől beborult tekintete. Kitörülhetetlen betükkel vési be ennek a mai Kolozsvárnak a képét emlékezetébe. S ha majd kell, egy pillanat alatt leszámol vele. Ennek a móczoknak az érzelmei legyenek a tieitek is, mindnyájatoké, testvéreink! Ebben az érzelemben rejlik a ti sérelmetek programmja. Ez a ti keserü, de dicsőséges multotokra figyelmeztet, és megmutatja nektek, hogy miképen erősitettétek ti nemzeti élteteknek fonalát, megmutatja azt, hogy mikor az a gyöngeségtől már-már elszakadt, meghosszabbitottátok, ha a magyar kinyujtotta törvénytelen kezét, hogy elmesse azt. A magyar feudálisok erkölcstelenségeinek és bünös üzelmeinek következménye az 1437-diki harczok voltak. A három nemzet összeesküvése és azoknak hallatlan törvénytelenségei teremtették az 1785-diki vértanukat és a pánmagyar ideál keresztülvitelének első kisérlete szülte 30 év előtt a ti hőseiteket. Oh románok ott a hegyeken tul! A ti őseitek nem ismertek félelmet. De az ő bátorságuk nem volt baj, mert az életerős és legyőzhetlen önérzetből keletkezett. Mikor a magyar gőg tetőpontját érte el, mikor a zsarnokok térdei többé nem engedték meg a lélekzetvételt sem, és midőn végre ős nemzetük a legnagyobb veszélyben forgott, akkor véget vetettek szenvedéseiknek és engedékenységüknek és harczoltak, mint oly nemzet, mely a szabadságot megérdemli. Egy ily magasztos pillanat van most ismét a küszöbön. Ne engedjétek magatokat továbbra is csalatni a polgárkabátban járó gyáva irástudók részéről. «A törvényes rend» számosokra rég megszünt azóta, hogy azzal törvényes jogaitokat többé meg nem tudjátok védelmezni. «Törvény és rend» csak a magyaroknak valók. Ezek által vesztettétek el ti mindazt, a mit omló véretek árán szereztetek. A kormányzat minden formájában ellenségesen van hangolva veletek szemben. Tönkre tette anyagi jólétteket, kiüz régi hazátokból és ujra az urak ostorának uralma alá hajt titeket. A hajdani jobbágyságnál rosszabb helyzet fenyeget titeket. A saját verejtéketek árán fentartott iskoláitokat aláaknázták, a kanóczot már-már használni kezdik és azután valamenyi hamuvá lesz. Templomaitok még jobban meg vannak szentségtelenitve, mint a kálvinista üldözések idejében. A magyar csendőrök elüzik papjaitokat az oltárok elől.

Daczára a törvényeknek, melyek biztositják nemzetiségetek függetlenségét, már meghozták azt annak elnyomására vonatkozó határozatot és holnap már végre is hajtják azt. A ti derék és szorgalmas gyermekeitek, a kiket annyi nehéz veriték árán tanittattatok, nem találnak egy falatnyi kenyeret a hazában. Abból a keresményből, melyet ők nehéz munkával szereznek, a magyar puszták éhes kutyái hizlalják magukat. Nyelveteket, őseiteknek édes nyelvét mindenfelé elnyomták és még igazságot sem követelhettek.

Mindezeket a csapásokat a «törvényes rend» mért méri reátok, Hogy is tudnátok hát megvédeni magatokat ellenök? Nem, ne engedjétek magatokat mostani és jövendőbeli helyzetetek felől elámitani. A forradalom közeledik; ha derüs is az ég, czikáznak már a villámok, s hirdetik a forradalmat:

Kolozsvárott maguk a magyarok proklamálták a forradalmat, mert olyan két nép közöt, melyeknek egyike nyiltan hirdeti a másiknak pusztulását, nem lehet más állapot csak a forradalom! Csak gyáva nép mond le jövőjéről, csak az nem érti az ellenséges kihivást, csak az nem veszi föl az eléje dobott kesztyüt!

Nincsenek fegyvereitek! Ugy van. Nyilt forradalomra még nem vagytok képesek. Hora ideje megváltozott, de eljön ujra és ti cselekedni fogtok! A mi veletek ma történik, titkos forradalom az az éj sötétjében, erdők árnyékában; merénylet az a magyarokkal való mindennapi érintkezésekben. Oh, testvérek, mért feleditek, hogy azoknak egész vagyona, kik gyilkos háborut viselnek ellenetek, a ti kezetekben van; hogy az a ti ellopott, elrabolt, törvényellenesen használt vagyonotok, melylyel tetszésetek szerint bánhatnátok!

Hát nem tudjátok, hogy mily könnyü elhamvasztani a grófnak, bárónak egész vagyonát, melyet tőletek elvett? Hát nem tudjátok megérteni, hogy csak a jogos védelem állapotába helyezkedtek, mikor az ellenség által megrongáltatva más uton próbáljátok megtorolni romlástokat? Vagy nem jogos védelmi állapot-e az, ha arra törekesztek, hogy a közigazgatás, az igazságszolgáltatás s a magyar közoktatás nyomása ellen, az egyedül rendelkezéstekre álló eszközzel védekeztek; mikor a törvényes rend csak arra használ s arra tart fenn titeket, hogy nyomorulttá tegyen és megrontson? Ma már tudtok olvasni magatok is. Olvashatjátok, hogy védelmezik magukat az ily elnyomott nemzetek. Nézzétek az irországiakat! Nézzétek mily drámákat idéznek elő törvényes védelmökben! Lőjjetek ki egy golyót, s kevesbitsétek egygyel a tehetetlen szentek számát! Keritsetek helyet a dynamitnak! Sem az egyik, sem a másik nem fog benneteket cserben hagyni.

Megtanitanak benneteket magyar nyelvre, elveszik gyermekeiteket, hogy neveljenek belőlük árulókat saját nemzetök ellen. Őrültségük arra is vetemedik majd, hogy elrabolják fiaitokat, hogy megtöltsenek velök nemzetiségtől megfosztó menedékeket, a mint XIV. Lajos a legborzasztóbb vallásos fanatizmus idejében elraboltatta a franczia kálvinisták gyermekeit, hogy átadja őket a jezsuitáknak!

Hah! ha ti olyanok lesztek, a milyenek tudnátok lenni, s a milyeneknek lennetek kellene, akkor a magyaroknak nem lesz bátorságok ilyen rablások elkövetésére. S ha mégis hiábavaló lenne éberségtek, inkább fel fogtok kiáltani az olasz költővel, ki nemzetének fájdalmát tolmácsolta: «Inkább ne legyen gyermekem, semhogy magyar legyen!» El fogjátok mondani, a mit ő nővérének mondott: «Jobb, ha nem szülsz, mint ha uj rabszolgának adnál életet.»

Testvérek! Gyülöljétek a magyar nyelvet százszorta jobban mint eddig; köpjétek le azt, a ki magyarul fog beszélni; ápoljátok a magatok nyelvét minden rendelkezéstekre álló eszközzel!

Az egész világ elismeri, hogy ti nagy nemzethez tartoztok. Legyetek ezután fanatikusok! A ki soraitokból kiválik, bánjatok el azzal ugy, a mind meg vagyon irva a szent irásban, a melyben hisztek: «Azt a fát, a mely nem terem gyümölcsöt, ki kell irtani és tüzre kell vetni.» Forditsatok hátat azoknak a semmirekellőknek is, a kik türelemről és eszélyességről beszélnek! A magyarok barátjai ők, s a ti lelkiismeretlen ellenségeitek! Rendithetetlen bizalommal sorakozzatok azok közé, a kik elszántak és áldozatra is készek, hogy uj utra térhessenek! Legyetek egy testté egy karrá, de mégis oly szolidárisak, hogy mindenikötök önálló fej és önálló programm legyen, de mégis csak egy fej és egy programm legyen. Csak igy éri czélját jogos önvédelmi harczotok.

Románok ott tul az Alpeseken!

A magyarok megujitották a feudalizmusnak egész alávalóságát, hogy titeket a földre gyürjenek!

Tartsatok össze, s ne feledjétek pillanatra sem, hogy egyedül vagyunk. Sem Európa, sem a latin faj nem érzi a mi fájdalmainkat és óhajtásainkat. Ha ismerné hivatását Európa, nem türné pillanatig sem, hogy szivében ázsiai horda garázdálkodjék, mely igazi jótékony és nagylelkü czivilizáczióra képtelen. A nyugat latinjai együtt lakmároznak a ti zsarnokaitokkal, nem törődve testvérei kis csoportjával, mely barátjaik járma alatt nyög. S mindenekelőtt ne gondoljatok többé a «császárral». Olyan zsarnok ő is, mint a többi; csak pénzeteket és gyermekeitek drága vérét követeli, s nem ad érte egyebet, csak a megvetést, mely fentartani igyekszik a bálványimádást, mely ellenségetek és ellensége haladástoknak is. Vissza akar vetni titeket hosszu századokra arra az utra, melyen a multban oly sok fáradozással haladtatok. Az, a kinek «jóságát» oly gyakran dicsérik előttetek, nem hallja lépéseiteket, nem akar megmentője azoknak, a kik kénytelenek voltak fegyverrel keresni azt, a mit könyörgéssel nem szerezhettek meg, s a forradalom után csak akkor tett könnyitéseket, ha ráijesztettek, s látta, hogy ezt trónjának érdeke s birodalmának nyugalma megköveteli. A félelem s nem a kegyelem okozza, ha ezek a falánk bálványok meghallgatják alattvalóikat. Még egyszer mondjuk testvérek, ott tul az Alpokon: egyedül vagyunk, s ezért mindnyájatoknak hősöknek kell lenneiek. Az igaz ügy, ha bátor nép támogatja, czélját éri.

Románok, kik az Alpokon innen laktok! Hozzátok fordulunk; akár szabad román földön születtetek-e, akár a sors vetett benneteket ide, mert itt a végső ideje annak, hogy a kettő közt ne tegyünk külömbséget. Adjátok meggyőző jelét annak, hogy mennyire szükségünk van az igaz hazafiságra, a nemzeti érzületre érdekeinek és törekvéseink közös eredetének öntudatára. A pillanat ugy reánk, mint az elnyomott románságra nézve ünnepies. Tegyük szivünkre a kezünket és valljuk meg saját magunk előtt: A mai napig keveset tettünk fegyvereink gyarapitása és élesitése érdekében. A kormányok kárhoztatása meg nem engedhető hiba lenne. Inkább saját magunkat okoljuk, magunkat, a kik hozzászoktunk, hogy mindent tőlük várjunk; tőlük vártuk és várjuk nemzetünk exponált pontjainak kiterjedt és komoly védelmét. Kétségtelenül nekik is vannak kötelességeik a román nemzettel szemben, és nem szabad figyelmen kivül hagyniok egy nemzeti politika követelményeit, mert nemzetünknek nagyon elvetemültnek kellene lennie, ha egy kormány, mely e követelmények közül egyet is elfeledne, csak egy napig is tovább a kormányon maradna. Mi a nemzet, a közvélemény, tegyük meg kötelességünket. A román irredenta bátran felel a kolozsvári összesküvőknek. A családi körben, az iskolában, a katonák közt kultiválni kell az összes románság szolidaritásának, a kivánságok közösségét, a kölcsönös szent segitség szükségének eszméjét.

A család körében és az iskolában meg kell mondani a gyermekeknek, hogy hazánkat a magyarok szétmarczangolták; a katonának meg kell mondani, hogy Románia valódi megerősitése Erdély meghóditásában alapszik. Sorakozzunk! Iparkodjunk, hogy a hegyeken tul lakó románok testvéri szeretetünket, a magyarok pedig ellenséges indulatunkat érezzék.

Ki benneteket kerül, az a román törzs ellensége és usurpálja azt a nevet, melyet visel. A román nemzet nagy tudott lenni a válságos órákban. Ez a nemzet föl veszi ama keztyüt, melyet a magyar csorda eléje dobott.

Vae Victis.

Bukarest, 1885. aug. 18. (régi naptár,)

A România Irredenta végrehajtó-bizottsága.

UJDONSÁGOK.

— szept. 3.

— *Személyi hirek.* Baross Gábor közlekedésügyi államtitkár tegnap reggel váratlanul Szegedre érkezett s megtekintette sorra a közlekedési hivatalokat, délután pedig a porgányi zsilipet, a honnan a sövényházi keresztgát megszemlélésére indult. — *Lechner* Lajos miniszteri tanácsosnak küldöttség adja át e héten a szegediek diszalbumát. — *Kállay* Albert szegedi főispán pár napra a fővárosba érkezett. — *Degenfeld-Schomburg* gróf altábornagy, a 7. hadtest parancsnoka tegnap Bécsből Nagyváradra utazott, a hol e hónap 5-dikén ünnepli negyven éves szolgálati jubileumát. — *Hasszan* egyiptomi herczeg Bécsből Párisba utazott, s onnan tiz nap mulva visszatér az osztrák fővárosba. — *Mondel* báró főhadsegéd már kiépült bajából, mely miatt nem kisérhette el ő felségét a kremsieri találkozásra. — *Millinkovics* alezredes, a montenegrói osztrák-magyar miniszterrezidens Czetinyéből Bécsbe érkezett. — *A badeni* nagyherczeg és *Hilda* nasszaui herczegnő esküvője e hónap 20-dikán megy végbe a hohenburgi kastélyban. — *Bojanovszky* bárót, a kremsieri polgármestert a harmadosztályu vaskorona-renddel tüntette ki az uralkodó. — *Brankovics* György görög-keleti püspök pár nap óta sulyos lábbajban szenved s aligha vehet részt a karlóczai szerb koogresszuson. — *Simonffy* Kálmán ismert zeneköltő a fővárosba visszaérkezett.

— **A laxenburgi kastélyban** tegnapelőtt ünnepet ültek; a kis Erzsébet főherczegnő eme napon töltötte be második évét. Az udvari hivatalnokok, az udvari tisztviselők és az udvari személyzet már reggel 8 óra előtt diszruhába öltözve vonult a régi kastélyba. 8 órakor egy udvari káplán a teljesen kivilágitott és szépen feldiszitett kápolnában csendes misét mondott, melyet a trónörökös és az udvari személyzet meghallgatott. A délelőtt folyamában a kis főherczegnőt elárasztották számos születésnapi ajándékkal, jobbára játékszerekkel, melyeket a király, a királyné, a trónörökös pár és Mária Valéria főherczegnő küldtek a laxenburgi kastélyba. Majdnem egészen megtöltötték a kis játszó szobát és azt szinte fölösleges emlitenünk, hogy virágbokrétákban sem volt hiány.

— **Politikai elfogatások Triesztben.** Triesztből irják e hó 1-ről. A tegnapi nap folyamában számos házmotozásról elterjedt hirek tulzottaknak bizonyultak. A hitelintézetnél foganatositott kutatások két alárendelt hivatalnok iró asztalának megmotozására szoritkozott, miután előbb lakásaikat is kikutatták. Mind a két gyanusitottat elfogták. Egyikük *Marx* Aurél, még csak 18 éves; trieszti születésü, de német családból való. Tegnapelőtt a Medunóba (Udine tartomány) való Giuvanni *Bearzotti* lakásán eszközöltek nyomozást, mely több óra hosszat tartott, végül letartóztatták Bearzottit, ki a trieszti Jeklin és társa czégnél van alkalmazva. Ezekkel együtt augusztus folyamában összesen tiz egyént fogtak el politikai üzelmek miatt. Mult hónap 29-én, szombaton, az *Alabarda Triesztina* volt felelős szerkesztőjét, *Bechtinger* Károlyt letartóztatták és egy régebben reá szabott börtönben büntetés kiszenvedése végett átszolgáltatták az országos törvényszéknek.

— **Kikeresztelkedés.** Königsberger Adolf győri születésü, izraelita hitfelekezetü, fiatal festő, a mult héten Győrött a r. kath. hitre tért át. A keresztség szentségét Zalka János megyés püspök szolgáltatta ki neki a püspökvári kápolnában. Keresztatyja Nogáll Károly ozeröi vál. püspök volt. Nyomban a keresztség után felvette a bérmálási szentséget is, melynél a bérmaatyai tisztséget Szilágyi Gáspár püspöki jószágkormányzó vitte.

— *Egy hajógyár égése.* Mint Londonból tegnapi kelettel távirják, a *Barrow Shipbuilding Companynak* Irországban a Barow folyó mellett fekvő nagy hajógyára teljesen leégett. A kár negyed millió font sterlingre rug. A tüzvész folytán kétezer munkás vesztette el kenyerét.

— **Értékes biblia.** Az olasz kormány tudvalevőleg nem rég nagy összegen megvásárolta lord Ashburnham hires kézirat-gyüjteményét. A mint Rómából jelentik, e gyüjtemények átvizsgálásakor kiderült, hogy több értékes kézirat, köztük egy biblia is, melynek értékét 200,000 lirára becsülik, hiányzik. Ennek következtében cavaliere de Martino olasz közoktatásügyi miniszteri államtitkár ebben az ügyben Rómába utazott.

— **Egy gyáros öngyilkossága.** Mint mai táviratainkban jeleztük, Gabler Rudolf, a «*Morgenstern és társa*» bécsi légszesz- és vizvezeték-gyár egyik főnöke, tegnap délben $^{3}/_{4}$1 órakor pisztolylövéssel véget vetett életének. Gabler Rudolf az Opernring 11. számu ház 3-ik emeletén lakott. Tegnap délben a konyhában foglalatoskodó szakácsnő s a fiatal embernek a szomszédszobában levő nagyanyja lövést hallott. Mindketten az iroszobába siettek s rémületükre a fiatal embert halálsápadt arczczal és lecsüngő fejjel iróasztala előtt székében mozdulatlanul ülve találták. Gabler kezében pisztoly volt. Minden mentési kisérlet sikertelennek bizonyult. Gabler alig fél óra multán meghalt, a nélkül, hogy eszméletre tért zolna. Az indokok, melyek az ifju gyárost a halálba üzték, nem ismeretesek. Gabler, ki tartalékos hadnagy volt egy dsidásezredben, nemrég önállósitotta magát és a Morgenstern czégbe belépett. Gabler, ki könnyü életmódot folytatott, nem volt megelégedve az üzlet menetével, és ez a körülmény, ugy látszik, életunttá tette őt. Tegnap délelőtt rokonaihoz és barátaihoz bucsuleveleket intézett, melyeket maga adott fel a postára. 11 órakor hazajött, iróasztalához ült és mostoha atyjának, Drechsler Mátyás magánzónak irt levelet, melyet boritékba tett. Ebben a levelében mostoha atyját okolja elhibázott életpályája miatt.

— **Felrobbant gránát.** Az utóbbi napokban Lerchenberg mellett az 5. tüzérezred lövési próbákat tett, melyeknek befejezése után a katonákat a golyók összekeresésére rendelték ki. A katonák egy része — mint Glogauból irják — egy föl nem robbant gránátra akadt, melyet baj nélkül elszállithattak volna, ha szabályszerüen, a rendelet értelmében jártak volna el; azonban a tüzérek egyike minden elővigyázatot mellőzve, a puskaportöltést kiöntötte a gránátból s az előbbit — valószinüleg szivarjával — meggyujtotta. E veszélyes játék közben a gránát felrobbant, mi által hat katona részben sulyos sérülést szenvedett. Az egyik katonának már levágták a jobb alkarját, egy másik szintén karján sérült meg sulyosan, a harmadik az altesten kapott életveszélyes sebeket és a többi három katona állapota is aggasztó.

— **A Szedán-nap Berlinben.** Berlinben tegnap a szokásos ünnepélylyel ülték meg a Szedán-napot. Az ünnep fénypontját a tempelhofi mezőn a császár előtt megtartott nagy őszi parádé képezte. Berlinben azt beszélték, hogy a császár lovon tekinti meg a csapatok felvonulását, miután egészségi állapota ezt megengedi. Tényleg készen is álll a császár kedvencz lova a Brunhilda. De a császár — valószinüleg az orvosok tanácsára — kocsiban jelent meg. A felvonulás alatt egy óránál tovább állott a fogata mellett.

— **A Kongo államból.** Henry M. Stanley arra a levélre, melyben egy névtelen hirlapiró a Newyork Heraldban leleplezéseket közöl a független Kongo állam kormányzásáról, nem maradt adós a válaszszal. Ismeretes nyilt modorával egy interview alkalmával a Herald londoni levelezője előtt megczáfolta a vádak és panaszok legnagyobb részét és a névtelen iró egyéniségét oly módon jellemezte, mely minden kétséget kizár a felől, a mit róla mondani akart. Azt mondja, hogy a Kongo kormány szolgálatába állott egyének közül sokan az ország természete és a saját kötelességeik felől táplált téves eszmékkel indultak el és természetesen nagyon csalódtak, mikor megérkezésükkor azt találták, hogy — a mint Stanley magát kifejezte — «ingujjaikat föl kellett gyurni és félig katonai fegyelem alatt dolgozniok kellett. Stanley maga munkához szokott ember és elvárja, hogy tetterőben mások se maradjanak mögötte. A kormány ellen szédelgés miatt emelt vádat a leghatározottabban visszautasitja. Azt semmi esetre sem lehetett Stanleyről föltételezni, hogy tetterejét oly vállalatnak fogja szentelni, mely szédelgésen alapul. A vitatkozás egyébiránt hozzá járult ahhoz, hogy a Kongo állam közigazgatási rendszere fölött elterülő leplet szellőztesse. A Newyork Herald azt mondja, hogy az egész müvelt világ élénken érdeklődik a legujabb állam boldogulása iránt és jogában áll eme állam kormányának cselekedeteiről felvilágositást követelni.

— **Kirándulás Tátra-Füredre.** A m. kir. államvasutak városi menetjegy-irodája a Kárpátok regényes vidékeinek megtekintése végett ujabb kirándulást rendez e hónap elején Tátra-Füredre. Az érdekes kirándulás programmja a következő: Indulás 1885. évi *szeptember hó 6-án* reggel 5 óra 10 perczkor *Budapest-személypályaudvar* állomásról. Érkezés *Ruttkára* délután 1 óra 53 perczkor, ott *villásreggeli* a pályaudvari vendéglőben. Érkezés *Poprád-Felkára* 6 óra 9 perczkor este; ott *társas-ebéd* a Husz-féle park vendéglőjében és elszállásolás. *Szeptember 7-én társas-reggeli* a Husz-féle parkban, azután külön bérelt kocsikon kirándulás *Tátra-Füredre*, hol a három fürdő megszemlélése után *társas-ebéd* Tátra-Füreden a fürdő-vendéglőben. Délután kirándulás a *tarpataki völgybe* és a *vizesésekhez*. Este *társas-vacsora* a fürdő-vendéglőben, azután ugyanott *elszállásolás*. *Szeptember 8-án társas-reggeli*, azután kirándulás a *felkai völgybe*, a *felkai tóhoz*, *hosszu tóhoz* és a *virágkertbe*. *Hideg étkezés a hunfalvi-menháznál.* Visszatérés után *társas-ebéd* Tátra-Füreden a fürdő-vendéglőben. Délután 3½ órakor indulás külön kocsikon Poprádra, onnét 6 óra 28 perczkor este visszautazás *Kassán át Budapestre*. Érkezés *Budapestre* 7 óra 45 perczkor reggel. — Azon utasok, kik a csorbai tó és egyéb nevezetességek megtekintése végett hosszabb ideig kivánnak tartózkodni, figyelmessé tétetnek, hogy a visszautazás 14 napon belül, — a jegy lebélyegezésének napját beleszámitva — Kassán át bármely személyszállitó vonattal — gyorsvonatok kivételével — történhetik, továbbá, hogy utazásukat Poprád-Felka és Kassa közt egyszer, valamint Kassa és Budapest közt szintén egyszer az érvényességi időtartamon belül tetszés szerinti időre félbeszakithatják; az utazás félbeszakitása esetében azonban a jegy láttamozás végett az illető állomás főnökének előmutatandó. Ezen kiránduláshoz a m. kir. államvasutak városi menetjegyirodája által oly jegyek adatnak ki, melyek áraiban az oda- és visszautazásért járó menetdijon kivül még az egész utazás tartamára terjedő ellátásért és éjjeli szállásért, valamint Poprád-Felkáról Tátra-Füredre és viszont szükségelt külön kocsiért járó költségek, tehát a 3 napi kirándulással egybekötött összes költségek már benfoglaltatnak. — Ezen jegy ára a II. osztályban 30 forintot és a III. osztályban 23 forintot teszen. Előjegyzések a városi irodában (Hungária-vendéglő) bezárólag szeptember 4-éig fogadtatnak el, a jegyeket azonban a különvonat inditását megelőző napig szolgáltatják ki.

— **Az elevenen való eltemettés** veszélyének volt kitéve a mult szerdán D. A. Pangburn, Orange Townshyp egyik ismert és általánosan tisztelt polgára, kinek farmja csak néhány mértföldnyire esik indiai Jeffersonvilletől. Az esetről a «Louisville Anzeiger» a következőket beszéli el: Pangburn pneumóniában szenvedett s a mult hét elején életereje ámbár lassan, de szemlátomást fogyott. Családja minden reményt elvesztett felgyógyulása iránt s midőn szerdán este beállott a katasztrófa, a családot nem érte váratlanul a csapás. A holttestet levetköztették, halotti köntösbe öltöztették, szóval minden előkészületet megtették a temetésre. Néhány szomszéd és ismerős gyült össze, hogy még egyszer megnézze elhunyt barátjuk nyugodt, sápadt vonásait s e közben a temetés módozatairól is beszéltek, mikor egyszerre csak — életre tér a halottnak vélt ember. Az életnek csalhatatlan jelei mutatkoztak, arcza lassankint visszanyerte az élet pirját, a merev, jéghideg test felmelegedni kezdett s lélekzete noha lassu, de szabályszerü volt. A család tagjait a legnagyobb izgalom fogta el, mely azonban az öröm kifolyása is volt. Pangburn ereje mindinkább visszatért, ugy hogy nemsokára meg is szólalt és vizet kért, mit rögtön adtak neki. Mindenki azt hitte most már, hogy a beteg meg fog gyógyulni, azonban néhány órával utóbb ismét gyengülni kezdett, lélekzete fokonkint elállt s végre teljesen megszünt. A vérkeringés és a sziv verése elállt s a test megmerevedett és kihült. A környezet félve és aggódva szemlélte mindezt s most már bizonyosnak tekintették, hogy a halál végleg beállott. Ismét megtették az előkészületeket a temetésre, de megint hiába, mert Pangburn ujra életre tért. Állapota azóta lényegesen javult s ámbár még nagyon gyenge, de most már igazán kilátás van végleges felgyógyulására. Az eset természetesen mindenfelé nagy feltünést keltett, ugy hogy most az egész környéken képezi a beszéd tárgyát. Feszült figyelemmel kisérik a beteg állapotát s a tüneményszerü jelenség vég megoldását. Pangburn mindenesetre érdekes dolgokat fog közölhetni a tapasztaltakról, ha ugyan megerősödik annyira, hogy képes lesz e tárgyról beszélni. Legérdekesebb volna tudni, hogy vele is ugy történt-e, mint másokkal, kik hasonló sorsban részesültek, hogy t. i. mindent hallottak és észrevettek, a mi körültök történt, a nélkül, hogy mozdulni vagy csak életjelt is adni képesek lettek volna. Ha a tetszhalott csak egy nappal tovább maradt volna ily élettelen állapotban, elevenen került volna a föld alá.

Rövid hirek. *Bozenben* nagy érdeklődés tárgya most Bonomi hittérítő, ki oly csodálatos módon szabadult ki a máhdi fogságából; legközelebb Bécsbe is ellátogat, mert uralkodónk, ki tudvalevőleg védnöke az afrikai missziónak, értésére adta, hogy szeretné őt megismerni. — *Mariaschutzban* és Schottwienben heves földrengést éreztek az elsejéről másodikára forduló éjszakán. — *A szegedi* csillagbörtön kath. templomában gyászmisét tartottak ma reggel Vargha Jánosnak, a váczi fegyház volt igazgatójának emlékére. — *Heltán* tüzvész pusztitott tegnapelőtt; több épület porrá égett. — *Nagy-Szebenben* az ott állomásozó 82-ik gyalogezred egyik közlegénye főbelőtte magát. Az öngyilkosság okát nem tudják. — *Nagy-Alison* (Erdélyben) pénteken két ház és kilencz gabonatartó szin égett le.

= **A czipészlegény bosszuja.** *Kún* Antal czipészlegény tegnap este 8 órakor megjelent Grosz Kálmán czipésznek vadász-utczai mühelyében s ott a mesterrel szóváltásba elegyedett. Midőn Grosz őt e miatt a mühelyből kiutasitotta, zsebéből hatlövetü revolvert vont ki s ötször egymásután rálőtt volt mesterére. A harmadik lövés Grosz jobb kezének negyedik ujját vitte el, az ötödik pedig jobb oldalát sértette. Mind a két seb sulyos, de egyik sem életveszélyes. A lövések hallatára roppant néptömeg gyült a mühely elé, de senki sem mert Kunhoz közeledni, mert mindenkit lelövéssel fenyegetett. Végre Vogel Lajosnak sikerült a dühöngő mögé kerülni s őt lefegyverezni. Ezután átadták egy rendőrnek, a ki csak nagy bajjal tudta a lövöldözőt az összegyült néptömeg bosszuja elől megmenteni s a főkapitánysághoz kisérni. Itt kihallgatásakor előadta, hogy Grosz Kálmán czipésznek, kinél darabszámra dolgozott, a napokban felmondott, de az nem akarta munkakönyvét kiadni és azt követelte, hogy még két hétig dolgozzék nála. E miatt ő haragra lobbant s mesterének megijesztése végett vette magához a pisztolyt.

= **Gázrobbanás.** Az evangelikus gimnázium sütő-utczai épületében nagy gázrobbanás történt ma este. Az iskolaépület harmadik emeletén van az evangelikus legényegyesület terme, mely esteli 8 és 10 óra közt szokott benépesülni fiatal emberekkel, kiket ott rajzolásra és énekre oktatnak. Ma este is megjelentek ott *Grusz* Antal és *Filla* Mihály lakatoslegények, s mivel sötét volt a szobában, az utóbbi gyufát gyujtott, mely azonban elaludt, mielőtt elérhette volna a függő petroleumlámpát. Társa fölállott az asztalra s szintén gyufát gyujtott, de fejével ugy megütötte a régóta nem használt kétkaru gázlámpát, hogy nagy robajjal esett le a padlóra. Ebben a pillanatban heves robbanás támadt, mely megrázkódtatá az egész épületet. Három ablaktábla csörömpölve hullott az utczára s a rámák közt lángok csapkodtak ki. A kiomlott gáz gyult meg s összeégette Grusz Antal arczát és mellét. A másik lakatoslegény a robbanás perczében az ajtóban állott s igy csak a haja perzselődött meg. Gruszt eszméletlen állapotban vitték le a házmester szobájába s később a Rókus-kórházba. — Meggyuladt két függöny is, de ezeknek teljes elégését meggátolták a robbanásra elősietett tanárok. — Megérkezett csakhamar a tüzoltóság is s elfojtották végkép a tüzet. A robbanást nyilván az okozta, hogy a gázóra hetek óta nyitva volt, noha a legény-egyesület termében nem használtak gázlángokat. A rendőrség különben megindította a vizsgálatot, mely alkalmasint ki fogja deriteni a szerencsétlenség igazi okát.

= **Eltünt leányok.** *György* Sándorné, szül. Nyiri Ilona ma délelőtt jelentést tett a rendőrségnél, hogy Katalin nevü 12 éves és Anna nevü 15 éves leánya tegnap délután 2 órakor a fővárosban eltévedt s mai napig nem tért haza.

= **Kifogott holttest.** *Beran* Anna 23 éves szobaleány holttestét, ki a mult hónap 28-án eltünt, tegnap este a II. kerületi katonai uszoda közelében kifogták a Dunából s a kerepesi-uti temető halottas házába vitték.

= **A kőbányai gyilkosság** ügyében letartóztatott *Kempf* János leányvári (esztergommegyei) születésü, 30 éves majoros, ki eddig konokul tagadott, ma délelőtt Zsarnay Győző kapitány előtt részletes vallomást tett. Beismerte, hogy augusztus 25-én éjjel, midőn a rábizott teheneket fejését elvégezte, hajnali 4 órakor az istálló hátsó ajtaján kiment, hogy *Back* János kocsist fölkeltse s elküldje a nyomtató szérüre. Back haragosan kelt fel s csakhamar heves szóváltás támadt köztük s a kocsis egy szederfadoronggal megtámadta és megütötte. Erre ő a dorongot kicsavarta megtámadója kezéből s ugy vágta fejébe, hogy véresen, élettelenül bukott a földre. Ekkor visszament az udvarba s a véres dorongot eldobta, de hogy hová, arra nem emlékszik. A dorongot később az üresen álló urasági istállóban a vágott fa közt találták meg. Kempfet ma délután átadták a kir. ügyészségnek.

SZINHÁZ, MÜVÉSZET.

— **Nemzeti szinház.** *Az ember tragédiájának* ma esti bérletszünetes előadása is, természetesen, zsufolt ház előtt folyt le. A közönség igen kevés kivétellel, vidékiekből telt ki, a kiknek lehetetlen meg nem nézniök a nemzeti szinház hires látványosságát, mely rövid két év alatt nem sokára meg fogja érni az ötvenedik előadás dicsőségét. Az előadás ma este is összevágó, bár sok részletében élettelen, chablonszerü volt, mintha a szereplők egy része már belefáradt volna a gépies munkába. A nagyobb szerepek közül leginkább megtartotta eredeti üdeségét a Jászay Mari Évája. Megemlitjük, hogy ma este Pintér gyengélkedése folytán két uj tag lépett föl; az egyik *Balassa* Károly, ki az Urat személyesitette, jobban mondva, az égi szózatot hangoztatta a szuffiták közül, szép, férfias hangon; a másik *Abonyi* Gyula, kinek a császárt kellett volna játszania a prágai jelenetben, de nem épen kellemes külsején, esetlen mozdulatain és akadozásán, és régi szinész létére is föltünő lámpaláznán kivül semmi egyebet nem mutatott. *Balassa* Károlyt, a mai Urat, szinről-szinre csak vasárnap fogjuk látni a *Szigetvári vértanuk* Zrinyijében.

— **Bianchi Bianka k. a.** operánk tagja, miután nálunk már befejezte vendégszereplését, legközelebb Stuttgartba utazik, onnan Karlsruhéba megy, ahol koronaörökös házassága alkalmával rendezendő udvari hangversenyen fog közremüködni. Október 1-én visszatér Budapestre, s operánkban fog énekelni november 15-éig.

— **A krisztinavárosi szinkörben** ma «Tricoche és Cacolet»-t adták *Szathmáry* Árpád és *Szathmáry* Károly urak vendégfelléptével. Mindketten jókedvvel játszottak és sok derült perczet szereztek a közönségnek. Lánczy Arankát és Hunyady Margitot is egyaránt dicséret illeti meg. Holnap a *Furcsa háboru* kerül szinre a népszinház legjobb erőivel. A jobb szerepek a Hegyi Aranka, L.-Jeney Anna, Szelényi Anna, Solymossy és Kiss Pista kezeiben lesznek. Mint értesülünk, a szinkör tagjai a jövő hét folyamán Makó igazgató javára fognak egy előadást rendezni. Ezzel akarják a derék igazgatónak némileg meghálálni a társulat érdekei körül kifejtett önzetlen ügybuzgalmát.

— **Suppé Ferencz**, a kirneves operette szerző, mint egy bécsi magán távirat jelenti, életveszélyesen megbetegedett.

SPORT.

— **A budapesti nemzetközi kiállitási versenyre**, (2800 m.), mely október hó 6-án lesz, *Buzgó*-t parin kinálják a bookmakerek, mig a többi lovakra különbség nélkül 4-et adnak. A nagy bécsi Handicapra (szept. 3.) Kont-ot favorizálják.

Nemzetközi kiállitási galamblövészetek.

— szept. 3.

Vig puskaropogással üdvözölték ma az őszi season beköszönését. Az országos kiállitásra való tekintettel nagy dijakkal dotálták a galamblöversenyeket és ennek aztán meg volt az az üdvös hatása, hogy a külföld

legjelesebb galamblövői eljöttek hozzánk, hogy bemutassák ügyességüket és — beseperjék a nagy dijakat. A budapesti galamblövészeti egyesület uj lóversenytéri lövőhizában, mely a tavasz óta sok czélszerü ujitáson ment át, nagy elevenség uralkodott egész délután, s ha a lövészek számára fentartott helyen annyi is volt a lövő, mint még sohasem, a közönségnek szánt nézőtér üresen maradt.

A verseny lefolyását következőkben adjuk.

Megnyitó-dij. Tiszteletdij és 1000 frank a győztesnek, 7 galamb, 2 hiba kizár. Távolság 26 méter. Tét 25 frt. Részt vettek a lövészetben: Bianchi báró, Döry Lajos, Colonel Trebern, Zichy Antal gróf, Zichy Jenő gróf, Esterházy Béla gróf, Mecklenburg Károly báró, Mr. Day (Angliából) Mr. Lambertie, Döry Jenő, Bernsdorff gróf, Schawel Jakab, Sibrik Kálmán, Rohonczy Gida, Signor Giudicini, Zichy Kázmér gróf, Erdődy Rudolf gróf, Esterházy Mihály gróf, Durgardt báró, Falkenhausen báró, Esterházy Ferencz gróf, Signor Riva, Esterházy Andor gróf, ifj. Cséry Lajos, Mr. de Lunden, Trauttmansdorff Károly herczeg, Madarász József.

Az első két lövést elhibázták, minek következtében a versenyből kimaradtak: Döry Jenő, Rohonczy Gyda, Madarász József és Esterházy Ferencz gróf. Ez utóbbin olyan accidens esett meg, mely könnyen végzetessé válhatott volna. A nemes gróf ugyanis puskájában benn felejtette a töltővesszőt és igy mikor lenyomta a kakast, a fegyver csöve nagy durrogással szétpattant. Egyéb baj nem történt. Az ötödik poule után már nem lőhettek: Zichy Antal gróf, Bernsdorff gróf, Schawel Jakab, Durgardt báró és Falkenhausen báró. A hetedik galamb után hibátlan lövéseik csak ezeknek voltak: Mr. Day, Mr. Lambertié, Sibrik Kálmán és gróf Zichy Kázmér. Hét lövés közül egyet hibáztak: Bianchi báró, Döry Lajos, Colonel Trebern, Zichy Jenő gróf, Signor Giudicini, Erdődy Rudolf gróf és Trauttmannsdorff. Ezek, valamint azok, kik már az előző poule-okban kimaradtak nem vehettek tovább részt a mérkőzésben és igy csak ama négy lövő folytatta a versenyt, kik eddig minden galambot találtak.

A verseny most igen érdekesen alakult, még háromhárom lövést tettek és egyikük sem hibázott, de a negyedik vagyis tizenegyedik galambot Mr.Day elhibázta,minek folytán csak hárman maradtak hátra: Mr. Lambertie, Sibrik Kálmán és Zichy Kázmér gróf, ki ma vett részt először galamblóversenyben és kitünő lövéseit főleg jó Breandli fegyverének köszönhető, mely Huzella M. fegyverraktárából való.

A tizenkettedik galambot azonban elhibázta ugy Sibrik Kálmán, mint Zichy Kázmér gróf, és igy Mr. *Lambertie* lett győztes, ki tizenkét galamb közül egyet sem hibázott.

A győztest élénken megéljenezték. Sibrik Kálmán, Mr. Day és Zichy Kázmér gróf megosztoztak a tételekben, mig Mr. Lambertie megkapta az 1000 frankot és az 500 frankos antik müvü gyümölcstartót.

A mérkőzések este hat órakor végződtek. A holnapi nap programmja ez: *Nagydij* 10,000 frank aranyban. 12 galamb, 4 hiba kizár. Távolság 27 méter, döntő lövések 28 méter. Tét 50 frt. Az elsőnek 7000, a másodiknak 2000, a harmadiknak 1000 frank.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

— **Állandó czirkusz** építése iránt tett ajánlatot a fővárosnak *Salomonszky* czirkusztulajdonos. Az ujvásártéren óhajtana épiteni egy vas-czirkuszt, a mibe — beadványa szerint — mintegy 300,000 frtot épitene be. A várostól azt kérte, hogy engedje át az ujvásártér egy részét e czélból 10 esztendőre s a brutto-bevétel 5%-ának szedését mindenesetre engedje el. A tanács ma tárgyalta a kérvényt s ajánlkozót elutasitotta, mert a városi terek hosszabb idejü beépitésre át nem engedhetők. Ha azonban a czirkuszos hajlandó magán telken épiteni, kérvényét ujabb tárgyalás végett beadhatja.

— **Az őszi első közgyülés** napja ma megbeszélés tárgyát képezte a tanácsülésen. A tagok azon nézetüket nyilvánitották, hogy szeptember 16-ára kellene azt a főpolgármesterrel egyetértőleg összehivni.

— **Az ideiglenes személyzet** drágasági pótléka tárgyaltatott ma a tanács által. Az 50,000 forint szétosztási tervezetét a számvevőség bemutatta, a tanács még egyszer tételenkint felülvizsgálta s az összeget kiutalványozta.

— **A lipótutczai** kétemeletes iskolaház épitésének végszámlái felülvizsgáltattak s a tanácsnak bemutattattak. A tanács örömmel vette tudomásul ama jelentést, hogy ez az épület 13,000 frttal került *kevesebbe* az előirányzati összegnél, tehát nevezetesebb megtakaritást értek el.

— **A szemétkotrási jog** bérbeadása tárgyában beérkezett ajánlatokat a tanács felülvizsgálván, a pénzügyi bizottság javaslatához képest *Fischer* 8000 frtos ajánlatát fogadta el, s igy ennek jut a szemétkotrás a következő három évre. A szemét és ürülék elfuvarozása ügyében benyujtott Propper-féle ajánlatot pedig annak a bizottságnak adta ki a tanács véleményadás végett, mely a kőbányai sertéstrágya eltakaritása dolgában küldetett ki.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

— **Az ifjabb Ráday Gedeon gróf** nevét viselő fővárosi aggharczos-egyesület e hónap 6-án (vasárnap) tartja zászlószentelő ünnepét a régi lőpor-toronynál, szabad ég alatt. Pénteken és szombaton a vendégeket és küldöttségeket fogadják az egyesület helyiségében. Szombaton este 9 órakor szerenádot ad az egyesület zenekara a zászlóanyának, ifjabb *Ráday* Gedeon gróf özvegyének. Ha eső lesz, a ferencziek templomában szentelik föl a zászlót.

— **A «Fehérmegyei tanitótestület»** szeptember 16-án és 17-én tartja Székesfehérvárott a városház tanácstermében XI. nagygyülését.

— **Iskolai értesités.** A budapesti polg. keresk. testület vasárnapi iskolájában a beirás e hó 6-án (vasárnap), 8-án (ünnep) és 13-án (vasárnap) történik a keresk akadémia uj épületében (alkotmány-utcza 9. sz.) Az utóbb emlitett napon fognak tartatni a javitó és pótvizsgálatok is. Később csak oly tanulók vétetnek fel, illetőleg vizsgáltatnak meg, kik a késedelmet betegséggel vagy más rendkivüli fontos okkal tudják igazolni. Az intézet egy előkészitő és négy rendes osztályból áll. A negyedik osztály oly törekvő ifjak számára áll fent, a kik szakismereteiket a kötelezett három osztályon tul akarják bőviteni. Az intézet tehát készséggel vesz fel az osztályba fiatal kereskedő segédeket is.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

— **A kolozsvári** törvényszék előtt, mint már emlitettük, e hó 14-én lesz a végtárgyalás a képviselőválasztási mozgalmak alkalmával történt kődobálás ügyében. A tárgyalást Albach Géza helyettes elnök fogja vezetni.

HÁZASSÁG.

— **Blaur Gyula** pénzügyi fogalmazó e hónap 2-án tartotta esküvőjét Békés-Gyulán Blauhorn Irma kisasszonynyal, özv. Blauhorn Alajosné urnő leányával. Az esketési szertartást Göndöcs Benedek apát, országgyülési képviselő végezte. Násznagyok voltak: Jancsovics Pál, kir. tanácsos, Békésmegye alispánja és Jancsovits Emil hites ügyvéd; vőfélyek: Hegedüs Miklós m. kir. tartalékos honvéd hadnagy és Hidasy Jenő; nyoszolyó lányok Jancsoviss Margit és Leona. Esküvő után vidám lakoma volt a menyasszonyos háznál.

— **Dr. Wolf Vilmos** ismert fővárosi ügyvéd, az *Ügyvédek Lapja* szerkesztője e hónap 6-dikán tartja esküvőjét Herzl Irén kisasszonynyal.

MULATSÁGOK.

— **Az orsz. kiállitás őrszemélyzete** által szeptember 5-én rendezendő jótékonyczélu estély igen fényesnek igérkezik. Az érdeklődés a kiállitók és a főváros közönsége részéről a lehető legteljesebb, ugy hogy az ünnepély sikeréhez nem marad egyéb kivánni való, mint a kellemes jó idő. A tánczmulatságot megelőzőleg *Ságh* József zenetanár, a zenetanárok országos egyesületének elnöke hangversenyt ad a következő müsorral: 1. «Esti csillag» (férfi négyes) *Waschingtól*; előadja a *Budapesti polgári dalkör.* 2. «Románcz» («Ilka» dalműből) *Dopplertől*; énekli *Schmidt* Gusztáv. 3. a) «Novelett» *Schumanntól*, b) «Nocturne» *Chopintól*, c) »Ábránd» *Ábrányitól*: zongorán előadja *Kuppich* Natália k. a. 4, «Népdalok», énekli *Blaha* Lujza asszony, zongorán kiséri *Konti* József. 5. «Népdalok» (czigányosan), hegedün előadja *Bernett* Bertalan s zongorán kiséri *Szedlics* László. 6. «Boldog éjjel» *Zimay*-tól, énekli *Schmidt* Gusztáv, 7. «Trio» (Bánk-bán) átirta *Berecz*, előadják *Strasser* Alajos (hegedü), *Berecz* Ede (harmonium) s *Telbisz* Jenő (zongora), 8. «Népdalok,» czimbalmon előadja *Kaszner* Károly, 9. «Népdalok» (férfi négyes) előadja a «*budapesti polgári dalkör.*» A karokat *Schmitt* Tódor karnagy vezényli. A tánczmulatság a hangverseny után félórával kezdődik.

A hivatalos lap szept. 3-iki számából.

Rendjelviselési engedély. Ő felsége megengedte, hogy blankeneggi lovag dr. *Blum* Rudolf cs. és kir. követségi titkár a dán kir. Danebrog-rend lovagkeresztjét és ebenhofi báró *Weber* Ernő fogalmazó-gyakornok a cs. és kir. külügyminiszteriumban, a svéd kir. Wasa-rend lovagkeresztjét, *Saggiante* Raimund cs. és kir. czimzetes konzul Cagliariban, az olasz kir. koronarend lovag-keresztjét elfogadhassák és viselhessék.

Kinevezés. A magyar királyi igazságügyminiszter, *Szentmiklósi* Kálmán, nyáradszeredai kir. járásbirósági aljegyzőt, a marosvásárhelyi kir. törvényszékhez jegyzővé, *László* Sándor, vaáli kir. járásbirósági joggyakornokot, ugyanazon kir. járásbirósághoz aljegyzővé, *Kégl* József székesfehérvári kir. törvényszéki irodatisztet ugyanoda irodaigazgatóvá, *Freytág* Géza, letenyei kir. járásbirósági irnokot, a csáktornyai és *Schneider* Géza, érsekujvári kir. járásbirósági irnokot, a vágujhelyi kir. járásbirósághoz segédtelekkönyvvezetőkké, *Szidnay* Antal, sümegi lakost, a sümegi, *Schönberger* Sámuel pécsi lakost pedig a dárdai kir. járásbirósághoz végrehajtókká, a m. kir. pénzügyminiszter, *Szalmási* József, pénzügyminiszteri számvizsgálót, a központi dij- és illetékkiszabási hivatalhoz ideiglenes minőségben számtanácsossá, *Klofutár* Ferencz, pénzügyi titkárt, zágrábi kir. adófelügyelővé, *Kornéli* János, I. oszt. számtisztet, a kolozsvári pénzügyigazgatósághoz számvizsgálóvá, *Diernær* György, adóhivatali gyakornokot, a lőcsei kir. adóhivatalhoz id. III. oszt. illetékkezelési számtisztté, *Friczovszky* József számgyakornokot, a mármaros-szigeti jószágigazgatósághoz III. oszt. számtisztté, *Kovács* János volt kat. segédbiztost, a szolnoki adóhivatalhoz id. III. oszt. illetékkezelési számtisztté nevezte ki.

Athelyezés. A m. kir. igazságügyminiszter, *Ruttkay* Albert, pozsonyi kir. törvényszéki irnokot, a galgóczi kir. járásbirósághoz, *Zentai* Gyula palánkai és *Baderlicza* István, ó-becsei kir. járásbirósági irnokokat, kölcsönösen áthelyezte.

Névváltoztatás, *Oberländer* Dávid, nagyváradi illetőségü, budapesti lakos saját, valamint kiskoru Ernő fia vezetéknevének «Ormos»-ra, *Kocza* István, jászberényi illetőségü, budapesti lakos vezetéknevének «Berényi»-re, *Eisenkraut* Arnold, tokaji illetőségü, budapesti lakos vezetéknevének «Emődi»-re kért átváltoztatása, belügyminiszteriumi rendelettel megengedtetett.

Ügyvédi kamara. A pozsonyi ügyvédi kamara részéről *Kostyák* Hugó bejelentés nélkül ismeretlen helyre eltávozott pozsonyi ügyvéd felhivatik, tartózkodási helyét jelentse be, mert különben a fegyelmi eljárás fog ellene megindittatni.

TÁVIRATOK.

Arad, szept. 3. (O. É.) *Kemény* Gábor b. közlekedési miniszter ide érkezett és a pályaudvaron *Tabajdy* főispán és a városi hatóságok főnökei által fogadtatott. A miniszter megtekintette a pályaudvart, hogy a javitások és bővitések eszközlésének szükségéről meggyőződjék. Kiséretében van *Tolnay* Lajos, a magyar államvasutak vezérigazgatója is. Délután a miniszter az aradcsanádi vasuton Mezőhegyesre és innen a fővárosba utazott.

Temesvár, szept. 3. Brankovics itteni szerb püspökhöz beérkezett mai hivatalos értesités szerint a szerb egyházi kongresszus szept. 22. napjára elhalasztatott, a mint annak idején előre jelentetett.

Daruvár, szept. 3. (O. É.) Bellovárból a 16. és 53. gyalogezred, a 6. huszárezred második százada, egy üteg ágyu és egy egészségügyi osztály *Albori* b. vezérőrnagy parancsnoksága alatt Pozsegára ment. Utközben a csapatok két napig pihentek Daruváron, s innen ma Pozsegára indultak.

Zágráb, szept. 3. (O. É.) A *horvát regnikoláris küldöttség* ma kezdte meg *Vukotinovics* elnöklete alatt munkálatát ama pontok megállapitása tárgyában, melyeket a küldöttség mint a kiegyezésen elkövetett sérelmeket előterjeszteni szándékozik.

Zágráb, szept. 3. (O. É.) A második választókerületnek legkevesebb adótfizető választói ma községi tanácsosokká megválasztották: *Fux* kereskedőt és *Obad* kereskedelmi ügynököt. Az utóbbinak megválasztása ellen óvást fognak emelni, mivel nem zágrábi illetőségü. Obad a Starcseviespárt hive.

Trieszt, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Pretis br. helytartó megkereste az itteni hazafias egyleteket, a melyek Stefania trónörökösné itt időzése alkalmával éjjeli ünnepiességeket akartak rendezni, hogy a trónörökösné különös kivánságára hagyjanak abba minden lármás tüntetést.

Spital, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Ma reggel 5 óra 12 perczkor menydörgést észleltek északkeletről délnyugot felé való iránynyal.

Lemberg, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata). Valamennyi lengyel megelégedéssel veszi tudomásul a félhivatalosaknak azt a biztositást, hogy a kremsieri találkozás alatt a belügyi politika nem került szóba. Hir szerint János főherczeg lesz Windischgraetz herczeg helyében krakói katonai parancsnok. Thornból jelentik, hogy ott földbirtokosoknak megengedték, hogy idegen lengyeleket mezőgazdasági munkákra alkalmazhassanak, de csakis oly feltétel alatt, hogy a munkaadók jól állnak e segédmunkások mentül előbbi visszatéréseért.

Lemberg, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A *Czas* ma kijelenti, hogy a Poroszországból kiutasitott lengyelek minden nehézség nélkül Gácsországba költözhetnek, minthogy az osztrák kormány különös nehézségek nélkül kész nekik megadni az osztrák polgárjogot.

Lemberg, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) A pozeni segélybizottság a Dziennik Poznanskiban felhivást tesz közzé, melyben utasitja a kiutasitott lengyeleket, hogy mily módon hozhatják okmányaikat leggyorsabban rendbe, hogy Gácsországba bevándorolhassanak. Eddig 190 családot szállitottak Gácsországba a bizottság költségén.

Prága, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A Pokrok Chrudimból szept. 2-ról a következő táviratot közli: Az itteni államügyészséghez az a hir érkezett, hogy két cseh, egy cseh-trübaui czipész és szücslegény Olbersdorfból Landskron felé egy tánczmulatságról haza térve, német legények által megtámadtattak s ezzel a kiáltással: «Üssétek agyon a cseheket, mert megverték Königinhofban a németeket!» ütlegelték, aztán késszurásokkal megsebesitették őket; a szücslegény egy szurástól holtan rogyott össze.

Berlin, szept. 3. Az *Egyetértés* távirata). A königsbergi kereskedők egyesületének elnöksége már évek előtt előterjesztéseket tett Bismarck herczegnél és Puttkammer miniszternél orosz kereskedők kiutasitása ellen, mire a miniszterium azt válaszolta, hogy a königsbergi üzletviszonyokra való különös tekintettel a legnagyobb kimélettel fog eljárni.

Berlin, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A *bajor udvar* viszonyai olyan jelleget öltöttek, hogy *a király lemondása szinte elkerülhetetlennek látszik.* A Münchenből érkező hirek ezt nagyon természetesnek mutatják.

Berlin, szept. 3. A *Nordd. Allg. Zeitung* szándékos koholmányoknak nyilvánitja ama hireket, melyek szerint a román kormány, tekintettel ama eshetőségre, hogy a Keleten háborus bonyodalmak keletkezhetnek, Berlinben kölcsönt szándékoznak felvenni és hogy e tekintetben Németország állitólag azt a feltételt tüzte ki, hogy az alkotmány 7-ik czikke megváltoztattassék, a házalásra vonatkozó törvény eltöröltessék és Románia az osztrák-magyar-német vámszövetséghez csatlakozzék. A *Nordd. Allg. Ztg.* szerint mind e hirek oda irányulnak, hogy a román közvéleményt felizgassák és a román kormányt gyanusitással illessék.

Berlin, szept. 3. A nemzetközi távirdai értekezlet második olvasásban — egy tag kivételével, ki még nem kapott utasitást — egyhangulag elfogadta az egyöntetü tarifa-rendszert.

Páris, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A *Petit Journal* jelenti, hogy az olasz táborkar büntetésre méltó indiszkréczió utján tudomást szerzett a kormányozható léghajóra vonatkozó titkok egynémelyikéről.

Páris, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A *Petit Journal* jelenti, hogy a franczia kormány óvintézkedéseket tett a Párisban lakó spanyolok által esetleg rendezhető bárminemü németellenes tüntetések ellenében.

Páris, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Pol. Corr. Az angolok reménye, hogy a máhdi halálával a szudáni lázadás meg fog szünni, nem teljesült, s mindama veszélyek, melyek Mohamed Achmed életében léteztek, most is fenforognak még. Sok körben az a meggyőződés kezd uralkodni, hogy Szudánban csakis Európa teremthet állandó békét. Nem katonai akczióra gondolnak, hanem egy nemzetközi bizottságra, mely az ügy békés elintézését mozditaná elő s melyben minden állam képviseltetné magát. A bizottság tagjainak természetesen oly személyeknek kellene lenni, a kiket ott ismernek és becsülnek. E bizottságnak feladata volna a szudániakat meggyőzni arról, hogy őket sem kiirtani, sem kifosztani nem akarják, s hogy a belföldi erők igénybevételével a szudáni törzsek közt szövetséget kössön angol protektorátus alatt.

Páris, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A vinceneszi lövőtéren *Dévouléde* tegnap fogadta a spanyol küldöttségnek husz tagját. Azt mondta, hogy Francziaország nem akar Spanyolország ügyeibe avatkozni, hanem csupán a jogaiban veszélyeztetett, az erőszak ellen tiltakozó nemzet iránti rokonszenvének akart kifejezést adni. A küldöttek azt válaszolták: «Nemcsak egy fajból valók vagyunk, hanem egy közös hazánk is van: a becsületé és a függetlenségé. Éljen a latin unió!» A had- és belügyminiszterek, *Campenon* tábornok és *Allain-Targé*, körrendeletet bocsátottak ki, mely a spanyol tüntetésekre vonatkozólag minden fölvonulást és nyilvános beszédet megtilt. — *Moret* spanyol exminiszter igy nyilatkozott a *Gaulois* munkatársa előtt: «Németország vissza fogja vonni lobogóját a Karolina szigetekről, de csak akkor lesz hajlandó Spanyolország jogait elismerni, ha a többi nemzetek ugyanezt teszik.»

Páris, szeptember 3. A tengerészeti miniszter nem nyert megerősitést azon hir felől, hogy a francziák Ambadot (a Tadjura-öbölben) elfoglalták volna.

Páris, szept. 3. A Havas-ügynökség visszautasitja azt a vádat, hogy Francziaország a Karolina-szigetek miatt Német- és Spanyolország közt fönforgó konfliktust elmérgesiteni törékszik. A francziák tulnyomó többsége azt óhajtja, hogy véget érjen e viszály, mely Francziaország mindkét határán nehézségeket idézhetne elő. Néhány kikerülhetetlen tulzást kivéve, valamennyi komoly franczia lap sajnálattal szól a konfliktusról. Az ellenségeskedést voltaképen a német és a spanyol sajtó heves hangja szitja. A Francziaország ellen emelt vád oly emberektől ered, a kik Francziaország és Spanyolország közt óhajtanának nehézségeket előidézni. Bizonyság erre a National-Zeitung amaz inzinuácziója, hogy Francziaország azért törekszik Spanyolországot és Németországot egymástól elidegeniteni, hogy hatalmába kerithesse Marokkót.

Páris, szept. 3. A belügyminiszter a közegészségügy javitását czélzó munkálatok ügyében Marseille és Toulonba utazott.

Marseille, szept. 3. A tegnapi nap folyamán itt 20 ember halt meg kolerában.

Toulon, szept. 3. Tegnap itt 19 ember halt meg kolerában.

London, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) A spanyol kormány ujabb német jegyzéket kapott, mely tagadja a spanyoloknak a Karolinákhoz való jogát, mindazáltal apellál a Spanyolország és Németország közt régóta fennálló barátságra s azt a reményét fejezi ki, hogy békés megegyezés jöhet létre. E közben a német kormány értesitette az angol kormányt, hogy hajlandó a Spanyolországgal a Karolinákra vonatkozólag fölmerült differencziák elintézését valamely barátságos hatalom döntő itélete alá bocsátani.

London, szept. 3. Elswickben az Armstrong Vilmos-féle nagy gépgyár 5000 munkása megszüntette a munkát, mert a gyár bizonyos magasabb rangu hivatalnokainak eljárása elégedetlenséget szült közöttük.

London, szept. 2. A *Times* szerint az angol külügyminiszterium hivatalos jelentést kapott, hogy a német kormány hajlandó valamely barátságos hatalmasság itélete alá bocsátani ama véleménykülönbségeket, melyek a Karolina-szigeteket illetőleg Spanyolország és Németország közt fenforognak.

London, szept. 2. A Reuter-ügynökség jelenti Konstantinápolyból: Ma a szultán irádét bocsátott ki, melyben megbizza Asszim és Kiamil pasákat, hogy Drummond Wolffal tárgyalásokba bocsátkozzanak. Az első értekezletet holnap délután tartják.

Pétervár, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Pol. Corr. Itteni mérvadó politikai körökben osztják a sajtóban ismételten kifejezett ama véleményt, hogy a kremsieri találkozás az orosz-angol egyezmény megkötését is könnyiteni fogja. Midőn Giers kijelentette, hogy Kálnoky gróffal speciális kérdések fölött nem értekezett, ezzel a helyzetet helyesen kifejezte, s azzal magyarázható, hogy minden különös kérdés a helyzet általános jellege alá rendeltetik. A helyzet általános jellege békés, minélfogva a többi kérdés fejlődésének is békés jellegünek kell lenni.

Varsó, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Az orosz és porosz kormány közt diplomacziai jegyzékváltás folyik a Rechenberg br. itteni porosz konzul ellen elkövetett sértés ügyében; a konzulnak a rendőrfőnök előszobájában egy orosz rendőrtisztviselő leütötte a fejéről a kalapot.

Riga, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) A keleti tengeri tartományokban számos iskolatanitót elbocsátottak és Pétervárról küldöttekkel helyettesitették őket. Mittau, Jakobstadt és egyéb nagy városok német iskoláit már tökéletesen oroszositották; az itteni német reál- és ipariskolákat már a legközelebb kezdődő iskolaévvel oroszokká változtatják át.

Belgrád, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Pol. Corr. A szerb királyi pár e hó 13-án Bécsbe utazik, Milán király, hogy onnan Gleichenbergbe, Natália királyné, hogy valamely csehországi fürdőbe utazzék.

Konstantinápoly, szept. 3. Az egészségügyi hatóság a Várnából érkező szállitmányok ellen 4 napi, a Dunáról, Odesszából és Küstendzséből érkezők ellen 3 napi s az olaszországi, korzikai, tuniszi és algiri kikötőkből érkezők ellen 12 napi vesztegzárt rendelt el.

Konstantinápoly, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata) A porta nagy egyetemet szándékozik felállitani német minta szerint.

Madrid, szept. 2. A *Correspondencia* szerint Benomar gr. azt állitja, hogy azt a javaslatot, hogy a Karolina-szigetek ügye választott biróság elé terjesztessék, a berlini, nem pedig a spanyol kormány tette. A német kormány válasza a spanyol kormány diplomácziai jegyzékére La Granjába érkezett és a holnap Madridban tartandó minisztertanácsban fog tárgyalás alá vétetni. Diplomácziai körökben azt hiszik, hogy a német hajóraj csak a Marshall-szigetek megszállására kapott parancsot. Ez esetben az ügy nem volna annyira komoly jellegü, mert Spanyolország jogaihoz e szigeteket illetőleg mindenesetre szó fér.

Madrid, szept. 3. Tegnap Spanyolországban **1000** ember halt meg kolerában.

Simla, szept. 3. A Reuter-ügynökség jelenti: Hir szerint a vizsgálat, mely a heráti kormányzó ellen a miatt indittatott meg, mert az angol hatóságokhoz érkezett hivatalos leveleket állitólag fölbontotta, oly adatokat deritett ki, melyek a kormányzó ellen emelt vádat teljesen alaptalannak tüntetik fel. Az afghán hatóságok megkeresésére elővigyázati intézkedések tétettek a posta továbbitásának biztositására. A szabadságon levő indiai katonatisztekre vonatkozólag legutóbb életbeléptetett korlátozásokat ismét megszüntették.

Az alsó-ausztriai hadgyakorlatok.

Michelhausen, szept. 3. Az alsó-ausztriai hadgyakorlatok, a melyeknél két főherczeg áll szemben, *Rudolf* trónörökös, mint hadtest-parancsnok és *János* főherczeg, mint az ellen hadtest egyik hadosztályának parancsnoka, ma kezdetét vette mind a két hadtest, u. m. a 2. (keleti) hadtest (Rudolf trónörökös altábornagy parancsnoksága alatt) és a 14. (nyugati) hadtest (báró Teuchert-Kauffmann altábornagy alatt) csapatainak gyors meneteivel. A hadgyakorlat fővezetősége báró *Bauer* táborszernagygyal az élén, kik itt Michelhausenben foglaltak szállást, már 7 órakor reggel utra keltek, hogy a Würmla felől az országuton jövő *Albrecht, Rainer* és *Vilmos* főherczegekkel, a vezérkar főnökével, báró *Beck* táborszernagygyal és kiséretével találkozzanak, hogy azután együttesen lovagolhasson ő felsége elé, a kivel bizonyára a Judenauba vezető uton fognak találkozhatni, mert a király ma Judenau mellett a keleti hadtest felvonulását akarja megfigyelni. A csapatok helyzete ma este a következő volt: A 14. (nyugoti) hadtest a Traisen folyó jobb partján Winden, Pottenbrunn, Ratzersdorf, Wagram helységekben, a hadtest többi része a Traisen folyó balpartján Herzogenburg, Unter- és Ober-Radelberg, St.-Pölten és a többi átellenes pontokon áll. A 2. (keleti) hadtest bécsi szállásain van, a 11. sz. huszár-ezred kivételével, mely szept. 2-án Dornbachban, Neuwaldeggben, Hütteldorfban, Weidlingauban, Purkersdorfban táborozási szállásba vonult. Szupponáltatik, hogy Tullnt a keleti hadsereg kevés csapattal szállta meg és hogy mindkét fél részéről a Bécs-Pressbaum, Neulengbach-Böheimkirchen által jelölt vonalon csapatok mozognak, a melyeknek feladatuk: fentartani az összeköttetést a hadtestek között. A mai napra vonatkozólag a fővezetőség a következőkép rendelkezett: «A 14. (nyugoti) hadtestnek Tulln felé kell nyomulnia és aznap legszélsőbb csapataival el kell érnie a Jerschling-patak alsó mentén a balparti Atzenbrugg-Mitterndorf, Spital által alkotott vonalat. A 2. (keleti) hadtestnek a nagy tullni-patak alsó mentén kell előrenyomulnia és szélső előcsapataival a nagy tullni-patak jobb parti Judenau, Sieghartskirchen által képezett vonalat kell elérnie.» Ezek szerint ma nagyobb összeütközésre semmi esetre sem kerül a dolog, az ellenfelek csupán érintkezést keresnek. A keleti hadtest-parancsnoksága alá közvetlenül beosztott két landwehr-vértes század ezuttal próbát teszen, vajjon az oly fontos felderitő szolgálatnak meg tudnak-e felelni.

Michelhausen, szept. 3. A mai hadgyakorlatoknál kisérletképen első izben alkalmazták a kerékpárt küldönczszolgálatokra. A kerékpár-szolgálatot 4 tiszt és 4 altiszt bámulatos eredménynyel végezte. A tulln-judenaui utat az altisztek épen oly gyorsan tették meg, mint a tulln-st.-pölteni helyi vasut személyvonata, t. i. 20 percz alatt. A tisztek még nagyobb gyorsasággal haladtak. A kerékpár végleges alkalmazását attól teszik függővé, hogy a további gyakorlati kisérleteknél mikép fog beválni.

Michelhausen, szept. 3. (B. C.) A mai hadgyakorlat folyamában oly lovassági ütközet fejlődött ki, melynél szemléltetőbbet és tanulságosabbat alig lehet képzelni. A nyugoti hadtesthez tartozó 4. sz. vértesezred mindkét csapatosztálya már 9 órakor reggel a nagy tulln-i patakig nyomult elő és nagy elővigyázattal őrjáratot küldött ki, hogy az ellenség állásáról informácziót szerezzen magának. A két csapatosztály elődjét két lovas század képezte, a melyek *Judenauból* és *Sieghartskirchenből* nyomultak elő, hogy parancsnokuknak az ellenséges csapatok esetleges mozdulatairól jelentést tehessenek. A keleti hadtest parancsnoksága alá helyezett landwehr-vértes ezred két lovasszázada, melyek *Tullnból* indultak ki felderitő szolgálatra, hogy a hadtestparancsnokságnak az ellenségről hireket hozzanak, találkozott legelőször ellenséges lovassággal és pedig Judenau felett. Ő felsége — ritka kitüntetéskép — egész *Schönbrunntól* kezdve együtt lovagolt a keleti hadtesttel és a különvonattal érkező és e hadgyakorlatokra meghivott katonai attachekat, valamint a Szt.-Gallenből tegnapelőtt Bécsbe érkezett és szintén meghivott svájczi tiszteket, a fővezényletet a főherczegekkel és a vezérkarral a *Streithofen* és *Michelhausen* közötti térségen találta és az egész ütközetet a *Mitterberg* csucsáról nézte. A nyugoti hadtest lovassága Michelhausen mögé vonult vissza, mig a keleti hadtest lovassága ama biztos föltevésben, hogy a másik uton előnyomult két lovas század is mielőbb megérkezik, elhatározta, hogy az ellent üldözni fogja és ezért Michelhausentől közvetlen délre állást foglalva, a hol ő felsége egész nagy kiséretével együtt a lóról leszállott, őrjáratokat küldött ki, melyek az ellenséget szemmel tartsák. Azonban a várva-várt 2 lovas század, melynek parancsnoka *Szmrecsányi* István lovassági kapitány volt, ki mellé a hadtestparancsnokság br. *Wallis* ezredest rendelte, nem érkezett meg. Ezek ugyanis délre *Michelhausen*-ig előnyomultak és miután ellenségre nem találtak, visszamentek. Ő felsége az ellenfél további üldözését nem engedte meg, lóra ült és az ujonnan megnyitott tullnst.-pölteni vasut michelhauseni állomásához lovagolt, először használva ezuttal e vonalrészt. A nyilt pályaudvaron a király kiséretével, 40 perczig időzött, mert az udvari vonatot, mely Judenauba volt rendelve, elébb ide vissza kellett vontatni. Ez alatt a király — körülvéve nagyszámu közönséggel — hosszabb ideig beszélgetett a svájczi tisztekkel. Ez időközben két személyvonat keresztezödött a pályaudvaron. Miután az udvari vonat 1 óra 40 perczkor beérkezett és elhozta a lovak részére a felügyelő személyzetet, ő felsége kiséretével felszállt a vonatra, mely Tulln-on át Bécsbe ment. — A fővezetőséghez délután 3 órakor érkeztek be a döntnökök első jelentései a *két hadtest müveleteiről.* A *nyugati* hadosztály előcsapatai Ruston át nyomultak előre, a csapatok zöme pedig Anzenbrugg, Mitterndorf és Spital helységekhez érkeztek. — A *keleti* hadtest csapatai Judenau, Wagendorf és Sieghartskirchen helységekbe érkeztek. A keleti hadtest főhadiszállása Ried melletti Riedbergen van, *Rudolf* trónörökös hadtestparancsnok a császári uradalmi tiszt házában lakik. A nyugati hadtest (báró Teuchert-Kauffmann altábornagy) főhadiszállása Perschlingben van.

KÖZGAZDASAG.

Bécs, szept. 3. *Az osztrák-magyar bank állása* aug. 31-dikéről: Bankjegyforgalom 334,701.000 forint (+ 2.601,000 frt), ezüst 128.845,000 frt (— 58,000 frt), arany 69.282,000 frt (— 12.000 frt), devisák 10.252,000 frt (— 241,000 frt), tárcza 100,386.000 frt (+ 3.006,000 frt), lombard 24.865,000 frt (+ 217,000 frt), jelzáloglkölcsön 88.208,000 frt (— 17,000 frt), záloglevélforgalom 85.328,000 frt (+ 136,000 frt).

London, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) A pénzügyminiszter ma 3 millió font sterlingért kincstári utalványokat bocsátott ki árlejtés után és az évi kamat, a mit a három hónap lejáratu kötvényekért fizet $1^{9}/_{16}$ százalék, hat hónap mulva $2^{1}/_{16}$ százalék.

Tokio, szept. 3. (Az *Egyetértés* távirata.) Pol. Corr.: A japáni pénzügyminiszter egy japáni bankárküldöttségnek kijelentette, hogy 1886. évi január elsején az ezüstvaluta fog életbe lépni, minélfogva akkor a papirpénz be fog vonatni. A miniszter nem tart attól, hogy tervét a jelenlegi gazdasági válság meg fogja akadályozni. Az aranyvaluta az ezüstérték mellett szintén megmaradhat.

ORSZÁGOS KIÁLLITÁS.

= **A lengyel vendégek** ünnepélyes fogadtatása czéljából az egyetemi ifjuság körében megindult mozgalom mindegyre nagyobb hullámokat vet. A lelkesedésből itélve, az egyetemi polgárság tüntetése impozánsnak igérkezik. A tegnap megalakult szükebb körü rendező bizottság *Mészáros* Károly j. h. mint alelnök vezetése alatt ma volt *Ráth* Károly főpolgármesternél a lengyelek ünnepélyes fogadtatásánál való testületi részvételük bejelentése végett. A főpolgármester, ki szivélyesen fogadta a küldöttséget, politikai tüntetést vél látni Woronieczky sirjának megkoszoruzásában, mitől óva inti az ifjuságot. Az ifjuság szónoka Mészáros kijelenti, hogy az egyetemi polgárság nemcsak tartózkodni fog minden ilyes tüntetéstől, de söt készséggel ajánlkozik a fogadtatásnál a rend fentartására. Testületi megjelenésével emelni óhajtja a fogadtatás ünnepélyességét; Woronieczky sirjának megkoszoruzásával pedig csak Petőfi szobrának megkoszoruzását akarja viszonozni. Szóval csakis őszinte kifejezést akar adni azon kiolthatlan vonzalomnak, melylyel a magyar nemzet ifjusága a lengyel nép iránt viseltetik. A főpolgármester e nyilatkozatban megnyugodván, közelebbi megállapodások végett *Gerlóczy* alpolgármesterhez, mint az egész fogadtatást rendező bizottság elnökéhez utasitja az ifjuságot. Az egyetemi ifjuság szükebb körü rendező bizottsága ma felhivást tett közzé az ifjusági dalkör volt tagjaihoz, mielőbbi megalakulás iránt s érintkezésbe lépett a «lengyel társasággal» az ünnepély részleteinek megállapitása végett. Az ifjuság szombaton táviratilag fogja üdvözölni a hazulról elinduló krakkói és lembergi tagtársakat. Mindenesetre óhajtandó, hogy az egyetemi ifjuság magához s a nemzethez minél méltóbban vegyen részt az ünnepélyeken.

= **A kiállitási sorsjáték** *nyereménytárgyainak* jegyzékét katalogusszerüen most állitja össze *Toldy* Ferencz ur, a sorsolási bizottság jegyzője. E jegyzék mintegy *nyolcz nyomtatott ivre* fog terjedni és tartalmazni fogja az összes nyereményeknek hosszu sorozatát. E jegyzék közzététele által hihetőleg fölkeltik a közönségben a kiállitási sorsjáték iránt való élénkebb érdeklődést.

= **A lengyelek látogatása**. A lengyelek ideérkezése alkalmára a következő programmot állapitották meg: Megérkezés szeptember 6-án délután 4 órakor a magy. államvasutak központi pályaudvarában, a hol a vendégeket a főváros nevében Ráth Károly főpolgármester üdvözli és ideváló lengyel családok fehérbe öltözött leányai bokrétákat nyujtanak át nekik. A vendégek aztán kocsiba ülnek s a Rottenbiller-utczán, Andrássy-ut és fürdő-utczán át lovasbandérium kiséretében a Haas-palotához tart a menet, honnan kiki lakására hajtat. Este 8-kor ismerkedő-estély az «Európa» vendéglő éttermében: részvételi jegyek 2 frt 50 krért válthatók Madurovics urnál, Rottenbiller-utcza 28. sz. Szeptember 7-én reggel ½9 órakor a vendégek tömeges látogatása a kiállitásban, hol a kiállitás rendezősége őket ünnepélyesen fogadja s erre következik a kiállitás megtekintése. Délután 2 órakor a főváros által a kiállitási hangversenyteremben rendezett lakoma. Este a kiállitás területe a vendégek tiszteletére ki lesz világitva. — Szept. 8-án a lengyelek 9 órakor a Petőfi-szoborhoz vonulnak koszoruval, onnan a kerepesi temetőbe a Woronieczky herczegnek, a magyar szabadságharcz lengyel vértanujának sirjához. Délután 1 órakor közös ebéd a Széchenyi sétatéren, teriték-jegy ára 3 frtért szintén Modurovics urnál váltható. — Délután 4 órakor kirándulás a Margitszigetre. — A budapesti lengyel egyesület felhivja az itt élő összes lengyeleket, hogy az ünnepélyes fogadtatásban részt vegyenek; a pályaudvarba való belépéshez szükséges jelvényeket bármikor átvehetik *Stempien* Lajos egyesületi elnöknél, (egyetem-utcza 2. sz. a.) A lengyel egyesület tagjai szeptember 6-án, délután 3 órakor a központi pályaház másodosztályu várótermében fognak összegyülni.

= **A kiállitás szakszerü ismertetése**. Az orsz. kiállitás elnöksége a kassai kereskedelmi és iparkamara kérelmére fölszólitotta a technologiai iparmuzeum igazgatóságát, hogy a kiállitás szakszerü tanulmányozhatása szempontjából, az e czélból felránduló vidéki iparos szakegyletek küldötteinek rendelkezésére álló szakértők által a kiállitás egyes csoportjairól, azok haladásáról, egyes kiállitási tárgyak előnyéről, uj eljárások alkalmazásáról stb. szakszerü előadásokat tartasson. Az igazgatóság készséggel engedett a felhivásnak, minthogy azonban a muzeum és a középipariskola illető szakférfiainak előadásai csak a különböző motorok, munkagépek és szerszámok, a mezőgazdasági gépészet, a főbb vegyészeti iparágak, továbbá a fa- és fémipar gyártmányainak, végre az építési ipar anyagainak ismertetésére terjeszkednének ki, hogy a kiállitáson képviselt egyéb ipari csoportok tanulmányozása is lehetővé tétessék, fölhivta egyuttal az orsz. iparegyesületet, hogy az illető csoportokban képviselt iparágak egy-egy nevezetesebb, szakképzettebb képviselőjét ily előadások tartására s a felrándulóknak a kiállitáson való kalauzolására kérje föl. Az iparegyesület szintén készséggel teljesitette a kérelmet s meleg hangu átirat kiséretében a következő szakférfiakat kérte fel az egyes csoportokban szakszerü előadások tartására: V. csoport. Erdészet: Kovács Géza. VII. cs. Vegyészet: Wagner Jenő, Detsinyi G. VIII. cs. Élelmi szerek: Brázay Kálmán, Delmedikó, Stühner Frigyes. Beliczay Imre. X. cs. Agyag- és üvegipar: Fischer Ignácz, Bárdos József, Fischer Vilmos. XII. cs. Faipar: Thék Endre, Csepreghy János, Walser Jakab. XIII. cs. Böripar: Wolfner József, Dulcz Antal. XIV. cs. Papiripar: Riegler J. Ede, Érczhegyi Ferencz. XV. cs. Fonó- és szövőipar Rejtő Sándor. XVI. cs. Ruházati ipar: Szepessy Gyula, Svertetzky J. XVIII. cs. Arany, ezüst és diszmüvek: ifj. Herpka Károly, Fritz Péter. XIX. cs. Sokszorosito ipar: Falk Zsigmond, Kozmata Ferencz, Friedrich Lajos. XXI. cs. Tudományos eszközök: Králik Samu. XXII. cs. Épitési ipar: Nendvich Gusztáv. XXIII. cs. Jármüvek: ifj. Kölber Fülöp. XXIX. cs. Házi ipar: Dr. Herich Károly, Gelléri Mór. XXX. cs. Iparoktatás: Mudrony Soma, Violich Károly.

= **A jury-tanács**, mint értesülünk, keddtől kezdve *naponta* tart ülést, hogy a még hátralevő anyagot letárgyalja és szeptember 10-étől kezdve a diszokmányokra nézve is meghozza a végleges határozatokat, melyek, a mint a kiállitás elnöke tervezi, *szeptember 15—20-a* között volnának publikálandók.

= **A temesváriak** tömeges kirándulásának eszméje, mint értesülünk, véglegesen elejtetett.

= **A tej- és sajt-kiállitás** e hó 5-én délelőtti 9 órakor nyittatik meg az időleges kiállitások csarnokában, mely ez alkalommal igen diszesen lesz berendezve. A csarnokban külön asztalok lesznek felállitva, hol a közönség 10 krajczárért a kiállitáson levő sajtféléket megkóstolhatja.

= **A bécsi szobrászegyesületnek** mintegy 30 tagja e hónap 6 ikán érkezik Budapestre az országos kiállitás megtekintése végett. A helybeli szobrászegyesület vendégfogadó bizottsága igen változatos programmot állitott össze, hogy a vendégek rövid itt tartózkodásuk három napja alatt a kiállitáson kivül közmüvelődési intézeteinket is meglátogathassák. Hétfőn este tánczmulatsággal egybekötött dalestélyt is rendez, melyen a bécsi vendégek is közremüködnek.

— **A bécsi vendéglősök** ünnepies programmja a következő: *Szombaton*, d. u. 3 órakor megérkezés az osztrák-magyar államvasut pályaházánál. A vendégek ünnepélyes fogadtatása az ipartársulat zászlójával czigányzene mellett a Rákóczi-indulóval. Este 8 órakor az «Európa» vendéglő emeleti dísztermében ismerkedő és díszestély. *Vasárnap.* Reggel 8 órakor találkozás a Hangl-féle kioszkban, 9 órakor indulás a kiállitásra s ott fogadás a kiállitási elnökség által. Ünnepélyes fogadtatás a budapesti szállodások, vendéglősök és korcsmárosok kiállitási pavillonja előtt Gundel János ipartársulati elnök által, innen csoportonkint a kiállitás megtekintése. Délután fél 4 órakor díszebéd a «Vigadó» termeiben. Este 7 órakor a m. k. operaszinházban díszelőadás. *Hétfőn.* Reggel 8½ órakor találkozás a császárfürdői vendéglőben. 9 órakor közúti vaspályán kirándulás a fogaskerekü vasuthoz, s azzal 10 órakor a svábhegyre, s onnan séta a «Fáczán»-hoz s ott 11 órakor reggeli. Délután ½2 órakor a közúti vasuton vissza egész Kőbányáig s ott a sertés-kiállitás megtekintése. Este a kiállitás területen villamos világitás. *Kedden.* Reggel 8 órakor találkozás a vár-kioszknál Budán, a várkerten keresztül fel a várba, onnan vissza ½10 órakor külön gőzhajón kirándulás a Margitszigetre a felső vendéglőbe, s 11 órakor reggeli az alsó vendéglőben. Az összes csoport fényképészeti felvétele. Délután ½2 órakor indulás Promontorra s ott egyes vendéglősök pinczéinek csoportonként való megtekintése. ½6 órakor a Törley-féle pezsgőgyár megtekintése s 7 órakor visszajövet, kiszállás a belvárosi plébánia-templom előtti kikötőnél. Este 9 órakor tánczvigalom a kiállitási dalcsarnokban.

— **Miniszterek a kiállitáson.** *Tisza* Kálmán miniszterelnök [illegible] *Széchenyi* gróf miniszter kiséretében meglátogatta a kiállitást.

— **A szabadkaiak látogatása.** *Szabadkáról* a következőket jelenti egy mai távirat: Az országos kiállitás tömeges látogatása ügyében *Mamuzsics* polgármester elnöklete alatt ma nagy értekezlet volt. Az utazás napja e hó 10-dikére tüzetett ki. A kirándulásra már eddig is mintegy 300-an jelentkeztek.

— **Vidéki kirándulók.** Kun-Félegyházáról e hónap 6-án parasztokból és gazdákból álló 250 tagu társaság rándul fel az országos kiállitás megtekintésére külön vonattal. A kirándulást a városi hatóság rendezi s a polgármester fogja vezetni.

— **A jury-tanács** holnapi ülését nem a hangversenyteremben — hol az orvosok kongresszusa tanácskozik, — hanem az igazgatósági épületben tartja; tárgyalásra kerül a IX. (bor és szeszes italok) csoportjuryjének jelentése. — *Az V. csoport* juryje pénteken délután 4 órakor az erdészeti pavillonban, a nemzetközi szakbizottság II. alosztálya szintén pénteken délelőtt 9 órakor ülést tart.

— **A nagybányai iparosok** szombaton, e hónap 5-én reggel érkeznek testületileg a fővárosba az országos kiállitás tanulmányozására. Hogy fölismerhetők legyenek, «Nagybánya» felirattal ellátott fekete-fehér-vörös szinü válszalagot fognak viselni. Az érkező iparosok kalauzolását az országos iparegyesület és az iparoskör kiküldött tagjai vállalták magukra.

— **A kiállitás és az operaház.** A szeptember 6—8-ig terjedő időszakban Budapestre felette nagy számban érkeznek a vidéki látogatók. Mintegy 15 iparegyesületen és ipartestületen kivül, a hazai iparos ifjusági egyletek, számra nézve mintegy 60 egylet kiküldöttei gyülnek össze országos értekezletre; ugyanakkor lesz az országos nyomdászkongresszus, végre e napokra esik a morvaországi iparegylet (Brünn) és a bécs-sechshausi kereskedelmi és iparegylet testületi látogatása, nem is számitva a vendéglősök tömeges látogatását, a lengyelek ideérkeztét és a csehek itt időzését. Az operaház, mely iránt a vidék és a külföld nagy érdeklődést tanusitanak, hétfőn zárva szokott lenni, a mi a legközelebbi hétfőre nézve azért baj, mert a vasárnapi előadásra a jegyek jó része (a bécsi vendéglősök által) le van foglalva, s minthogy a vasárnapi és kedd ünnepnapi estéket maga a főváros közönsége is bőségesen igénybe veszi, ily módon száz és száz idegen és vidéki ember esnék el annak lehetőségétől, hogy e büszkeségünket képező műintézetünket megtekinthesse. Ennélfogva az országos iparegyesület elnöksége levelet intézett báró Podmaniczky Frigyes intendánshoz, hogy e hó 7-én, hétfőn kivételesen tartasson előadást az operaházban, mely napon lehetőleg a vasárnapi előadást ismételtesse s a brünni iparegylet és sechshausi iparegylet tagjai számára hétfőn (s ha e napon előadás rendezhető nem volna) vasárnapra 150 földszinti zártszéket mérsékelt áron engedélyezzen.

— **Felhivás az iparosokhoz.** Az országos iparegyesület elnöksége felkéri összes tagjait, hogy a brünni és a bécs-sechshausi iparegyletek tagjainak fogadtatásánál, valamint az ezek tiszteletére tervbe vett kirándulásokban, különösen pedig a vasárnap d. u. 5 órakor a Dobos-féle vendéglőben rendezendő közebéden lehetőleg nagy számban résztvenni sziveskedjenek.

— **Vasuti személyforgalom.** A magyar államvasutak vonatain tegnap 6973 személy érkezett a fővárosba, elutazott 2911, az osztrák-magyar államvaspályán érkezett 2679, elutazott 2033 utas; a déli vaspályán érkeztek 1088-an, elutaztak 583-an. Összesen érkeztek 10740-en, elutaztak 5527-en.

— **A kiállitás látogatói.** A kiállitást tegnap, szerdán szeptember 2-án az állandó jegyek tulajdonosain kivül *8331 személy látogatta* és pedig 50 kros jegygyel 5952, 20 kros esti jegygyel 981, 20 kros munkás- vagy tanuló jegygyel 1055, 20 kros katonajegygyel 151, napi szabadjegygyel 192 egyén.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

* **Első cs. kir. szab. duna gőzhajózási társaság** E hó 6-ától fogva a dömösi hajók többé nem 4, hanem már 3 órakor délután fognak Budapestről elindulni. A Dömösről Budapestre való elindulás egyelőre változatlan marad, de e hó 30-án tul többé nem 5, hanem csak 6 órakor reggel fog történni.

IPARÜGYEK

— **A fővárosi felső iparrajziskolában** a beiratások javában folynak és bezárólag szeptember hó 15-éig tartanak. Bejelentéseket elfogad (Károlyi-utcza 10. szám III. em.) [illegible] tanár.

— **A budapesti czipész-ipartestület** alapszabályainak a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által kivánt módositása tárgyában e hónap 15-én (kedden) délután 1 órakor az uj városháza társalgó termében közgyülést tart.

KERESKEDELEM ÉS TŐZSDE.

** **A pesti polgári kereskedelmi testület** választmánya tegnap *Strasser* Alajos elnöklete alatt ülést tartott. Az ülés kezdetén az elnök melegen üdvözölvén *Luczenbacher* Pál választmányi tagot a főrendiházba történt kineveztetése alkalmából, a választmány jegyzőkönyvileg örömét fejezte ki jeles tagjának e megérdemelt kitüntetése felett. Ezután előterjesztetett a budapesti kir. távirda-igazgatóság átirata, melyben közli, hogy a kereskedelmi testület megkereséséhez képest intézkedett a táviratok gyorsabb kézbesitése iránt s hogy a kézbesitési szolgálatot legközelebb ujból szabályoztatni fog. Örvendetes tudomásul vétetett. A testület által a kereskedelmi akadémiánál alapitott tandijmentes helyek betöltése után, végül uj tagokul felvétettek: Wollner Lajos és Wellner József bőrgyárosok, Weitzenfeld Jakab terménykereskedő, Hatschek Béla és Hartmann Károly Tiv. fűszerészek.

** **A tőzsde és a zsidó ünnepek.** A tőzsdetanács közhírré teszi, hogy e hó 10-én és 11-én az izraelita ünnepek miatt gabona-üzleti felmondások nem eszközölhetnek, s hogy a gabonaneműek és más terményeknek e napokra eső szállitása és átvétele e hó 12-én is történhetik.

** **Az első magyar pamutfonó és szövőgyár részvénytársulat** ma délután 4 órakor a magyar országos bank helyiségében rendkivüli közgyülést tartott, melyben az igazgatóság a társulat felszámolását és a gyár eladását hozta javaslatba. Jelentésében kiemeli, hogy ezen üzletág országunkban is életképességgel bir, de a vállalat mostani viszonyai közt nem tarthatja fenn magát. A minden vállalatnál előfordulni szokott kezdetleges nehézségek mellett is oly nehézségek merültek fel, hogy az ugy is pangásban levő pamutüzletet konszolidálni nem lehetett. A munkásviszonyok is nagyon nehezek voltak, s az óriási konkurrenczia mellett egy kezdetleges vállalattal nehéz volt piaczot teremteni. A gyártás kezdete pedig oly kedvezőtlen időszakra esett, a milyen már évtizedek óta nem volt, ugy hogy a régi szövőknek is be kellett munkájukat állitani. Így sok pénz és időbe került, mig az üzlet megindult s ekkor még az áruk eladása is nehézségekbe ütközött. A vállalat eleitől kezdve pénzzavarokkal küzdött, mert mig a részvénytőke 600,000 frt volt, addig a gyár- és munkástelepek 643,458 frt 48 krba kerültek, minek folytán már a kezdetnél hitelt kellett igénybevenni, a mi az igazgatóság és *Ziffer* vezérigazgató között folytonos differencziát idézett elő és mi Ziffer vezérigazgató lemondásának lett okozója. Az augusztus 27-én lezárt mérleg 143,762 frt 72 kr. veszteséget tüntet fel, miért is, hogy a részvénytőke egy része a részvényesek javára megmentessék, a likvidálást inditványozták. A közgyülés a jelentést tudomásul vette, az eddigi müködésért az igazgatóságnak a felmentvényt megadta és a felszámolást elhatározta. A felszámoló bizottságba beválasztották lovag *Lederer* Sándort, *Posch* Gyulát, *Fischl* Károlyt és *Helner* N.-t és ezzel a közgyülés véget ért.

** **A budapesti kereskedelmi akadémia** vezérlő bizottsága augusztus 31-én tartotta az alkotmány-uteza 9. sz. a. fekvő uj kereskedelmi akadémiai épületben első ülését. Az ülés megnyitása előtt *Luczenbacher* Pál, mint a házépitő bizottság elnöke a vezérlő bizottság tagjainak az uj intézeti épületet részleteiben bemutatta, mely alkalommal az iskolaépület általános tetszésben részesült. Kiváló elismerésre találtak az iskolai egészségügy minden követelményének megfelelő, tágas, világos, gyorsan szellőztethető tantermek, a széles folyosók, a czélszerüen berendezett laboratóriumok, valamint az ifjuság rendelkezésére álló parkozott udvar. Az ülés megnyitása után a vezérlő bizottság jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a házépitő albizottságnak és különösen *Luczenbacher* Pálnak, aki nagy ügybuzgalommal tette lehetővé, hogy az épület a kellő időre s nemcsak a költségvetés tullépése nélkül készült el, hanem még némi megtakaritás is mutatkozik. Ugyancsak elismerést szavazott a vezérlő bizottság *Czigler* Győző épitésznek az épités sikeres vezetése és keresztülviteléért. Napirenden lévén az uj elnökválasztás, a jelenvoltak általános éljenzés közt ujra *Weisz B.* F. kir. tanácsost választották elnökül. A keresk. akadémia pénztárosa, *Wahrmann* Mór, eme állásáról már előbb leköszönvén, ezuttal az uj iskolaév megkezdése előtt a pénztár átadása iránt kért intézkedést, mire a vezérlő bizottság jegyzőkönyvileg köszönetet mondva Wahrmannak 24 év óta kifejtett fáradozásaiért, elhatározta, hogy a kereskedelmi akadémia vagyona ezentul folyó számlára a pesti magyar kereskedelmi banknál helyeztessék el.

** **Fizetésképtelenségek.** A bécsi Kreditorenverein következő fizetésképtelenségekről tesz jelentést: *Gold József és társa* kereskedő czég Székesfehérvárott, *Scheiber* Johanna kereskedő Tamásiban, Heyek Rudolf kereskedő Olmüczben. Hirsch Sándor divat és szabókellékekkel kereskedő Bécsben, Reitter Lajos posztóbizományos Brünnben, *Braun* Samuné kereskedő Komáromban.

Raktárházi kimutatás.

1885. aug. 1-től 31-ig.

A szab. dalm. osztrák-magyar államvasut társaság budapesti pályaudvarán lévő közraktárak áruforgalmáról a következő kimutatást vesszük:

	Métermázsa	Bizt. érték
Raktárállás julius hó 31-én	70175	791704
Beraktároztatott aug. hó 1-től 31-ig	91470	927750
Összesen	161645	1719454
Kiraktároztatott aug. hó 1-től 31-ig	46627	614850
Raktárállás 1885. aug. hó 31-én	115018	1104604
Átlagos napi forgalom	4454	

BUDAPESTI ARU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE.

— Szeptember 3. —

Gabonatőzsde.

A *buza*-üzlet iránya ma meglehetősen szilárd volt. Gyengébb kinálat és kedvezőbb vételkedv mellett mintegy 15,000 mm. adatott el tegnapi árakon, sőt közben pár krajczárral magasabb árakat is fizettek. A többi gabonanemekben gyenge volt a forgalom és az irány és az árak teljesen változatlanok maradtak. — Eladatott:

Buza: *Tiszavidéki* 200 mm. 80 k., 7.75 frt, 400 mm. 80 k. 7.65 frt, 200 mm. 79.5 k. 7.65 frt, 500 mm. 79.4 k. és 300 mm. 78.7 k. 7.57½ frt, 300 mm. 79.4 k. 100 mm. 79 k. és 300 mm. 78.3 k. 7.57½ frt, 100 mm. 79.2 k. 7.60 frt, 100 mm. 79 k. 7.70 frt, 100 mm. 79 k. 7.75 frt, 100 mm. 79 k. és 100 mm. 78.3 k. 7.59½ frt, 1000 mm. 78.8 k. 7.50 frt, 200 mm. 77.2 k. 7.45 frt, 100 mm. 77 k. 7.50 frt; mind három hóra.

Pestvidéki 400 mm. 79 k. 7.50 frt, 400 mm. 79 k. 7.55 frt, 800 mm. 78.3 k. 7.45 frt, 200 mm. 78 k. 7.50 frt, 200 mm. 77.8 k. 7.40 frt, 300 mm. 76.7 k. 7.35 frt; mind három hóra.

Tolnai 2100 mm. 79.3 k. 7.70 frt; három hóra.

Bácskai 1300 mm. 76 k. 7.25 forint, 1100 mm. 76.3 k. 7.25 frt; mindkettő három hóra.

Fehérmegyei 100 mm. 79 k. 7.45 frt, három hóra.

Bánsági 100 mm. 77.5 k. és 100 mm. 77 k. 7.15 frt, 200 mm. 77.5 k. 7 frt; mind három hóra.

Északmagyarországi 100 mm. 80 k. 7.35 frt, 100 mm. 80 k. 7.40 frt, 100 mm. 80 k. 7.25 frt, 100 mm. 79 k. 7.30 frt; mind három hóra.

Rozs 300 mm. 6 frt, 100 mm. 5.95 frt, 100 mm. 5.05 frt: mind készpénzen.

Zab 100 mm. 6.05 frt, 100 mm. 6.15 forint; mindkettő készpénzen.

Tengeri 1000 mm. 5.75 frt, 800 mm. 5.85 frt; mindkettő készpénzen.

Mai hivatalos effektiv árak:

			frttól	frtig
Buza	uj bánsági	76—81 k/g	—.—	—.—
—	» tiszavidéki	76—81 »	7.15	7.65
—	» pestvidéki	76—81 »	7.05	7.50
—	» fehérmegyei	76—81 »	7.15	7.65
—	» bácskai	76—81 »	—.—	—.—
—	» északmagyarorsz.	76—81 »	6.75	7.30
Rozs	»	70—72 »	6.—	6.20
Árpa	» takarmány	60—62 »	5.40	5.85
—	» egetni való	62—64 »	6.20	7.20
—	» sörfőzdei	64—66 »	7.50	9.—
Zab	»	39—41 »	6.—	6.20
Tengeri	ó bánsági	75 »	5.90	6. —
—	» másnemü	78 »	5.85	5.90
—	»	— »	—.—	—.—
Köles	ó	— »	—.—	—.—
Repcze	uj, káposzta	— »	9.¾	10.¼
—	» bánsági	— »	9.¾	10.¼

Határidőüzlet mérsékelt forgalom mellett a magasabb newyorki gabonaárfolyamok következtében szilárd irányban nyilt meg, később a contremine eladásaira ellanyhult, végül azonban a kész áru-piacz szilárd iránya miatt ismét megszilárdult. — Köttetett:

Délelőtt.

Szokványbuza őszre mintegy 20,000 mm. 7.22, 7.21, 7.20, 7.21 és 7.22 forinton.

Szokványbuza tavaszra mintegy 20,000 mm. 7.88, 7.87, 7.86, 7.87, 7.88 és 7.90 forinton.

Tengeri május—juniusra mintegy 10,000 mm. 5.45, 5.46, 5.47 és 5.48 frton.

Szokványzab őszre mintegy 5000 mm. 6.18, 6.19 és 6.20 frton.

Szokványzab tavaszra mintegy 5000 mm. 6.62, 6.64 és 6.65 frton.

Hivatalosan *felmondatott* e hó 8-ikára 1000 mm. *szokványbuza.*

Déli tőzsde.

A déli tőzsdén nyugodtabb irány mellett gyenge volt a forgalom. — Köttetett:

Szokványbuza őszre mintegy 5000 mm. 7.22, és 7.21 frton.

Szokványbuza tavaszra mintegy 10,000 mm. 7.89, 7.88 és 7.87 frton.

Tengeri május—juniusra mintegy 5000 mm. 5.47 és 5.46 frton.

Déli 1 órakor hivatalosan zárulnak:

Szokványbuza őszre	frt	7.20	—	7.22—
Szokványbuza tavaszra	frt	7.87	—	7.88—
Tengeri május—juniusra	»	5.45	—	5.47—
Szokványzab őszre	»	6.18	—	6.20—
Szokványzab tavaszra	»	6.63	—	6.65—
Káposztarepcze aug.—szeptemberre	»	10⅞	—	11. —

Délutáni forgalom.

A délutáni forgalom csekély volt; az irány alacsonyabb berlini gabonaárfolyamok következtében ellanyhult. — Köttetett:

Szokványbuza őszre mintegy 10,000 mm. 7.20, 7.19 és 7.18 frton.

Szokványbuza tavaszra mintegy 10,000 mm. 7.88, 7.87, 7.86 és 7.85 frton.

Tengeri május—juniusra 1000 mm. 5.46 frton.

Szokványzab tavaszra 1000 mm. 6.64 frt.

Este 6 órakor zárulnak:

Szokványbuza 1885. őszre	frt.	7.17	—	7.19—
Szokványbuza 1886. tavaszra	«	7.85	—	7.87—
Tengeri 1886. május—juniusra	«	5.45	—	5.47—
Szokványzab őszre	«	6.18	—	6.20—
Szokványzab 1886. tavaszra	«	6.62	—	6.64—
Káposztarepcze aug.—szeptemberre	«	10.⅞	—	11.

Terménytőzsde.

Terményekben gyenge volt a forgalom.

Szilva változatlan, *bosznìai* zsákáru október—novemberre 85 darabos 11 frton köttetett 56 kilókint.

Szesz lanyha; ára 26.50—27, szeszéleszté 29—29.50.

Értéktőzsde.

Ámbár az értéktőzsdén ma is szilárd irány uralkodott, az árfolyamok még sem emelkedtek, kivévén a jelzálog hitelbank és a magyar leszámitoló és pénzváltóbank részvényeit, melyek kedvező mérleg hirekre emelkedő árfolyamok mellett vétettek. Járadékok után szintén élénk kereslet volt. Az utó- és esti tőzsdén határozottan lanyha irány uralkodott.

Előtőzsde.

Az előtőzsdén, kivált járadékokra nézve szilárd irány uralkodott. — Osztrák hitelrészvény 288.50-től 288.80-ig, magyar jelzáloghitelbank 113.75-től 113.25-ig, magyar aranyjáradék 99.22½-től 99.20-ig, magyar leszámitoló- és pénzváltóbank 82.75-től 82-ig köttetett.

11 óra 30 perczkor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 288.50—288.60, magyar aranyjáradék 99.22½—99.25.

Déli tőzsde.

A helyzet a déli tőzsdén sem változott jelentékenyebben. Osztrák hitelrészvény 288.40 től 288.50-ig köttetvén, maradt 288.40 pénz, magyar hitelbank 289.25 pénz, magyar jelzálog hitelbank 113.50-től 113.25-ig, magyar leszámitoló és pénzváltóbank 82.25-től 82⅜-ig, magyar aranyjáradék 99.27½-től 99.22½-ig, magyar papirjáradék 92.40-től 92.45-ig, osztrák-magyar államvasut 3½ százalékos elsőbbségei 188-tól 187.75-ig, magyar földhitelintézeti záloglevél 128-on köttetett. Más értékek közül: pesti közuti vasut 596—595-ig köttetett. Pesti hazai takarékpénztár 5940 pénz, kőbányai sertéshizlaló 295 pénzt. Valuták és váltók változatlanok.

1 óra 30 perczkor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 288.40—288.50, magyar hitelbank 288.25—288.50, magyar aranyjáradék 99.20—99.22½, magyar papirjáradék 92.40—92.42½.

Praemiumüzlet: Osztrák hitelrészvény holnapra 1.25—1.75 frt, nyolcz napra 4.50—5.50 frt, egy hóra 11—12 forint.

Utótőzsde.

Lanyhább irány mellett osztrák hitelrészény 288.80—287.80-ig: magyar aranyjáradék 99.17½—99.20-ig, magyar papirjáradék 92.37½-en köttetett.

2 óra 30 perczkor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 287.90—288, magyar aranyjáradék 99.20—99.22½.

A magánforgalomban osztr. hitelrészvény 287,75—287.60-ig, magyar hitelbank 288.25-ön, magyar aranyjáradék 99.20—99.17½-ig, magy. jelzálog hitelbank 113.25-ön magyar leszámitoló és pénzváltó bank 82½-on köttetett.

Esti tőzsde.

Az esti tőzsdén az irány még inkább ellanyhult. Osztrák hitelrészvény 287.70-től 287.40-ig, magyar hitelbank 287.75-től 288-ig, magyar leszámitoló és pénzváltó bank 82⅛-tól 82⅜-ig, magyar aranyjáradék 99.20-tól 99.15-ig, magyar papirjáradék 93.35-ön köttetett.

5 órakor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 287.40—287.50, magyar hitelbank 287.75—288, magyar aranyjáradék 99.12½—99.15.

Felszámitolási árfolyamok.

Magyar 4% aranyjáradék	—.—
« 5% papirjáradék	—.—
« általános hitelbank	288.—
« pénzváltó és leszámitoló bank	—.—
Tiszai és szegedi kölcsön	—.—
Magyar jelzálogbank	—.—
Osztrák hitelintézet	288.—
Anglo-osztrák bank	—.—
Állami vasut	—.—
Déli vasut	—.—
Török bir. dodohány	—.—
Rima-Murányi	—.—

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest-Kőbányán.

Kőbánya, szept. 3. Az üzlet kissé csendesebb. Magyar urasági, öreg, nehéz 45—46 forintig, fiatal nehéz 48—48½ forintig, fiatal, közép 48—48½ forint, könnyü 49 forint. Közönséges szedett nehéz 45—46 forint, közép 47—47½ forint, könnyü 47—48 frt. — Romániai átmeneti. bakonyi nehéz ——— forint, átmeneti közép ——— 38½ forint, átmeneti könnyü ——— forint, eredeti nehéz —.— forint, átmeneti közép —.— forint. — Szerbiai nehéz 46½—47 frt, közép 47—48 frt, könnyü 47—48 forint. — Hizó 1 éves élősulyban ——— forint, hizó két éves élősulyban 4% ——— forint, 1 éves hizó a vasutról mázsálva —.—.—. Az árak hizlalt serteseknél páronkint 45 kilós és 4% levonással kilogrammonkint értendők. Makkos sertés, élősulyban 4%-os levonással —.—.— forint. — Romániai és szerbiai sertések, melyek mint átmeneteliek adattak t. vevőn s páronkint 3 aranyban vám fejében megtéritetnek.

BÉCSI ÉRTÉKTŐZSDE.

Előtőzsde.

Bécs, szept 3. (Az *Egyetértés* távirata). A mai előtőzsdén a magyar jelzáloghitelbank mérlege következtében ugy ennek, mint a magyar leszámitoló- és pénzváltó banknak részvényei emelkedtek. A kulisszában még mindig pangott az üzlet, de mindamellett a két hitelrészvény és a járadékok megtartották az igen szilárd irányt. Vasutak ellenben lanyhák voltak és az osztrák-magyar államvasut részvényei csökkentek. Valuták változatlanul tartvák.

11 órakor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 288.30, *magyar hitelbank* 289, osztrák-magyar államvasut 292.90, török dohányrészvény 106.50, májusi járadék 82.97, *magyar aranyjáradék* 99.32, husz frankos arany 9.88½, német birodalmi márka 61.07—61.10.

Déli tőzsde.

A déli tőzsde szintén csendes és üzlettelen volt és az árfolyamok változatlanok. — Jegyeznek: Osztrák hitelrészvény 288.30, *magyar hitelbank* 288.75, osztrák tartományi bank 98.40, angol-osztrák bank 99.25, uniobank 79, bankegyesület 101, osztrák-magyar államvasut 292.75, déli vasut 133, Károly Lajos vasut 240.75, elbavölgyi vasut 157, tramway 191.50, török dohányrészvény 106.30, májusi járadék 82.97, *magyar aranyjáradék* 99.32, *magy. papirjáradék* 92.50, husz frankos arany 9.88½.

Üzérkedési értékekben később is pangott az üzlet és az árfolyamok mozdulatlanok, vasuti értékek lanyhák, járadékok szilárdak. Váltók és valuták változatlanok.

2 órakor zárulnak: Osztrák hitelrészvény 287.50, angol-osztrák bank 99.50, uniobank 79, bankegyesület 101, *magyar hitelbank* 288.—, osztrák-magyar államvasut 292.25, Károly-Lajos vasut 240.90, dunagőzhajózási részvény 444, Lloyd-részvény 554, északnyugoti vasut 166.75, elbavölgyi vasut 156.75, tramway 189.75, osztrák déli vasut 133.—, májusi járadék 82.95, osztrák aranyjáradék 109.20, *magyar aranyjáradék* 99.17, 1864-diki sorsjegy 169.75, bécsi községi sorsjegy 125.80, husz frankos arany 9.88½, német birodalmi márka 61.10. Berlini jelentésekre lanyhább.

Bécs, szept. 3. *(Magyar értékek hivatalos zárlata).* Magyar földtehermentesitési kötvények 102.50, Erdélyi földtehermentesitési kötvények 102.—. 5½%-os magyar földhitelintézeti záloglevél 102.90. Erdélyi vasut 183.50. Magyar keleti vasut 109.25. Magyar ny. kölcsön sorsjegy 118.75. Szőlődézsmaváltsági kötvények 98.—. 6%-os aranyjáradék —.—. Tiszavölgyi sorsjegy 123.80. Magyar 4%-os aranyjáradék 99.20. Magyar vasuti kölcsön 148.40. Magyar hitelbank 288.25. Alföldi vasut 185.—. Magyar északkeleti vasut 176.—. Keleti vasuti elsőbbség 98.25. Tiszavidéki vasut-részvény 251.—. Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank részvény 81.75, Kassa-oderbergi vasut részvény 149.25. Magyar papirjáradék 92.40. Dohány-részvények —.—. Leszámitolóbank —.—.

Bécs, szept. 3. *(Osztrák értékek hivatalos zárlata.)* Osztrák hitelrészvény 287.50. Déli vasut 133 25 4%-os aranyjáradék 109 20. Váltó Londonra 124.46. Károly-Lajos vasut 240.75. 1864-es sorsj. 169.75. 1860-as sorsjegy 139.50. Török sorsjegy 20.50. Angol-osztrák bank részvény 99.50. 4·2%-os ezüstjáradék 82.97. Osztrák államvasut 292 50. 20 frankos 9.88½. 4·2%-os papirjáradék részv. 82.97. Osztrák hitelsorsjegy 177.—, Osztrák-magyar bankrészvény 870.—. Csász. kir. arany 5.87. Német bankváltók 61.10. Elbavölgyi vasut részv. 157.—. Wiener Bankverein részvény 101.—. Dunagőzhajózási társ. részv. 444.—. Pang.

Magánforgalom.

Bécs, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) *A déli tőzsde zárlata után* a magánforgalomban jelentéktelen volt az üzlet és jegyez osztrák hitelrészvény 287.20.

A délutáni magánforgalom gyengébb irány mellett igen csekély volt, és jegyez osztrák hitelrészvény 287.38 után 287.10, *magyar aranyjáradék* 99.20 után 99.17½.

Az **esti magánforgalomban** maradt osztrák hitelrészvény 287.35, magyar aranyjáradék 99.25.

Praemiumüzlet a bécsi értéktőzsdén.

Bécs, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) A dijtételek alig változtak. Osztr. hitelrészvény holnapra 1¼—1¾ frt, nyolcz napra 4—4½ frt, egy hónapra 9½—10 forint, három hónapra 19½—20½ forint, osztrák-magyar államvasut egy hónapra 8—9 forint, Károly-Lajos vasut egy hónapra 9—10 frt, déli vasut egy hónapra 6—7 forint; *magyar aranyjáradék* egy hónapra 1½—1¾ százalék, három hónapra 3½—4 százalék.

Magánkamatláb: Első váltóra 3⅛—3½ százalék, távolabbi látra és telepitett váltóra 3¾—4 százalék.

BÉCSI GABONATŐZSDE.

Bécs, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) Magasabb newyorki jegyzések következtében a mai üzlet mérsékelt javulással indult, a mit csakhamar reakczió váltott fel. Az árfolyamok ismét elveszitették a nyert emelkedést és kevéssé élénk üzlet mellett köttetett: *Buza* őszre 7.61—7.60 frton, tavaszra 8.27—8.24 frton; *zab* őszre 6.65—6.63 frton, tavaszra 7.03—7.01 frton; *uj tengeri* 5.89—5.86 frton. *Rozs* őszre jegyez 6.45—6.47, tavaszra 6.93—6.95 frtot.

Szesz ma üzlettelen volt és kész gabonaáru jegyez változatlanul 27.75 frtot.

Délután az irány nagyon a lanyhaságra hajlott, de a kinálat tartózkodó magatartása következtében az árfolyamok majd általán tartvák és az üzlet igen korlátolt. *Buza* őszre 7.60—7.61, tavaszra 8.25—8.26, *rozs* őszre 6·45—6.47, tavaszra 6·93—6·95, *zab* őszre 6·65, tavaszra 7.03—7.05, *uj tengeri* 5.85 frt.

Kész áruban az üzérkedés tartózkodó magatartása következtében igen csekély volt a forgalom. Eladatott 1800 mm. *csallóközi árpa* 6 frton Bécsben és egy kis tétel *bajai ó buza* 71·5 k. 7.25 frt, Bécs.

KULFÖLDI ÉRTÉKTOZSDÉK.

Külföldi értéktőzsdék zárlata.

Az árfolyamok az illető helyi szokványok szerint készpénzben, medióra vagy ultimóra értendők, e szerint a mellékelt paritás is készpénzre vagy medióra illetőleg ultimóra értendő. A készpénz-árfolyamok *K*-val, a medióra *M*-mel, az ultimóra *U*-val vannak megjelölve. Magától értetődik, hogy a fenti átszámitásokhoz még a transaktió-költségek, továbbá a medio- és ultimo-árfolyamokhoz azonkivül még a mindenkori budapesti prolongácziótételek is számitásba veendők. A *-gal jelölt értékek a budapesti tőzsdén nem jegyeztetnek. Átszámitási árfolyam 100 márka vista = 61 frt 10 kr, 100 frk vista = 49 frt 55 kr.

Szeptember hó 3.		Árfolyam	Budapesti egyenleg	Különbözet az utolsó zárlathoz képest osztr. értékben
PÁRIS.				
*Franczia 3%-os járadék		81.47	—.—	—.—
« 4½%-os «		109.22	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut	U	396.—	194.74	— 1.67
Osztrák déli vasut	U	276.—	132.87	— 2.65
*Osztrák földhitel-részvénytársaság		—.—	—.—	—.—
*Franczia törleszthető járadék		83.10	—.—	—.—
Osztrák 4%-os aranyjáradék	M	—.—	—.—	—.—
Magyar vasuti kölcsön	U	—.—	—.—	—.—
Magyar jelzálog-hitelbank	K	—.—	—.—	—.—
Bécsi unió-bank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar aranyjáradék	U	81 25	99 57	— 0.15
Magyar 5%-os papirjáradék	U	—.—	—.—	—.—
Magyar leszámitoló és pénzváltó-bank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar országos bank	K	—.—	—.—	—.—
BERLIN.				
Osztrák 4⅕%-os papirjáradék	K	67.70	82.81	—.—
« 5%-os «	K	81.50	99.71	—.—
« 4⅕%-os ezüstjáradék	K	68.20	83.18	—.—
« 4%-os aranyjáradék	K	89 20	100.37	—.—
Magyar aranyjáradék	U	81 25	99.50	—.—
« 5%-os papirjáradék	U	75.70	92.88	—.—
« keleti vasuti kötvények	K	—.—	—.—	—.—
Keleti 5%-os v. elsőbbs. kötv.	K	102.—	124.83	—.—
Osztrák hitelrészvény	U	471.—	287.65	—.—
Magyar hitelbank	U	—.—	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut	U	478.—	292.03	—.—
Osztrák déli vasut	U	218.—	133 10	—.—
Károly-Lajos vasut	U	98.50	240.55	—.—
Kassa oderbergi vasut	K	61.—	149.37	—.—
*Román vasuti részvények		—.—	—.—	—.—
Orosz bankjegy		202.70	123.85	—.—
Váltó bécsi piaczra		163.50	61.08	—.—
*Keleti kölcsön II. kibocsátás		60.80	—.—	—.—
Magyar jelzálog-hitelbank	K	—.—	—.—	—.—
« leszámitoló és pénzváltó-bank	K	—.—	—.—	—.—
« országos bank	K	—.—	—.—	—.—
FRANKFURT.				
Osztrák 4⅕%-os papirjáradék	K	67.63	82.62	+ 0.08
« 5%-os «	K	81.68	99.91	— 0.25
« 4⅕%-os ezüstjáradék	K	68.18	83.46	— 0.01
« 4%-os aranyjáradék	K	89.25	109.42	—.—
Magyar aranyjáradék	U	81.—	99.20	+ 0.08
« 5%-os papirjáradék	U	75.68	92.85	+ 0.21
Osztrák hitelrészvény	U	235.—	288.50	—.—
Osztrák-magyar bank	K	—.—	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut	U	239 25	292 94	— 1 09
Károly-Lajos vasut	U	196.75	240.86	— 0.93
Osztrák déli vasut	U	109.—	134.17	+ 0.01
Erzsébet osztrák nyugoti vasut	K	194.87	238.42	+ 0.01
Magyar-gácsországi vasut	K	143.12	170.81	— 0.30
Tiszavidéki v. elsőbbs. kötvények	K	—.—	—.—	—.—
Váltó bécsi piaczra		163.47	61.09	0.03
4½%-os földhitelintézeti záloglevél	K	—.—	—.—	—.—
Magyar leszámitoló és pénzváltó-bank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar hitelbank	U	—.—	—.—	—.—
Magyar jelzálog-hitelbank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar országos bank		—.—	—.—	—.—

Trieszt, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) Ma nagyobb realizálások történnek. Váltó Londonra 124.45, olasz bankpiaczokra 49.12, huszfrankos arany 9.87½, májusi járadék 82.95, *magyar aranyjáradék* 99.25, magyar papirjáradék 92.40, osztrák hitelrészvény 287.50, olasz járadék 94.87.

Berlin, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) Kezdetben az üzlet ingadozó irány mellett meglehetősen élénk volt. Osztrák-magyar államvasut a bécsi gabonavásár eredménye miatt alacsonyabb árfolyamon jegyeztetett; járadékok gyengébbek, valamint orosz rubeljegyek is. Később általában gyengült az irány arra a hirre, hogy Oroszország fegyverkezik. — Magánkamatláb 2⅛%.

Berlin, szept. 3. (Tőzsdei tudósitás.) A contremine-müveletek nyomasztólag hatottak a hangulatra. A játék- és bankpapirok, valamint az orosz értékek árfolyamai hanyatlottak. Vasuti részvények árfolyamai tartvák. A bányaértékek szilárdak. Kamatláb 1⅛%.

Berlin, szept. 3. (Utótőzsde.) *Magyar aranyjáradék* 80.90, osztrák hitelrészvény 471, osztrák-magyar államvasut 478½, osztrák déli vasut 218½, Károly Lajos-vasut 98½. Gyengült.

Frankfurt, szept. 3. (Esti tőzsde.) *Magyar aranyjáradék* 81, osztr. hitelrészvény 234¼, osztrák-magyar államvasut 239⅛, Károly Lajos vasut 196¾. Gyenge.

Páris, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) Az üzlet élénk, az irány igen szilárd. *12 óra 40 perczkor jegyeznek:* 4½%-os franczia járadék 109.32, 3%-os franczia járadék 81.53, olasz járadék 96.10, török consol 17.12, ottomán bankrészvény 548.75, Szuezrészvény 2028, *magyar aranyjáradék* 81.31, spanyol kölcsön 57.37.

3 óra 40 perczkor zárulnak: 3%-os franczia járadék 81.47, 4½ százalékos franczia járadék 109.22, osztrák-magyar államvasut 598, osztrák déli vasut 276, franczia törleszthető járadék 83.10, *magyar aranyjáradék* 81¼, ottomán bankrészvény 544. Renyhe.

Páris, szept. 3. (Az *Egyetértés* tudósitójának távirata.) Az *utótőzsdén* kivált franczia járadékokra nézve szilárd irány uralkodott, daczára annak, hogy orosz értékekben nagy realizálások foganatosittattak. *5 óra 50 perczkor jegyeznek:* Szuez-részvény 2040, spanyol kölcsön 57.12—57.37, ottomán bankrészvény 543—545, váltó Londonra 25.22, orosz rubel 251. Magánkamatláb 1⅞ százalék.

London, szept. 2. *Magyar aranyjáradék* 80½, osztrák aranyjáradék 99, osztrák ezüstjáradék 67½, angol konzolok 100.01, ezüst 48¼. Csendes.

Newyork, szept. 2. (Kabelsürgöny.) Váltó Berlinre 400 márkáról (60 napi látra) 94½, váltó Londonra 4.83½, négyszázalékos tőkésitett kölcsön 1877-ből 123, Erie-vasut 16⅜, váltó Párisra 5.22½.

KULFÖLDI ARUTOZSDEK.

Páris, szept. 3. *Buza* szilárd, *liszt* tartva, *olaj* és *szesz* csendes.

Berlin, szept. 3. *Buza* lanyha, *zab* bágyadt, *rozs* hanyatlik, *olaj* szilárd, *szesz* csendes.

London, szept. 2. *Buza* igen csendes és a hétfői árakat követelik érte; érkezett buzarakományok gyengébbek. Egyéb elhanyagolt és változatlan. — *Repczeolaj* helyben 23. — Felhozatal: Buza 30,480, árpa 5580, zab 46,080 imperial-quarter. — Az időjárás borult.

Páris, szept. 3. Nyers *czukor* 88° tartott 45½—45¾ frank, fehér czukor folyó hóra 50.80 frank, októberre lanyha 54 frank, októbertől 4 hónapra 54.10 frank, az első négy hónapra 54.80 frank, raffinade 109—110 frank.

London, szept. 3. *Havannaczukor* névleg 16.

Newyork, szept. 2. (Kabelsürgöny.) Gyapot Newyorkban 10¼, Neworleansban 9½. — Petroleum fin. 70° Abel Test Newyorkban szeptemberre 8⅜. — Philadelphiában szeptemberre 8¼. — Nyers petroleum 7¼ — United pipe line certificates 100⅛. — Liszt 3.65 — Piros őszi buza helyben 91 cent (= 8.67 frt), októberre 92½ (= 8.72 forint), novemberre 94 c. (= 8.86 frt), deczemberre 96 cent. (= 9.05 frt) 100 kilonkint. Tengeri 50⅜ — Czukor (Fair rafining Muscovados) 5.20. Rio-kávé 8.30. — Zsir (Wilcox jegyü) 6·85. (Fairbank jegyü) 6.74. — Gabona fuvardij imperial-quarterenkint Észak-Amerikából az angol kikötőkbe és az ezekkel egy magasságon fekvő kontinentális kikötőkbe 3½ cent. (= 0·99 frt. 100 kilókint.) — Napi felhozatal gyapotból 5000 bál.

Külföldi árutőzsdék zárlata.

Gabonaszállitási dij waggonrakmányokban 100 kilónkent értendő. A számitási árfolyam a német piaczokra 100 márka vista 61.10 frt 100 frk 49.35frt

Szeptember hó 3.		Árfolyam	Budapesti egyenleg	Különbözet az utolsó zárlathoz képest osztr. értékben
PÁRIS.				
Buza	folyó hóra	20.75	10.24	+ 0.12
—	októberre	21 25	10.48	+ 0.12
—	novembertől 4 hóra	22.40	11.06	— 0.05
—	első 4 hóra	22.90	11.30	+ 0.15
Liszt	12 márkás folyó hóra	47 10	14.63	+ 0.09
—	októberre	47.60	14.77	+ 0.09
—	novembertől 4 hóra	48.25	14.97	+ 0.04
—	első 4 hóra	49.25	15.26	— 0.02
Olaj	folyó hóra	59.75	29.49	—.—
—	októberre	60.75	29.99	+ 0.13
—	nov.—deczemberre	61.75	30.46	+ 0.12
—	első 4 hóra	63 50	31.33	—.—
Szesz	folyó hóra	50.—	26.88	—.—
—	októberre	50.25	27.01	—.—
—	nov.—deczemberre	50.50	27.14	—.—
—	első 4 hóra	51.25	27.53	—.—
Szállitási dij:	Budapestről	8.27	4.14	
—	« Bécsből	7.87	3 94	
BERLIN.				
Buza	szept.-októberre	153.—	9.85	— 0.07
—	április-májusra	165.50	10.11	— 0.09
Rozs	szept.-októberre	136.50	8.34	— 0.15
—	április-májusra	145 50	8.89	— 0.16
Zab	szept.-októberre	126.75	7.74	— 0.02
—	április-májusra	132.75	8.11	— 0.05
Olaj	szeptember-októberre	45.—	97.50	+ 0.07
—	április-májusra	48.—	29.33	— 0.12
Szesz	szeptember-októberre	41.60	25.42	— 0.43
—	április-májusra	42.70	26.09	— 0.30
Szállitási dij:	Budapestről	3.93	2.42	
—	« Bécsből	3.24	1.91	
STETTIN.				
Buza	szeptember-októberre	154.50	9.44	—.—
—	április-májusra	166.50	10.17	— 0.03
Rozs	szeptember-októberre	135.50	8.28	—.—
—	április-májusra	144.50	8.83	— 0.06
Olaj	augusztusra	45.70	27.92	+ 0.12
—	szeptember-októberre	48.50	29.63	+ 0.31
Szesz	kész szállitásra	41.50	25.36	—.—
—	augusztus-szeptemberre	40 80	24.93	— 0.12
—	szeptember-októberre	41.—	25.05	—.—
—	novemer-deczemberre	[illegible] 40	25.91	— 0.06
Repcze		—.—	—.—	— —
Szállitási dij:	Budapestről	4.81	2.95	
—	« Bécsből	3.62	1.81	
KÖLN.				
Buza	novemberre	16.70	10.20	—.—
—	márcziusra	17. [illegible]	10 51	—.—
Rozs	novemberre	[illegible]	8 61	—.—
—	márczissra	[illegible]	8 98	—.—
Olaj	kész szállitásra	[illegible]	30.79	—.—
—	októberre	[illegible]	30.30	— 0.12
Szállitási dij:	Budapestről	5.95	3.65	
BOROSZLO.				
Buza		15.60	9.53	—.—
Zab		20.40	12.46	—.—
Szesz		41.50	25.36	—.—
Rozs		13.90	8.49	—.—
Repcze		—.—	—.—	—.—
Tengeri		14.—	8.55	—.—
Szállitási dij:	Budapestről	2.95	1.81	

ÜZLETI TUDÓSITÁSOK.

Budapesti husárak.

Budapest, szept. 3.

Ökörhus 100 kilogr.	50—54 forint
Tehénhus « «	44—47 «
Borjuhus « «	60—64 «
Bivalyhus « «	40—44 «

Marhavásár.

Budapest, szept. 3. (Braun József és fia czég jelentése az *Egyetértés* részére.) Felhajtatott: 839 db magyar ökör, 907 db magyar tehén, 1140 db szerbiai ökör, 161 db szerbiai tehén, 289 db bivaly és 44 db bika, összesen 3380 db vágómarha. A mai vásáron vidéki vevők kevesen voltak, a felhajtás pedig ismét több volt, mint a heti szükségletnek megfelelt volna, ennélfogva az üzlet lanyha irányzat mellett nehézkesen bonyolittatott le. Az árak változatlanok maradtak. Körülbelül 200 darab eladatlan maradt. Következő árakat jegyeztünk: Magyar ökrökért 50 forinttól 53 forintig. Magyar tehenekért 48 forinttól 50 forintig. Szerbiai ökrökért 49 frttól 55 frtig. Bivalyokért 45 frttól 46 forintig. Bikákért 48 forinttól 51 forintig métermázsánkint.

A fővárosi vásárigazgatóság hivatalos jelentése szerint a mai marhavásáron állott 3515 db nagy, és 5500 darab apró marha. Ebből eladatott u. m.

47 darab	bika dbja	85—145 frt
1928 «	ökör párja	220—400 «
1206 «	V. tehén párja	120—210 «
100 «	F. tehén dbja	70—170 «
234 «	Bivaly párja	100—190 «
500 «	Borju dbja	25—40 «
5000 «	Birka párja	7—13 «

Lóvásár.

Budapest, szept. 3. Fölhajtatott 482 db, ebből eladatott uj lólevéllel 37 darab, átiratással 126 db, összesen 199 db. Ebből Bécsbe 35 db vitetet. A lovak ára a következő volt: közönségesebb lovaké 18—65 forintig, jobb kocsilovak 75—145 frt, közép minőségü igás lovak 65—100 frt, nagyobb csontu, jó erőben levők 80—140 frtért adattak el darabonkint. A könnyü, egészséges lovak, a török kormány részére keresettek voltak, miért is a liferansok már a vásáron kivül, előre 130—150 frtjával vették darabonként.

Juhvásár.

Budapest, szept. 3. (Braun József és fia czég jelentése az *Egyetértés* részére.) A tegnapi birkavásárra felhajtatott 5545 darab. A nagy felhajtás következtében az üzlet menete élénktelen volt. Körülbelül 1500 darab eladatlan maradt. Következő árakat jegyeztünk: páronkint 7 frttól 15 frtig. Suly szerint 32—36 krig kilonkint.

Páris (La Villette), aug. 31. Felhozatott 26,215 db juh, köztük 2670 db magyar faju. A roppant felhajtás következtében az üz üzlet igen lanyha volt és az árak ujból csökkentek 3 centime-mal fél kilónkint. Fizettek általán juhokért 65—95 centime-t, különösen magyar juhokért 75—80 centime-t fél kilókint, vagy 50—62 frankot páronkint.

Páris (La Villette), szept. 3. (Távirat.) Felhajtatott 20,111 db juh. Az üzlet rossz.

Pozsony, szept. 3. (Távirat.) A mai juhvásárra 6878 db juhot hajtottak fel. Ámbár kevés vevő volt jelen, mindamellett a vásár élénk volt. Árak: kivitelre szánt legelő juh 18—23 frt, silány fajta juh 7—17 frt, zigaja juh 21 frt, czikkjuh 10—15 frton kelt páronkint. A

legközelebbi juhvásár nem csütörtökön, hanem szerdán, e hó 9-én fog megtartatni.

—

Szurómarhavásár.

Bécs (...) Marx). szept. 3. (Távirat.) Készletben volt 2744 darab borju, 2915 élő és 441 leszurt sertés, 8866 élő és 571 darab leszurt juh, 102 darab bárány. Feldolgozott husmennyiség 34,175 kilogramm. A borju-üzlet szilárd irányt követett, az árak páronkint 2 frttal emelkedtek. A juhok ára 2 frttal esett. Fizettek: Borjuért 38—52 frtot 100 kilókint és juhokért 9—24 frtot páronkint.

BORÁSZAT.

*** **Fillokszera.** Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye pilisi alsó járásába kebelezett *Tétény* községben, Zemplénmegye tokaji járásába kebelezett *Bodrog-Keresztur*, *Bodrog-Kisfalud*, valamint a szerencsi járásba kebelezett *Zombor* községben, *Esztergom* városban és Krassó-Szörénymegye orsovai járásába kebelezett *Koramnik* községben a fillokszera jelenléte konstatáltatván, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter a nevezett község összes szőlőterületeit, valamint a már korábban zár alá helyezett Toplecz község határát «topleczi zárlati csoport» elnevezéssel ujabban alakitott zárlati csoportba osztva, zár alá helyezte.

NAPIREND: Szeptember 4-én.

Naptár: Péntek. Róm. kath: Rozália szüz. — Protest.: Rozália. Mózes. — Görög-orosz: (aug. 23.) Farkas vértanu. Zsidó: (elul 24.) Ruth. — Nap kél 5 ó. 25 p., nyug. 6 ó. 32 p. — Hold kél éjfélkor, nyugszik 3 ó. 25 p. délután.

Pénzügyminiszter fogad d. u. 3—4.

Horvát miniszter fogad d. e. 10-től d. u. 2-ig.

Az igazságügyi államtitkár fogad naponkint, ünnep- és vasárnapokat kivéve d. u. 1—2-ig.

Országos kiállitás a városligetben reggel 8-tól este 6 óráig. Belépti dij 50 kr.

Nemzetközi tenyész- és hizott sertés kiállitás Kőbányán. Belépti dij 20 kr.

Nemzetközi tenyész szarvasmarha kiállitás az állatkiállitás területén.

Az országos orvosi és közegészségügyi kongresszus (II. nap) ülése d. e. fél 9 órakor a kiállitási hangversenyteremben.

Nagy galamblőverseny (I. nap), délután 1 órakor a külső kerepesi-uti uj lóversenytéren.

Nemzetközi képkiállitás a műcsarnokban (Andrássy-ut 69. sz.) d. e. 9-től d. u. 6 óráig. Belépti dij 50 kr.

Ind. kiállitás az iparművészeti muzeumban d. e. 9 — d. u. 4. Belépti dij 20 kr.

Vörös-kereszt-egylet Erzsébet-kórháza (Buda, déli pályaudvar közelében) megszemlélhető naponként délelőtt 10—11½ óra között.

Orsz. m. iparművészeti muzeum az Andrássy-uton látható naponként d. e. 9-től d. u. 4 óráig.

Nemzeti muzeum: régiségtár d. e. 9 d. u. 1-ig.

Országos képtár az akadémia palotájában d. e. 9-től d. u. 1-ig.

Müszaki iparmuzeum a kerepesi uton (Beleznay-kert) nyitva d. e. 9-től 12-ig.

Egyetemi füvészkert az üllői uton d. e. 7—12 és d. u. 2—7 óráig.

Akadémiai könyvtár d. u. 3—7.

Egyetemi könyvtár d. u. 4—8.

Muzeumi könyvtár d. e. 9—1.

Állatkert nyitva egész nap. Belépti-dij 30 kr.

Margitszigetre hajó indul félóránkint. A szigeten mindennap népzene, kedd, csütörtök, szombat, vasárnap és ünnepnapokon katona-zene.

Svábhegy. Lóvonatu és fogaskerekü vasuti összeköttetés Indul a Károly-kaszárnyától negyedóránkint, a városmajortól reggel 6-tól 10-ig félóránkint, d. u. 3-ig óránként, azután ismét félóránként esti 10 óráig.

Kivonat a hiv. lap szept. 3-i számából.

Árverések a fővárosban. Polik János 1210 forintra becs. ingatl. okt. 12 (Ujpest, gyár-utcza 72).

Arverések a vidéken. Todorov Jefta 2424 forintra becs. ingatl. decz. 1 Szanád (Nagy-Kikinda). Weinberger Salamon 4900 forintra becs. ingatl. okt. 19 Sepsi-Szent-György. Duchon Józsefné 1475 frtra becs. ingatl. szeptember 16 Tokaj. Baranyi Miklós 10,502 frtra becs. ingatl. okt. 1 Halmi. Ethey Imre 2450 forintra becs. ingatl. decz. 3 Rozsnyó.

Csődhirdetmények. Asztalos Dávid nagy-váradi lakos ellen, bej. szept. 28. Csődbiztos: Schenk Emil törvényszéki biró, tömeggondnok: dr. Mihelfy Lajos ügyvéd. Matkovits Francziska szegedi lakos ellen, bej. szept. 30. Csődbiztos: Salamon Zsigmond törvszéki biró, tömeggondnok: Lipkay Kálmán ügyvéd.

Pályázatok. A komáromi kir. tvszéknél birói, — Sztranszkón (Trencsénm.) postamesteri állomásokra.

A kis lotto huzásai szept. 2-án.

Lemberg:	3	65	2	11	35
N.-Szeben:	52	87	78	28	89

Felelős szerkesztő **Csávolszky Lajos.**

IDEGENEK NEVSORA.

Nemzeti szálloda.

Dr. Hamerstein I. Csuz
Szalavszky I. Nyitra
Boroczy L. Nyitra
Magyary Kossa S. T.-Szt-Márton
Györetszky G.-né Veszprém
Mayer K.-né Pozsony
Simonszky K.-né Nagyszombat
Nagy K. Veszprém
Sugár B. Kovácsháza
Bende J. Kalocsa
Paal L. és neje Tata
Poór M. Szt-Iván
Kovács E. Győr
Mandel J. Nyirbátor
Kaufman A. Nagy-Károly
Eisler H. Nagy-Mezerics
Forst H. Bécs
Tittler S. Vasmegye
Babics E. B-Csaba
Gyulassy S. Kapuvár
Jancsek V. Kapuvár
Fiáth P. Mihali
Radó S. Mihali
Beretvás F.-né Nagy-Kőrös
Constantinides E. Galacz
Antulescu L. Bukarest
Steiner J. H.-M.-Vásárhely
Plihár E. Reichenberg
Horváth A. Somogy
Nagy F. Gömör
Latinak A. Gömör
Müller R. Grácz
Lits S. Simontornya
Ress E. Bécs

Hungária szálloda.

Majláth J. Bars
Br. Reinelt K. Grácz
Quirin N. Boston
Schavel J. Bécs
Gnad E. Bécs
Schröder R. Bécs
Faekler F. Bécs
Troll P. Bécs
Weis A. Bécs
Kral E. Ó-Kanizsa
Korn A. Stradam
Forster G. Ács
Csillag P. Aszár
Rospalt F. Berlin
Dr. Tauscher B. Pozsony
Dr. Kanka J. Pozsony
Dr. Adorján B. Debreczen
Dr. Iritz I. Vásárhely
Dr. Krausz F. N.-Várad
Kelemen J. N.-Szombat
Friedmann A. Miskolcz
Rieger M. Trostberg
Rieger E. Trostberg
Schönfeld L. Debreczen
Tanaz P. München
Müller H. Riga
Schwanter J. London
Schapringer G. Pécs
Hauschulz O. Marienburg
Gebhardt E. Lemberg
Reimann G. Elberfeld
Weiler A. Trieszt
Gröll L. Regensburg
Rockstroh L. Eibenstock

Holzwarth-Frohner száll.

Karczag J. és neje Kanizsa
Holdhauer F. Hainburg
Brody F. Ungvár
Dr. Schreyer Kanizsa
Goldstein S. Bécs
Timmel L. Bécs
Unterilp F. Düsseldorf
Emde W. Düsseldorf
Adler J. és családja N.-Várad
Mayer G. Salzburg
Frischerz C. M.-Óvár
Mayer J. M.-Óvár
Mandl M. Peterd
Puschmidt B. Romanshorn
Herczka M. Beszterczebánya
Fränkl A. B.-Sz.-Kereszt
Winterstein L. M.-Brood
Kornblum M. Gleiwitz
Kohn L. Arad
Milch M. Párkány

Pannonia szálloda.

Galgóczy B. Vadkert
Sooky B. Vadkert.
Egry A. Szatmár
Bereczky S. Szászfalva

Takács B. Szombathely
Mezihradszky Szombathely
Havász B. Kis-Czell
Hattenberger S. Kassa
Dr. Detz L. Győr
Schuck J. Nagybánya
Sooky E. Illéspuszta
Hasenfeld B. Szirák
Vass L. Ohay
Borsiczky G. Trencsén
Nagy I. R.-Komárom
Kek J. Rozsnyó
Vészely J. Rozsnyó
Nagy K. H.-Nánás
Lázár J. Fülek
Dr. Petrovits Gy. Szatmár
Dr. Ambro J. Pozsony
Mazoly A. Nyitra
Botto J. Nagylak
Rimler L. Ó-Kigyós
Nodrovszkyné Szt-Anna

Aranysas szálloda.

Beöthy L. Heves
Szluha Á. Szeged
Jurenák J. P.-Szt-Torna
Czagányi B. Orosháza
Stern A. P.-Denk
Somogyi Gy. Hidvég
Boudis E. Taksony
Pápaj L. Mezősas
Dr. Ádám E. Körösbánya
Glaser M. T.-Szt-Miklós

Schmidt-Orient szálloda.

Kovács A. Csorna
Dr. Riha J. Csorna
Dr. Ajkay E. Sopron
Dr. Broda E. Bécs
Dr. Bodnár J. Tisza-Roff
Dr. László E. Kolozsvár
Dr. Farkas N. Komárom
Dr. Kiss F. Nagyvárad
Haller J. Módos
Greiner M. Nagyvárad
Dr. Tomás N. Felső-Lövő
Holyko M. Kassa
Haas S. Körmend
Nonn Gy. N.-Károly
Wagner J. N.-Károly
Buzás E. Debreczen
Prokopp S. Petrozseny
Zaleski S. Galiczia
Dr. Kalchbrenner A. Helpa
Danzinger A. Gleiwitz
Fränkel W. Krakó
Trappor L. Bécs
Szabó P. Kis-Czell
Fellner S. Brünn
Schopcer P. Grácz

Európa szálloda.

Gr. Carpine E. Stockerau
Gr. Carpine A. Stockerau
Br. Bianchi F. Grácz
Br. Bianchi N. Grácz
Silva E. Brazilia
Curkell F. Amerika
Wachs A. Karlsruhe
Pieczysisky J. Czepan
Dr. Grosz F. Miskolcz
Dr. Thuróczy K. Nyitra
Krammer F. Bécs
Csermak H. Ács
Negro G. Ács
Heilman H. Berlin
Meyer G. Libau
Kackenbach F. Páris
Wolf S. Brazilia
Ferger F. Bécs
Karpelesz G. Prága
Fischl A. Csehország

István főhg. szálloda

Gr. Belgiojosa A. Miláno
Bottard F. Páris
Dr. Jolan B. Pécs
Arneritsch T. Trieszt
Weisz Zs. Komárom
Klidits N. Belgrád

London szálloda.

Lefkovits M. Perjamos
Durrer J. Páris
Facho J. Lugos
Siemnetzky Varsó
Novotny A. Horic
Preis F. Bécs
Hadschimann F. Prossnitz
Heilmayer A. Salzburg
Steiner F. Bécs
Gaal F. Sinnő
Kopfgartner S. Temesvár
Martinides Ruma
Faklits A. Bécs
Falfan ak Zsombolya
Weisz M. Palota
Merschdorf Szécsén
Friedmann B. Szt.-Miklós

Vadászkürt szálloda.

Radó K. Repczelak
Gr. Zabev Bécs
Br. Eisenstein G. Szedletz
Br. Eisenst in F. Szedletz
Milasavlovits Sz. Belgrád
Geisz L. B.-Almás
Huber Gy. Mramorák
Hetyey K. Zsombolya
Koharits K. Bécs
Jankovits G. Öreglak
Jankovits E. Öreglak
Capdebo G. Arad
Wajda V. Budapest
Radványi F. Miskolcz
Balás A. M.-Óvár
Weber Cs. Karshütte
Kain R. Leipnik
Gyurits F. Ruma
Petsche B. Lipcse

Magyar király szálloda.

Grosz A. Monok
Szemző J. Kulpin
Mara C. Károlyváros
Csordássy A. Kassa
Kandenszki R. Mokány
Olenszki K. Stockschau
Goldschmidt H. N.-Várad
Traub B. Zürich
Trommer M. Mohács
Ausländer S. N.-Várad
Vass K. Rozsnyó

Két korona szálloda.

Trat J. M.-Szt.-András
Klein J. Pápa
Singer L. N.-Kőrös
Witz L. Örkény
Strausz M. Arad
Gyöngyösy J. Gyöngyös
Máthé J. Kecskemét
Bodry L. Kecskemét
Mörser C. Bécs
Baumwald H. Bécs

Tigris szálloda.

Hartinz J. Bécs-Ujhely
Diószeghi L. Abrudbánya
Krausz S. Siklós
Nagy K. Nánás
Kotkovszky K. Lengyelország
Ungvári B. H.-Nánás
Sina B. H.-Pánás
Feinagle V. Bajorország
Mössmer J. Pozsony
Török L. Arad
Eliades A. Konstantinápoly
Dr. Meister A. Znaim
Moravek A. Malaczka
Geltner F. Malaczka
Dömjén B. Orsoval

Kleszki K. Becskerek
Eszner E. Reichenberg
Burghardt F. Bécs-Ujhely
Steinmann A. Kacsfalu
Pejakovits Z. Sziszek
Strausz A. T.-Abád
Monirovits L. Sid

Fehérhattyu szálloda.

Kohn J. Nádudvar
Fischbein J. Szolnok
Ehrlich A. K.-Hegyes
Braun A. Heves
Wall J. Heves
Keresztesi L. S.-A.-Ujhely
Deme J. Gyöngyös
Tamássy A. Eger

Marchall-szálloda az „Angol királynéhoz."

Andrássy T. Terebes
Andrássy gr.-né Terebes
Erdődy K. gr. Novimaroff
Zselinszky K. gr. Ujfalu
Zselinszky gr.-né Ujfalu
Schlippenbach gr. Bécs
Lambertye E. gr. Páris
Draschkovits gr. Horvátország
Mecklenburg C. br. Bécs
Falkenhausen br. Bécs
Falkenhausen br.-né Bécs
Szentkereszty G. br. Erdély
Hurzer K. br. Erdély
Tallian L. Zágráb
Rupprecht O. Sajtos-Kál
Gunnerman N. Temesvár
Waitzenkorn L. Bécs
Brüninghaus E. Barmen
Bittó B. Somarein
Jakabffy G. Kassa
Jakabffy B. Arad
Winter V. Bécs
Wohl E. Losoncz
Rónay L. Zombor
Svirany G. Komjáth
Bernad I. Deés
Weismann M. Frankfurt
Stean H. Bécs
Krausz A. Szeged
Merker E. Klösterle

Fehérló szálloda.

Prezda J. Holland
Kupetzka A. Varsó
Feigler K. Bécs
Tröncser K. Bécs
Dr. Kupecska A. Krakó
Dr. Bócz J. N.-Enyed
Dr. Révay J. Zenta
Dr. Szentimrei A. Cserehát
Dr. Maháta J. Bécs
Németh A. Heves
Sebestyén J. Pécs
Klager A. Bécs
Borsodi S. Ssolo
Klafku J. Csech
Wojtaka J. Csech
Klummer J. Csech
Weisz M. Sz.-Fehérvár
Krausz A. Győr

Elhaltak névsora 1885. szeptember 2-án.

Iricska Anna 35 é. napszámos neje X. k. tüdővész.
Klein Pinkász 52 é. főügynök VII. k. Miksa-u. 8. tüdőlégdag.
Pesitza Mária 3 é. kovács leánya V. k. váczi-u. 58. béllob.
Gitschin Ede 72 é. kereskedő V. k. vadász-u. tüdőlégdag.
Wallner Imre 3 é. napszámos fia VIII. k. k.-templom-u. 11. gümőkór.
Mandy Péter 32 é. hivatalnok IV. k. molnár-u. 12. rögtöni halál.
Foltán István 42 é. napszámos VIII. k. fuvaros-u. 20. gümőkór.
Kutsera Klempa K. 61 é. napszámos neje VIII. k. Szigetvár-u. 5. tüdőlégdag.
Arvay László 66 é. magánzó I. k. kékgolyó-u. 12. idegbaj.
Terholek Ferencz 42 é. napszámos I. k. alkotás-u. 17. agylob.
Schwik Ferencz 5 é. szabó fia VI. n.-mező-u. 35. görvély.
Pohlhammer Károly 58 é. fuvaros VIII. stáczió-u. 1. szivbaj.
Simon Zsófia 29 é. cseléd lakástalan genymell.
Király Mária 37 é. cseléd IX. k. malom-u. 3. váltóláz.
Keresztury Pál 20 é. kocsis X k. önmérgezés.
Prachtl Sgalek Zsófia 62 é. napszámosnő III. k. kis-czell-u. 80. aggkór.
Preininger Ferencz 52 é. I. k. országos tébolyda agyhüdés.
Braunecker Sebestyén 35 é. czipész II. k. Jánoskórház tüdővész.
Vankó Anna 36 é. cseléd II. k. Jánoskórház tüdőlob.
Mayer István 19 é. nyomdász VIII. k. ösz.-u. 17. tüdőgümő.
Venczel Jozefa 2 é. asztalosleánya VIII. k. futó-u. hörglob.

NYILT-TÉR.

MATTONI BUDAI-KIRÁLY KESERUVIZE
Több kiállitáson jutalmat nyert.
kapható minden gyógyszertár és ásványviz kereskedésben.
1162 MATTONI és WILLE BUDAPESTEN.

Az Apolló-szappan
mától kezdve
100 kgként 2 frttal olcsóbb.
Budapesten, 1885. szeptember hó 1.
Az Apolló-gyertya és szappan főraktára
2435 *Herz Ármінnál* Béla-utcza 2.

SZINHAZAK ES MULATSAGOK.

—

NEMZETI SZINHÁZ

Évi b. 123 Havi b. 3.
Budapest, szept. 4-én.
A demi monde.
Vigjáték 5 felvonásban. Irta ifj. Dumas Sándor. Forditotta Felcki Miklós.

Személyek:

Nanjac R. — Mihályfi
Jalin Olivier — Náday
Thomerins — Egressy
Richond H. — Hetényi
1-ső inas — Bérci
2-ik « — Szilágyi
3-ik « — Halasi
D'Angeb áróné — Helvey L.
Santisné V. — Lendvayné
Verniere — Györgyné
Sancenaux — P. Márkus E.
Sophie, — Rajnai G.

Kezdete 7 órakor.
Holnap, szept. 5-én.
Bérletszünetben:
Az ember tragédiája.

—

M. KIR. OPERAHÁZ.

Budapest, szept. 4-én.
Az operaház zárva.
Kezdete 7 órakor.
Holnap, szept. 5-én.
Bérletfolyamban.
Traviata. Rococo.

—

NÉP-SZINHÁZ.

Budapest, szept. 4-én.
Az ördög pirulái.
Látványos bohóság, énekkel, táncczal és zenével, 3 felv. és 15 képben.

Személyek:

Albert — Vidorné
Magloire — Ujvári
Sottines — Kiss
Seringuinos — Németh
Babylas — Szilágyi
Rodriguez — Tóth
Bernadillo — V. Kovács
Izabella — Kaczér N.
Boh. istennője — Szelényi A.
Sára — M. Csatai Zs.
Bigaro — Rónai
Marceline — Ágostoni B.
1-ső pinczér — Kósa
2-ik « — Kopácsi
1-ső hordár — Hortobágyi
2-ik « — Fogarasi
1-ső alguazil — Narczisz
2-ik « — Marton
3-ik « — Pintér
4-ik « — Nemecskei
Korcsmné — Szombathelyiné
Kis korcsmné — Szeleczki E.
1-ső gnom — * * *
2-ik » — * * *
Orvos — Varga
Korcsmáros — Enyvári
1-ső diák — Béni I.
2-ik « — Gyöngyösi I.
3-ik « — Vasváriné
Boszorkány — Aranyossiné
Bachansok k.-néja Viola I

Kezdete ½8 órakor.
Holnap, szept. 5-én.
UGYANEZ.

—

KRISZTINAVÁROSI SZINKÖR.

Budapest, szept. 4-én.
Hegyi A., Linczné Jenei A., Szelényi A. urnők, Solymosi E., Kiss P. vendégfelléptével:
Furcsa háboru.
Operette 3 felvonásban.
Kezdete 7 órakor.
Holnap, szept. 5-én.
Csizmadia mint kisértet.

—

GYAPJU-UTCZAI SZINHÁZ.

Budapest, szept. 4-én.
A szinház zárva.

Grand
Café Chantant Imperial,
váczi-körut 48. szám.
Naponta nagy előadás.
Uj bohózatok:
Der Kudelkraut. — Der Jahrestag. — Nur nicht an. Theaterlüglischer Unsinn. — Der erste Preis.
1961 *Szabad bemenet.*

VILLA BELLEVÜE.
Ma péntek szeptember 4-én
nagy katonai hangverseny
Flossmann karmester vezetése alatt.
Szabad bemenettel. 1695

Orpheum.
Nagymező-utcza, 17. szám.
Ujonnan szerződtetett művészeknek fellépte: **Mr. Lauck** és **Livingstone**, háromszoros Barr-lixe. A 5 személyt képző mia a u. velociped művészek, **French** testvérek, némajáték s keczipő művészek társasága **Morlay**, képezi 2 hölgy és 3 ur, **Mlle Ugaldini**, gyors-festőnő, az angol tánczoló s duettista pár **Miss Burand** és **Mr. Keudal**, **Sarkadi** kisasszony magyar énekesnő és **Schenk Márton** ur bécsi dalkomikus. Fellépte az atváltozó sodronykötélművésznek **Mr. Kremo** és a német soubrette **Clara de la Torre** kisasszonynak. — Előleges jelentés: Csütörtök, augusztus 27-én. Első fellépte **Mlle Grey** nemzetközi énekesnőnek. Szombat aug. 29-én. Első fellépte **Alfréd**-nak tulzó zene társaságnak, 2 hölgy és 3 ur. Kedd, szeptember 1-én, első fellépte **Monti** testvéreknek, német kettős énekeseknek. 283

IDŐJÁRÁS szept. 3. regg. 7 órakor.

Az időjelző-intézet távirati jelentése.

Állomások	Légnyomás m/m 700	Szél iránya és ereje (1—12)	A hőmérséklet Celsius fokban	Csapadék m/m	Felhőzet
Arad	67.8	NY 1	+ 8.7	—	—
Beszterce	—	—	—	—	—
Besztercebánya	65 9	E 1	+ 9.5	—	—
Budapest	66.3	⊕	+ 10 0	—	—
Csáktornya	65.9	K 1	+ 8.6	—	—
Debreczen	64.5	ENY 1	+ 10.4	—	—
Eger	67.4	E 2	+ 8.0	—	—
Eszék	—	—	—	—	—
Fiume	65.1	K 2	+ 14.1	—	—
Késmárk	65.7	⊕	+ 4.8	—	—
Keszthely	—	—	—	—	—
Kolozsvár	64.6	NY 5	+ 9.4	3	—
Magyar-Óvár	65.7	E 1	+ 9.6	—	—
Mármaros-Sziget	63.7	NY 1	+ 8.6	1	—
Nagy-Enyed	65.2	D 1	+ 11.0	6	—
Nagy-Szeben	6.33	ENY 2	+ 9.6	26	—
Nagyvárad	6.32	K 3	+ 7.2	—	—
Orsova	—	K 5	+ 15.2	1	—
Pancsova	67.0	D 4	+ 10.2	—	—
Selmeczbánya	66.7	ENY 3	+ 8.0	—	—
Sopron	—	—	—	—	—
Szatmár-Németi	64.7	E 4	+ 8.1	1	—
Szeged	65 2	E 1	+ 11.2	—	—
Szepsi-Szt-György	63 0	EK 1	+ 11.5	12	—
Szolnok	65.6	E 2	+ 10.4	—	—
Temesvár	67.7	ENY 2	+ 12 0	—	—
Trencsén	65.4	DK 1	+ 8.1	—	—
Ungvár	64 5	E 2	+ 8.6	n	—
Zágráb	66.8	EK 1	+ 9.7	—	—
Bécs	66 5	⊕	+ 6.0	—	—
Bregenz	62.9	ENY 1	+ 9.0	—	—
Lesina	65.4	K 3	+ 17.0	—	—
Pola	65.5	K 1	+ 14.6	—	—
Prága	65.9	D 1	+ 6.8	—	—

Áttekintése a mai időjárásnak:

Európában: A nagy légnyomás (767—768) Magyarországból kiterjed a kontinens közép nagy részére (753). Az idő Közép-Európában többnyire derült, hüvös, száraz.

Hazánkban: Északnyugotias, részben keleties, mérsékelt szelek mellett, a hüvös hőmérséklet még kissebb, a légnyomás mindenütt nagyobb lett. Az idő északnyugoton derült, száraz, délkeleten változó, helyenkint esővel. — Az idő tartósan változó jellegével végéhez közeledik s derülő jellegét öltve, jövőre egyelőre hüvös s egyre szárazabb lesz.

Kilátás a jövő időre.

Hazánkban: Tönyire csendes, derült, éjjel hüvös időt várhatni.

VIZÁLLÁS 1885. szept. 3.

Névszerint	Méter 0 fölött	Méter 0 alatt	Változik	Névszerint	Méter 0 fölött	Méter 0 alatt	Változik
Duna				**Tisza**			
Po sony	1.63	—	áradó	M.-Sziget	0.92	—	apadó
Komárom	1.21	—	áradó	Beregszász	—	—	—
Budapest	1.14	—	változatl	Sárospatak	—	—	—
Mohács	1.54	—	apadó	Szatmár	—	—	—
Vukovár	—	—	—	Tokaj	—	—	—
Ujvidék	1.87	—	apadó	Szolnok	0.77	—	áradó
Pancsova	0.35	—	apadó	Szeged	0.62	—	apadó
Orsova	1.31	—	apadó	**Körös**			
				B.-Gyula	—	0.30	áradó
Dráva							
Barcs	1.04	—	változatl	**Maros**			
Eszék	1.35	—	áradó	Arad	—	0.72	áradó
Száva				**Béga**			
Mitrovicza	1.77	—	áradó	Temesvár	0.28	—	apadó

Közlekedési utmutató.

Megjelent legutóbb az Egyetértés augusztus 18-iki számában.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései szeptember. 3.

Minőségi súly hektoliterenkint — 100 kilogrammnak ára

Faj		Irányzat	76 kg frttól	76 kg frtig	77 kg frttól	77 kg frtig	78 kg frttól	78 kg frtig	79 kg frttól	79 kg frtig	80 kg frttól	80 kg frtig	81 kg frttól	81 kg frtig	kg frttól	kg frtig	kg frttól	kg frtig
bánsági búza	uj	csendes	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
tiszavidéki	«	«	7.15	7.25	7.20	7.39	7.30	7.40	7.40	7.50	7.45	7.55	7.55	7.65	—.—	—.—	—.—	—.—
pestvidéki	«	«	7 05	7 15	7.10	7.20	7.20	7.30	7.30	7.40	7.35	7.45	7.40	7.50	—.—	—.—	—.—	—.—
fejérmegyei	«	«	7 15	7.25	7.20	7.30	7.30	7.40	7.40	7.50	7.45	7 55	7.55	7.65	—.—	—.—	—.—	—.—
bácskai	«	«	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
m. északv.	«	«	6.75	6.80	6.85	6.90	6.95	7—	7.05	7.10	7.15	7.20	7.25	7.30	—.—	—.—	—.—	—.—

Gabona	Ó vagy új	Faj	Irányzat	Minőségi súly hektoliterenkint	100 kg ára -tól frt	kr	-ig frt	kr
rozs	uj	—	csendes	70—72	6	—	6	20
árpa	uj	takarmány	lanyha	60—62	5	40	5	65
«	«	égetni való	—	62—64	6	20	7	20
«	«	sörfőzdei	—	64—66	7	50	9	—
zab	«	—	lanyha	39—41	6	—	6	20
tengeri	ó	bánsági	szilárd	75	5	90	6	—
«	«	másnemű	«	73	5	85	5	90
«	«	—	—	—	—	—	—	—
köles	ó	—	—	nélkül	—	—	—	—
káposzta-repcze	uj	—	lanyha	—	9½	—	10½	—
bánsági repcze	«	—	«	—	9½	—	10½	—

Szokványgabona határidőre

Gabona	Irányzat	Határidő	pénz frt	pénz kr	áru frt	áru kr
buza	csendes	tavaszra	7	87	7	88
«	«	őszre	7	20	7	22
tengeri	lanyha	máj.—jun.	5	45	5	47
zab	«	tavaszra	6	63	6	65
«	«	őszre	6	18	6	20
káp. repcze	lanyha	aug.—szept.	10⅞	—	11	—

ÉRTÉKPAPÍROK

ÁLLAMADÓSSÁG.		Utolsó árkelet pénz	áru
Magy. kir. aranyjáradék adómentes 100, 500, 1000	4%	99.20	99.50
Magy. kir. aranyjáradék adómentes 10,000	4%	—.—	—.—
Magyar papirjáradék adómentes	5%	92 40	92 70
Magyar vasuti kölcsön à 120 frt o. é. (300 frank)	5%	148.25	148.75
Magyar vasuti kölcsön 120 frt egyes darabokban	5%	148 50	149 50
Gömöri államvasuti zálogievelek	5%	—.—	—.—
Magyar 1869. keleti vasut államkötv. (elsőbbs.) adóm.	5%	98.25	98 75
Magyar 1873. keleti vasut arany v. ezüstb. (elsőbb.) adóm.	5%	124.—	125.—
Magyar 1876. keleti vasut államkötvény aranyban	5%	109.25	109.75
Magy. kir. nyeremény-kölcsön 100 frt		118 75	119 25
Magy. kir. nyeremény-kölcsön 50 frt		117 75	118.25
Tiszai és szegedi kölcsön	4%	123 25	123 75
1871-iki magyar állam-kölcsönkötvény font st.-ben	5%	—.—	—.—
1873-iki magyar állam-kölcsönkötvény font st.-ben	5%	—.—	—.—
Magyar földtehermentesitési kötvények	5%	102.50	103 50
Magyar földtehermentesitési kötvények 1867. záradékkal	5%	101.50	102.50
Magyar földtehermentesitési kötvények temesi	5%	101.75	102.75
Magyar földtehermentesitési kötvények 1867. záradékkal	5%	101.25	102.25
Magyar földtehermentesitési kötvények horvátország	5%	102.—	103.—
Magyar földtehermentesitési kötvények erdélyi	5%	101.50	102.50

ÉRTÉKPAPÍROK		Utolsó árkelet pénz	áru
Magyar orsz. jelzálog urbéri váltságkötvények (100 frt)	5%	94 50	95.50
Kir. horv.-szlavonjelzálog földváltságkötvény (100 frt)	5%	—.—	—.—
Szőlődézsmaváltsági kötvény (100 frt)	5%	98.—	98.75
Magy. kir. kamatozó kincst. utalvány 6 hóra (100 frt)		—.—	—.—
Egyesitett államadósság papirban máj.—nov.	4⅖%	82.85	83 25
Egyesitett államadósság papirban febr.—aug.	4⅖%	82.85	83.25
Egyesitett államadósság ezüst kamat jan.—jul.	4⅖%	83.40	83.80
Egyesitett államadósság ezüst kamat apr.—okt.	4⅖%	83.40	83.80
Osztrák aranyjáradék adómentes	4%	109.—	109.50
Osztrák papirjáradék adómentes	5%	99.75	100.25
Osztr. államad., kisorsolással 1854-iki à 250 frt p. p.	4%	127.—	128.—
Osztr. államad., kisorsolással 1860-iki à 500 frt o. é.	5%	139.—	140.—
Osztr. államad., kisorsolással 1860-iki à 100 frt o. é.	5%	141.—	142.—
Osztr. államad., kisorsolással 1864-iki à 100 frt o. é.		169.50	170.50
Osztr. államad., kisorsolással 1864-iki à 50 frt o. é.		168.50	169 50
Pest város kölcsöne 1870-ből adómentes	6%	104.—	105.—
Pest város kölcsöne 1871-ből adómentes	6%	107.—	107.50
Budapest főváros 1880-iki kölcsöne adómentes	5%	99.75	100 25
Szerbiai nyeremény-kölcsön 100 frank	3%	33 75	34.25
Bécs város nyeremény-kölcsöne 1874-ből		125 25	125.75

Osztalék 1884-re	ÉRTÉKPAPIROK		Utolsó árkelet pénz	áru
	RÉSZVÉNYEK. a) Bankok.			
6.—	Angol-osztrák bank	120	—.—	—.—
8.—	Budapesti bankegyes. r. társ.	100	102.—	103.—
—.—	Horvát leszámitoló bank	200	—.—	—.—
—.—	Közp. ipartársulati hitelintézet	80	—.—	—.—
21.—	Magyar általános hitelbank	200	288.25	288 75
27½ frc	Magyar jelzálog-hitelbank	100	—.—	—.—
13¾ frc	Magyar jelzálog-hitelb. II. kib. id. e.	100	113.25	113 75
5.50	Magyar leszámitoló és pénzváltóbank	100	82.25	82 75
	Magyar országos bank r. társ.	100	—.—	—.—
15.—	Osztrák hitelintézet	160	288.40	288.60
42.30	Osztrák-magyar bank	600	870.—	875
11 50	I. Magyar iparbank	100	150.—	151.—
45.—	Pesti magyar kereskedelmi bank	500	584.—	586 —
—.—	Sziszeki hitelbank	100	—.—	—.—
—.—	«Unio»-bank	100	—.—	—.—
	b) Biztositó társulatok.			
15.—	Bécsi biztositó társaság	200	215.—	217.—
10.—	Bécsi élet- és járadék-bizt. társaság	200	200.—	205.—
220.—	Első magyar általános bizt. társ.	1000	3120.—	3150.—
5.—	Fonciére pesti biztositó intézet	100	69.—	70 —
30 frc	Magyar-franczia biztositó társaság	200 ar.	204.—	206.—
50.—	Pannonia viszontbiztositó társaság	300	775.—	800.—
	c) Gőzmalmok.			
40.—	Concordia gőzmalom	500	607.—	612.—
100.—	Első budapesti	500	1315.—	1325.—
20.—	Erzsébet-malom	200	266.—	268.—
30.—	Hengermalom	500	625.—	628.—
24.—	Lujza-malom	100	302.—	305.—
30.—	Molnárok és sütők	200	410.—	415.—
50.—	Pannonia	1000	1050.—	1060.—
15.—	Viktória	300	361.—	367.—
	d) Közlekedési vállalatok.			
	«Ádria» m. tengeri haj. r.-t.	200		
	Alföld-fiumei	200	—.—	—.—
—.—	Arad-csanádi vasut	100	185.—	186.—
—.—	Arad-körösvölgyi vasut	100	—.—	—.—
—.—	Barcs-pakraczi vasut részvény-társ.	200	—.—	—.—
—.—	Báttaszék-dombovári	200	—.—	—.—
—.—	Debreczen-hajdunánási v. e. r.	100	—.—	—.—
7 frc	Déli vasut	200	—.—	—.—
—.—	Északkeleti vasut	200	133.—	134.—
—.—	Erdélyi vasut	200	176.	177.—
1.—	Győr-sopron-ebenfurti vasut	200	183.50	181.50
—.—	Kassa-oderbergi vasut	200	—.—	—.—
—.—	Magyar-galicziai vasut	200	149.—	150.—
—.—	M. ny. v. (székesfehérvár-győr-gráczi)	200	175 50	176.50
5.—	Máramarosi sóvasn r.-t. el. r.	100	166.—	167.—
1 30 frc	Osztrák-magyar ál. mvasut	200	90.—	92.—
—.—	Pécs-barcsi vasut	200	293.—	293.50
—.—	Szamosvölgyi vasut t. els. r.	500	—.—	—.—
—.—	Szatmár-nagybányai vasut els. rkb.	100	85.—	—.—
—.—	Tiszavidéki vasut	200	251.—	252.—
21.—	Osztrák dunagőzhajózási társaság	500	—.—	—.—

Osztalék 1884-re	ÉRTÉKPAPIROK		Utolsó árkelet pénz	áru
32.—	Pesti közuti vaspálya	200	594.—	595.—
22.—	Pesti közuti vaspálya élv. jegy		390.—	392.—
	e) Takarékpénztárak.			
6.—	Budapest III. kerületi	50	79.—	81.—
28.—	Országos központi	300	440.—	445.—
350.—	Pesti első hazai	1000	5940.—	5950.—
28.—	Egyesült Budapest fővárosi	200	434.—	436 —
4.50	Magyar ált. takarékpénztár r.-t.	100	88.—	89.—
	f) Különféle vállalatok.			
10.—	Alagut	105	148.50	149 50
7.20	Általános waggon-kölcsönző társaság	80	82.50	83.50
40.—	Első magyar üveggyár r.-t.	500	—.—	—.—
—.—	Északmagyarorsz. e. köszénb. r.-t.	100	—.—	—.—
13.50	Franklin-Társulat könyvnyomda	150	206.—	208.—
65.—	Ganz és Társa vasöntöde és gépgyár	400	858.—	860.—
28.—	Gschwindt-féle szeszgyár	200	415.—	420.—
20.—	Gyapjumosó és biz. első magy.	200	260.—	270.—
30.—	Kereskedelmi testület épülete	210	600.—	—.—
40.—	Könyvnyomda «Athenaeum»	150	570.—	575.—
75.—	Pesti könyvnyomda részvény-társ.	500	1025.—	—.—
20.—	Köszén- s téglagyár (Drasche)	200	238.—	248.—
8.—	Nemzetközi waggon-k. részv.-társ.	100	86.—	87.—
10.—	Rimamurány-salgótarjáni vasmű	100	90.—	91.—
9.—	Salgótarjáni köszénbánya	100	130 50	131.—
18.—	Schlick-féle vasöntöde s gépgyár	200	227.—	228.—
50.—	Serfőzde első magyar	400	935.—	945.—
20.—	Sertéshizlaló	200	295.—	296.—
—.—	Spodium és csontlisztgyár	200	185.—	190.—
6.50	Szálloda részvény-társaság	80	107.50	108.—
20.—	Szegedi szeszgyár és finom. r.-társ.	200	—.—	—.—
15.—	Tégla és mészégető, ujlaki	200	160.—	162.—
—.—	Török bir. dohány-egyedárus	250 frk	106 50	107.50
20.—	Téglagyár, kőbányai	160	251.—	257.—
	ZÁLOGLEVELEK.			
	Magyar földhitelint. papirérték	5½%	102.75	103.25
	Magyar földhitelint. papirérték	5 %	101.—	101.75
	Magyar földhitelint. papirérték	4½%	95.25	95.75
	Magyar földhitelint. ar. v. ez.	5 %	127.—	128 —
	Magyar jelzálogbank	5½%	101. —	102.—
	Magyar jelzálogbank	5 %	98.75	99.25
	Kisbirtokosok orsz. földhitelintézete	5½%	99.25	99.75
	Osztrák-magyar bank o. é.	5 %	103.25	103.75
	Osztrák-magyar bank o. é.	4½%	101 35	101.50
	Osztrák-magyar bank o. é.	4 %	99.20	99.50
	Pesti magyar kereskedelmi bank	6 %	103.—	103.50
	Pesti magyar kereskedelmi bank	5½%	101.50	102.—
	Pesti magyar kereskedelmi bank	5 %	99.—	99.50
	«Albina» takarék- s hitelintézet	6 %	100.50	101.50
	Nagyszebeni földhitelintézet	5½%	99.50	100.—
	Nagyszebeni földhitelintézet	6 %	101.50	102.50
	Budapesti közuti vasp. társ. részlet	5½%	101 25	101 75
	Magyar jelzálog-hitelbank ny. köl.	4 %	100.50	101 —
	Pesti hazai I. takp. e. kib. kötv.	5%	99.75	100.25

ÉRTÉKPAPIROK		Utolsó árkelet pénz	áru
ELSŐBBSÉGEK.			
Alföld-fiumei v. u. (v.-északi v.)	200 5%	100.—	100.50
Alföld-fiumei vasut 1874. kib.	5%	—.—	—.—
Budapest-pécsi vasut	5%	99.25	100.—
Báttaszék-dombovár-zákányi v.	200 5%	99 50	100.—
Déli vasut	400/200 márka 4%	—.—	—.—
Dunagőzhajózási társulat	100 5%	—.—	—.—
Dunagőzhajózási társaság	5%	98.75	99 25
Északkeleti vaspálya	5%	126.—	127.—
Északkeleti vaspálya (aranyb.)	100 5%	131.50	—.—
Északkeleti vaspálya (aranyb.)	5%	—.—	—.—
Ész.-magyaror. e. köszénb. r.-t.	6%	—.—	—.—
Magyar-galicziai vaspálya	5%	99.25	99.75
Magyar-galicziai vasp. II. kib.	5%	99.25	99.75
M.-ny. v. (sz.-feh.-győr-gráczi)	5%	—.—	100 50
Magyar nyug. v. 1874. kib.	200 5%	124 75	125.50
M. v. elsőbbs. beruh. aranyb.	5%	99.—	99.50
I. erdélyi vaspálya	5%	—.—	—.—
Győr-sopron-ebenfurti vasut	6%	100 25	100 75
Kassa-oderbergi vasut, ezüstben	5%	100.—	100 75
Kassa-oderbergi v. (eperjes-tarn.)	5%	—.—	—.—
Kassa-oderbergi v. (osztr. vonal)	5%	—.—	—.—
Kassa-oderbergi v. (magy. vonal) arany	5%	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut arany	5%	187.75	188 25
O.-m. államvas. 1883. kib.	400/2000 4%	—.—	—.—
O.-m. államv. X. kib. 1885. 500 fr.	3%	104.—	104 25
Tiszavidéki vasut	100 5%	97.50	98.—
Budapesti lánczhid	100 6%	—.—	—.—
Lloyd és tőzsde-épület	100 5%	—.—	—.—
MAGÁNSORSJEGYEK.			
Osztrák hitelintézet		178.—	179.—
Budavárosi sorsjegy		19.—	20.—
Keglevich sorsjegy		9.—	9 25
M. sz. korona orsz. vörös kereszt egylet		14.25	14.75
Osztrák vörös kereszt egylet		10 50	11.50
Pálffy sorsjegy		—.—	—.—
PÉNZNEMEK.			
Császári királyi arany (vert)		5.89	5.92
Császári királyi arany (körmöczi)		5.85	5.87
Osztrák-magyar 8 forintos arany		9.87	9.90
20 frankos arany		9.87	9.90
20 márka		12.20	12.23
Török arany lira		—.—	—.—
Osztrák és magyar ezüst		—.—	—.—
Német birodalmi bankjegy 100 márkányi		61.—	61.15
Váltók árfolyama (látra)	bank k. láb		
Német bankpiaczok 100 márka	4%	61.10	61.20
Amsterdam 100 hollandi forintért	2½%	102 75	103.25
Brüsszel 100 frankért	3%	—.—	—.—
Páris 100 frankért	3%	49.35	49.45
Marseille 100 frankért	3%	—.—	—.—
Svájczi pénzpiaczok 100 frankért	2½%	49.25	49.35
Zürich 100 frankért	2½%	49.25	49.35
London 10 font sterlingért	2%	124.45	124.75
Szentpétervár 100 rubelért	6%	—.—	—.—
Olasz bankp. 100 lire névre	5%	[illegible]	[illegible]

Bécsi tőzsde szeptember 2.

A) Általános államadósság.		PÉNZ	ÁRU
Egységes járadék, papir, május—november	5%	82.95	83.10
Egységes járadék, papir, február—augusztus	5%	83.10	83.25
Egységes járadék, ezüst, január—julius	5%	83.50	83.65
Egységes járadék, ezüstben, április—október	5%	83.55	83.70
Sorsolással, 1854-ből 250 frt sorsjegy pp.	4%	127.—	127.75
Sorsolással, 1860-ból 500 frt sorsjegy o. é.	5%	139.25	139.75
Sorsolással, 1860-ból 100 frt sorsjegy o. é.	5%	140 50	141.50
Sorsolással, 1864-ből 100 frt sorsjegy o. é.		169.25	169.75
Sorsolással, 1864-ből 50 frt sorsjegy o. é.		168.—	168 50
Como-járadék 42 lira		43.—	45.—
Államjószági jelzáloglevél 120 frt	5%	156.—	158.—
Bécs-gloggniczi vasuti els. jegy, 100 frt pp.	5%	102.—	102.75
B) A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok államadóssága.			
Osztrák aranyjáradék adómentes 100 frt	4%	109.10	109.20
Osztrák papirjáradék visszafizetésre 1881. 100 frt	5%	100.05	100 20
C) A magyar korona országainak államadóssága.			
Magyar aranyjáradék adómentes 100 frt	4%	99.20	99.35
Magyar papirjáradék 100 frt	5%	92.40	92.55
Magyar vasuti kölcsön 120 frt ezüst	5%	148.50	148.75
Magyar vasuti kölcsön 120 frt ar. k.	5%	143.40	148 60
Keleti vasuti áll. kötvény 1869-ből 300 frt	5%	98 30	98.60
Keleti vasuti áll. kötvény 1873-ból 200 frt	5%	124.—	125.—
Keleti vasuti áll. kötvény 1876-ból 100 frt	5%	109.25	109.75
Magyar államkölcsön 1871. sors. 100 frt	5%	—.—	—.—
Magyar államkölcsön 1873. sors. 100 frt	5%	—.—	—.—
Magyar urbéri váltság-kötvény 100 frt	5%	—.—	—.—
Magyar szőlődézsma-vélts. kötv. 100 frt	5%	97.75	98.50
Magyar nyeremény-kölcsön à 100 frt		118.50	119.—
Magyar nyeremény-kölcsön à 50 frt		117.75	118.25
M. tiszavidéki s szegedi ny. sorsj. 100 frt	4%	123.25	123.50
D) Földteherm. kötvények 100 frt p p.			
Csehországi	5%	107.50	—.—
Bukovinai	5%	102 50	103.25
Galicziai	5%	101 50	102.—
Karinthiai	5%	108.—	—.—
Krajnai és tengerparti	5%	103.—	104 25
Morvaországi	5%	105.25	—.—
Alsó-ausztriai	5%	107.50	108.25
Felső-ausztriai	5%	105.—	—.—
Salzburgi	5%	104.—	—.—
Sziléziai	5%	—.—	—.—
Stiriai	5%	104 —	—.—
Tiroli	5%	104.75	105.75
Horvát- és szlavonországi	5%	102.—	104.—
Erdélyi	5%	101.50	102.50

		PÉNZ	ÁRU
Temesi bánsági	5%	102.—	103.—
Temesi 1867-iki sorsolási záradék	5%	101.50	102.—
Magyar	5%	102.75	103.25
Magyar 1867-iki sorsolási záradék	5%	101.75	102.50
E) Más közkölcsönök.			
Dunaszabályoz. sors. 1870-ből 100 frt	5%	116.50	117.—
Dunaszabály. kölcsön 1878-ból 100 frt	5%	103.50	104.50
Pestvárosi kölcsön 1871	6%	107.—	—.—
Pestvárosi kölcsön 1880	5%	99 50	100.50
Triesztvárosi kölcs. 1865	6%	107.75	111.50
Triesztvárosi kölcs. 1879	6%	109.75	—.—
Bécsvárosi kölcsön 1867	5%	103.—	103.50
Bécsvárosi kölcsön 1877 (ar. v. ez.)	5%	—.—	—.—
Bécsvárosi kölcsön 1874 (sorsolás)		125 30	125.70
Olasz járadék 100 lira	5%	—.—	—.—
Szerb nyeremény-kölcsön 100 frank	3%	33.75	34 25
Török vasuti kölcsön 400 frank		20.60	20.90
F) Záloglevelek, jelzálog-kötvényok és kötvények (100 frtért).			
Osztrák ált. földhitelint. sors. ar. v. ez.	4½%	124.50	124 80
Osztrák à földhitelint. 50 éves visszaf.	4½%	100.—	100.50
Osztrák ált. földhitelint. 50 éves visszaf.	4 %	95.—	95.50
Osztrák ált. földhitelint. nyeremény-kölcsön	3 %	98.25	98.75
Csehországi földh.-társ. 36 éves visszaf.	5½%	95.—	—.—
Csehországi földh.-társ. 33 éves visszaf.	6 %	99.50	—.—
Csehországi földh.-társ. 33 éves visszaf.	5 %	94.50	94.50
Központi földhitelintézeti bank 38 éves	5 %	100.10	100.50
Gácsországi földhitelintézet 18 éves	6 %	99.—	99.75
Gácsországi földhitelintézet 20 éves	7 %	101.—	—.—
Gácsországi földhitelintézet 36 éves	6 %	99.75	99.90
Morvaországi jelzálog-hitelbank 36 éves	5½%	103.25	104.—
Morvaországi jelzálog-hitelbank 36 éves	5 %	102.25	102.50
Osztrák jelzálogbank 10 éves visszaf.	5½%	101.—	—.—
Osztrák jelzálogbank sorsolással	5 %	101 —	—.—
Osztrák jelzálogbank sorsolással	4½%	98.—	98.50
Osztrák-magyar bank	5 %	103.25	103.75
Osztrák-magyar bank	4½%	101.30	101.70
Osztrák-magyar bank	4 %	99 10	99.30
Első osztrák takarékp. sorsol. 30 éves	5½%	103.80	104.50
Első osztrák takarékp. sorsol. 32 éves	5½%	103.80	104.50
Pesti hazai első takarékpénztár 40½ éves		99.75	100.25
Magyar földhitelintézet	5½%	102.90	103.50
Magyar földhitelintézet sorsolása 39 éves	5 %	101.15	101.50
Magyar földhitelintézet sorsolása	4 %	95.40	95.60
Magyar földhitelintézet sorsolása 59 évi arany	5 %	125 75	126.75
Magyar jelzálogbank 25 évi sors.	5½%	101.50	—.—
Magyar jelzálogbank 40 évi sors.	5½%	101.50	—.—
Magyar jelzálogbank 40 évi sors.	5 %	98.75	99.25
G) Elsőbbségi kötvények.			
Albrecht-pálya 300 frt ezüst	5%	99.60	100.—
Alföld-fiumei pálya 200 frt ezüst	5%	100.20	100 60
Alföld-fiumei k. 1874k. 200 frt ezüst	5%	—.—	—.—
Arad-temesvári vasut. 200 frt ezüst	5%	—.—	—.—

			PÉNZ	ÁRU
Cseh északi vasut	300 frt	5%	110.25	—.—
Cseh nyugati vasut	300 frt	5%	110 25	—.—
Buschtiehradi vasut	150 frt ezüst	5%	103 20	103.50
Dunagőzhajózási társ.	300 frt ezüst	5%	121 50	—.—
Dunagőzhajózási társ.	100—200 frt ezüst	6%	108.75	109.50
Dunagőzhajózási társ.	200 frt arany	5%	—.—	—.—
Duna-drávai pálya	200 frt ezüst	5%	100.—	100.20
Erzsébet-pálya	100 frt ezüst	5%	115.—	116.—
Erzsébet pálya 1862.	kéb. 300 frt o. é.	5%	122 —	122.25
Ferdinánd északi pálya	100 frt p. p.	5%	106.—	107.—
Ferdinánd északi pálya	100 frt o. é.	5%	101.25	101 75
Ferdinánd északi pálya	300 frt ezüst	6%	112.35	112 50
Ferencz-József-pálya	200 frt ezüst	5%	92.60	93.—
Pécs-barcsi pálya	200 frt ezüst	5%	101.75	102.25
Károly-Lajos gácsi pálya	300 frt o. é	5%	100.40	100.70
Kassa-oderbergi pálya	200 ezüst	5%	100.30	100.70
Eperjes-tarnovi pálya	300 frt ezüst	5%	100 25	100,75
Kassa-od. (osztr. v.) 1879.	200 frt	5%	101.—	101.40
Kassa-od. (magy. v.) 1879.	200 frt	5%	—.—	—.—
Lemb.-czern.-jassii 1884 I k.	300 frt o. é.		82.50	82 90
Lemb.-czern.-jassii 1884 II k.	300 frt ezüst		90 50	91.—
Osztrák-magyar Lloyd	300 frt arany	5%	—.—	—.—
Osztrák-magyar Lloyd 1881.	500 frt arany	5%	129.—	—.—
Osztrák-magyar Lloyd 1882.	500 frt arany	5%	129.—	—.—
Osztrák észak-nyugati pálya	200 frt arany	5%	104.—	104.25
Osztr. ész.-nyug. p. Lit. B.	200 frt ezüst	5%	102.70	103.—
Rudolf-pálya	300 frt ezüst	4%	119.60	120.—
Rudolf-pálya 1884. kib. ezüst		4%	90.—	90 10
Erdélyi pálya	200 frt ezüst	5%	99.10	99.60
Osztrák-magyar államvasp.	500 frank	5%	196.50	197 50
Osztr.-m. áll.-vasp. 1874. k.	500 frank	3%	—.—	—.—
Osztr.-m. áll.-vasp. kieg. h.	500 frank	3%	189.75	190.25
Osztr.-m. áll.-vasp. I. kib.	200 frt arany	5%	—.—	—.—
Osztr.-m. áll.-vp. (brünni r.)	150 frt ezüst	5%	153.—	153.50
Déli pálya január—julius	500 frank	3%	153.—	153 50
Déli pálya április—október	500 frank	3%	128.50	129.—
Déli pálya	200 frt arany	5%	—.—	—.—
Dél-északnémet összek.-p.	100 frt o. é.	5%	99.50	100.—
Dél-é.-n. összek.-p. 1879. k.	100 frt o. é.	5%	97.—	98.—
Tiszavidéki pálya	1000 frt o. é.	5%	108.—	109.—
Tiszavidéki pálya	200 frt o. é.	5%	108.—	109.—
Magyar-gácsországi pálya	200 frt ezüst	5%	99 30	99.70
Magyar-gácsorsz. p. II. kib.	200 frt ezüst	5%	99,25	99.75
Magyar északkeleti pálya	300 frt arany	5%	98.90	99.20
Magyar északkeleti pálya	400 márka	5%	126.—	126.50
Magyar északkeleti pálya ar.-kötv.		6	131.50	—.—
M. ny. (Székesf.-győr-grácz)	200 frt	5	99.75	100.50
Magy. nyug. v. 1874. k. b.	200 frt	5	—.—	99.75
H) Különféle sorsjegyek.				
Hitelintézet	100 frt o. é.		176.50	177.50
Clary	40 frt p. p.		40.—	40.50
Dunagőzhajózási	100 frt p. p.		114.25	114.50
Insbruck városi	20 frt o. é.		18 75	19.25
Keglevich	10 frt p. p.		19.—	19.50
Krakkói sorsjegy-kölcsön	20 frt o. é.		18.—	19.—
Laibachi dijsorsjegy	frt o. é.		22.—	22.50

		PÉNZ	ÁRU
Buda város kölcsöne	40 frt o. é.	42.25	43.—
Pálffy	40 frt p. p.	40.50	41.—
Osztrák vörös-kereszt-sorsjegy	10 frt o. é.	14.50	14.90
Magyar vörös-kereszt-sorsjegy	5 frt o. é.	9.—	9.20
Rudolf-alapitvány	10 frt o. é.	18.75	19.25
Salm	40 frt p. p.	54.—	54.50
Salzburgi dijsorsjegy	20 frt o. é.	22.50	23 —
St.-Genios	40 frt p. p.	49.25	49.75
Stanislau városi	20 frt o. é.	24.—	24.75
Trieszt városi	100 frt p. p.	132.50	133.25
Trieszt városi	50 frt o. é.	68.50	69 50
Waldstein	20 frt p. p.	27.50	28 50
Windischgrätz	20 frt p. p.	38.25	38.75
Nyereményjegyek 3%-nyi kölcsön		18.—	20.—
I) Bankok részvényei.			
Angol-osztrák bank	200 frt 5%	99.50	100.—
Bécsi banktársulat	200 frt 5%	—.—	—.—
Bécsi bankegyesület	100 frt 5%	101.25	101.75
Osztrák általános földhitelintézet	200 frt 5%	226.—	227.—
Pesti magyar kereskedelmi bank	500 frt 5%	—.—	—.—
Kereskedelmi és ipar hitelintézet	160 frt 5%	287.75	288.—
Magyar általános hitelbank	200 frt 5%	288.50	288.75
Alsó-ausztriai leszámitoló társaság	600 frt 5%	590.—	595.—
Magyar leszámitoló és pénzváltóbank	100 frt 5%	81.—	81.25
Bécsi giró- és pénztár-egylet	200 frt 5%	222.—	228.—
Osztrák jelzálogbank	200 frt 5%	59.—	61.—
Magyar jelzálogbank II. kib.	200 frt 5%	110.25	110.50
Osztrák tartományi bank	200 frt 5%	98.80	98 60
Magyar országos bank	200 frt 5%	—.—	—.—
Magyar általános minicipal hitelbank	200 frt 5%	—.—	—.—
Osztrák-magyar bank	600 frt 5%	871.—	873.—
Unio-bank	100 frt 5%	79.—	79.25
Általános forgalmi bank	140 frt 5%	145.—	145.50
K) Közlekedési vállalatok részvényei.			
Albrecht-pálya	200 frt o. é.	—.—	—.—
Alföld-fiumei pálya	200 frt o. é. 5%	185.—	185.50
Arad-temesvári vasut	200 frt o. é. 5%	—.—	—.—
Cseh északi vasut	150 frt o. é.	182.—	184.—
Cseh nyugoti vasut	200 frt o. é.	—.—	—.—
Buschtiehradi vasut	500 frt p. p. 5%	—.—	—.—
Buschtiehradi vasut (lit. B.)	200 frt o. e.	—.—	—.—
Dunagőzhajózási társaság	500 frt p. p.	446.—	448.—
Duna-drávai pálya	200 frt ezüst 5%	—.—	—.—
Erzsébet-pálya	200 frt p. p. 5%	238.75	239.25
Erzsébet-pálya Lincz-Budweis	200 frt o. é. 5%	211.25	211.75
Erzsébet-pálya Salzburg-Tirol	200 frt o. é. 5%	203.50	204.—
Ferdinánd északi pálya	1000 frt p. p. 5%	2355.—	2360.—
Ferencz-József-pálya	200 frt o. é. 5%	211.25	211.75
Pécs-barcsi pálya	200 frt o. é. 5%	—.—	—.—
Károly Lajos galicziai pálya	200 frt o. é. 5%	241.50	241.75
Kassa-oderbergi pálya	200 frt o. é. 5%	149.—	149.50
Lemberg-czernovitz-jassii p.	200 frt o. é. 3%	225.—	225 25
Osztrák-magyar Lloyd	500 frt p. p. 5%	558.—	558.—
Osztrák északnyugoti pálya	200 frt o. é. 5%	166.50	167.—
Osztrák északnyugati vasut (Lit. B.)	200 frt o. é. 3%	157.25	157.75

		PÉNZ	ÁRU
Rudolf-pálya	200 frt o. é. 5%	186.70	187.—
Első erdélyi pálya	200 frt o. é. 5%	183.75	184.25
Osztrák államvasuttársaság	200 frt o. é. 5%	293.75	294.—
Déli pálya	200 frt o. é. 5%	133.25	133.50
Délészak-német összekötő pálya	200 frt p. p. 5%	161.50	162.—
Tiszavidéki pálya	200 frt p. p. 5%	251.—	252.—
Bécsi tramway	200 frt o. é. 5%	191.50	191.75
Magyar-gácsországi pálya	200 frt o. é. 5%	175 50	176.—
Magyar északkeleti pálya	200 frt o. é. 5%	176.—	176.25
Magyar nyug. székesfehérvár-gráczi	200 frt o. é. 5%	166.—	166 50
L) Iparvállalatok részvényei.			
Osztrák általános épitő-társaság	200 frt	84.50	85.50
Liesingi serfőződe	100 frt	83.—	83 50
Prágai vasipar-társulat	200 frt	130.75	131.25
Rima-murányi vasipar-tárulat	100 frt 5%	89.75	90.25
Salgó-tarjáni kőszénbánya	100 frt 5%	—.—	—.—
Bécsi fegyvergyár-társaság	100 frt 5%	—.—	—.—
Nemzetközi waggon-kcs. társaság Bpest	100 frt	—.—	—.—
Általános waggon-kölcs. társaság Bpest	80 frt 5%	—.—	—.—
Bécsi épitő-társaság	100 frt	70.—	70 50
Assicurazioni gen. com.	1000 frt p. p. 5%	—.—	—.—
«Duna» osztrák bizt.-részv.-társ.	200 frt o. é. 5%	—.—	—.—
Viszontbiztositó-társaság bécsi	200 frt o. é. 5%	98.—	—.—
«Securitas» viszontbiztositó társaság	250 frt o. é.	330.—	320.—
Bécsi élet- s járad.-biztositó int.	200 frt o. é. 5%	—.—	—.—
Bécsi biztositó társaság	200 frt o. é. 5%	219 —	222.—
M) Váltók (látra).			
Amsterdamra	100 holl. frt 2½%	102 90	103.—
Brüsszeli	100 frank 3%	—.—	—.—
Német bankpiaczok	100 márka	61.05	61.25
London	10 font st.	124.40	124.70
Milano	100 ol. lira	—.—	—.—
Francia bankpiaczok	100 frank	—.—	—.—
Páris	100 frank	49.32½	49.37½
Pétervár	100 rubel	—.—	—.—
Svájczi piaczok	100 frank	49.25	49.20
Zürich	100 frank	49 25	49.35
N) Valuták.			
Császári és királyi arany	darabja	5.88	5.9
Császári és királyi reczés arany	darabja	5.87	[illegible]
Osztrák-magyar 8 frtos arany	darabja	9 88	9.8[illegible]
20 frankos arany	darabja	9.88	9.8[illegible]
20 márkás arany	darabja	12.20	12.2[illegible]
Orosz imperiale	darabja	10.19	10.2[illegible]
Sovereigns	darabja	12.41	12.4[illegible]
Török arany lira	darabja	11.19	11.2[illegible]
Mária-Terézia (Levant) tallér	darabja	—.—	—.—
Ezüst	100 frt o. é.	—.—	—.—
Ezüstjáradék-szelvény	100 frt o. é.	—.—	—.—
Német birodalmi bankjegy	100 márka	61.15	61.[illegible]
Olasz bankjegy	100 ol. lira	49.10	49.2[illegible]
Orosz papir rubel	darabja	[illegible]	[illegible]

A rovatban minden szó egyszeri beiktatása 2 krba kerül, hirdetésekért, melyek a hirdető félnek lakezimével el vannak látva, minden egyes közlés után 30 kr. bélyegdíj is fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK

Minden hirdetésre felvilágosítást ad a kiadóhivatal. Levélbeli tudakozódásokra pontosan válaszolunk, ha a szükséges postabélyeg beküldetik, és a hirdetés alatt álló kis szám közöltetik

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel a válaszra szükséges levélbélyeg beküldetik.

Les écrivains et artistes étrangers sont invités de faire usage de hospitalité cordialement offerte de la société des écrivains et artistes hongrois.

Házasság

Vidéki kereskedő, magyar, kth., nőtlen, nem ifju, nem gazdag, nőül óhajt venni egy ritka szép, jól nevelt, ép, egészséges, nemes szivü és jeles lelki tulajdonokkal biró ifju nőt, tekintet nélkül nyelv és vallásra. Arczkép készséggel kicseréltetik, titoktartás biztosittatik. Levelek lehető nyilt sággal «Biharinak» e lap kiadóhivatalába czimzendők. 1908

Klára!

Egyetlen boldogságom. Ünnep volt, mert drága leveledet kaptam, holnap bövebbet. Ezerszer csókollak. 1914

14. Julius.

Látni óhajtom, szombaton este 7—8 órakor a sarkon, hol megszólítottam. Nemzeti szinház—Dob-utcza. 1914

Házasságokat

10—100,000 forintig közvetitek. «Ügynökség» váczi-körut 35., I. em. 20. 1869

Eladás.

Üzlet eladás.

Elénk vidéki városban jól berendezett füszer-, liszt-, üveg- és porczellánkereskedés trafikkal és szódavizgyárral rögtön jutányosan eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2161

Eladó

a zugligetben egy gyönyörü fekvésü villa, két fertály szőllő hozzá az idei terméssel együtt igen jutányos áron eladó. Bővebbet a kiadóhivatal. 2156

Józsefvárosban

(Zerge-utcza) egy szép nagy telek eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1883

Értesités.

Méltóságos gróf Pejacsevich-féle palotában Andrássy-(sugár) ut 46. sz. III. em. ajtó 16. egy elegans salon berendezés, egy finom hálószoba, egy tölgyfa ebédlő és több különféle egyszerü butor, ugyszintén szőnyegek, függönyök és képek azonnal minden elfogadható áron eladatnak. 1863

Uraságoktól

levetett férfi ruhák folyton jutányos árban kaphatók. IV. ker. egyetemtér 5. sz. alatt, az udvarban ajtó sz. 1., ugyanott javító és tisztító és kölcsönző intézet. 2432

Valódi villányi

vörös csemege borok, literje 25, 30, 35, 40, 50 kr. Minta rendelvény 10 literes hordókban megrendelhető pósta vagy vaspálya utánvét mellett. Hordók gyári árakban számittatnak. Schönfeld József, Villány. 1719

Eladó ház.

Budán a várban két utczára nyiló ház jutányos áron eladó. Kiválóan alkalmas épitkezésre. Jövedelmez 6%-ot tiszán. 1903

Eladó olcsó,

szép birtok Nógrád-Nagyfalun, Losoncztól 3/4 óranyira 357 magyar hold, a ház kerttel egybe tagositott birtok, 12 hold belsőség, rajta cseréptető alatt 6 szobás urilak, egy schweiczi 2 szobás vendégház, igen jó gazdasági épületek, rajta uj takarmány rakodó, 7 hold angolpark, 3 hold hasznos zöldségek, 145 hold jó karban szántóföld, 30 hold rét, 170 hold tölgyerdő, melyből 70 hold azonnal csernek vágható és 6000 frtot ér, házak, szobák butorozva és minden felszerelve legjobb karban 30,000 o. é. frtért eladó, kedvező vételi feltételek alatt. Vállalkozók Mocsáry Béla tulajdonoshoz Nagyfaluba u. posta Losoncz forduljanak. 1918

Alkalmazást keres

Hadmentes,

nőtlen gazdatiszt, kitünő bizonyitványokkal 8 év óta egy uraságnál alkalmazva — állomást keres. Bővebb tudósitást a kiadóhivatal. 2311

Házmester,

ki ilyen és irodaszolgai minőségben számos év óta van szolgálatban a főváros egyik nagy épületében, épitkezés következtében helyét megváltoztatni óhajtaná. Bővebbet a kiadóhival. 2164

Egy kitünő

bizonyitványokkal ellátott mükertész, nős, ki a kertészet minden ágában alaposan jártas, alkalmazást keres. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1891

Képzett erdész,

kitünő bizonyitványokkal járt as mérnökségben, alkalmazást keres, mint erdész-, kastély-, ház-, vagy munkafelügyelő. Czime a kiadóhivatalban. 1881

Fiatal füszer-

kereskedő segéd, ki legjobb bizonyitványokkal rendelkezik, magyar és német nyelvet birja, ajánlkozik füszerüzletbe helyben vagy vidéki városban alkalmaztatni. Czim a kiadóhivatalban. 2172

Egy fiatal

24 éves nő, ki a házvezetést és izletes főzést kitünően érti, gazdasszonynak vagy plébániába ajánlkozik. Czime a kiadóhivatalba. 1912

Egy képesitett

kádár iparos a kádár-, szőlő- és pinczegazdaszat terén járlas, 36 éves, nős ember, önálló kádár iparos, ki jelenleg is önállóan foglalkozik, alkalmazást keres. Szolid, példás erkölcsi magaviseletéről bizonyitványt s megfelelő okmányt tud előmutatni. Ajánlatok a kiadóhivatalban. 1915

Öt forintot

annak, ki nekem vas- vagy füszernagykereskedésben egy segédi állást ajánl. Főposta «azonnal 5». 1914

Alkalmazást nyer

Nagyobb vidéki

városban, egy fiatal, szolid eladónő 1—200 frt biztositékkal, czukrászdában alkalmazást nyerhet. Bővebbet a kiadóhivatalban. 1916

Lakás és bérlet.

Páholy kerestetik

a nemzeti szinházba, október—április minden pénteki napra. Czim a kiadóhivatalban. 1900

2162 **Egész ellátás.**

Szolid családnál, a király-utcza elején egy két ablakos, szépen bebutorozott s egészséges szoba két tanuló számára egész ellátás mellett olcsón kiadandó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Egy tisztességes

családnál fiatal emberek csak ebédre jó házi koszt és olcsó ár mellett elfogadtatnak. Czime megtudható a kiadóhivatalban. 1885

Tanulók Bécsben

teljes ellátást nyerhetnek jutányos áron egy előkelő magyar családnál, a müegyetem, kereskedelmi akadémia és akadémiai gimnázium tőszomszédságában. Levélbeli ajánlatok «Sz. F.» poste restante Postamt Wieden czim alatt kéretnek. 1884

Belvárosban

külön bejáratu kis szoba kerestetik. 1911

Oktatás.

Kerestetik

vidékre egy nevelő, ki egy V-ik latin osztályra készülő ifjut tanitani képesitett, s ki tanitványát szükség esetében a fiu gyengesége miatt Görzbe is kikisérje, megkivántatik e végből a férfias komolyság mellett a jó kedély, ki zenéhez ért, előnyben részesül. A pályázók forduljanak Korbuly Béla urhoz Megyes-Bodzásra. 1910

Okleveles tanitónő,

izr. kerestetik, négy 6—14 éves koru gyermekhez; magyar, német, franczia nyelvben, zongora és kézi munkában tanitani és a polgári iskola magasabb osztályainak tantárgyaiban vizsgára előkésziteni. Fizetés évenként 400 forint és teljes ellátás. Ajánlkozók bizonyitványaik és arczképük beküldése mellett forduljanak augusztus 25-ig **Günsberger Lázár** földbirtokoshoz **Alsó-Páhokra** Keszthely mellett. 2446

Egy III. éves

joghallgató, ki hegedüt is alaposan tanithat, vidékre nevelőül ajánlkozik. 1899

Különféle.

Dékáni Árpád

okl. rajztanár felkéretik, saját érdekében sziveskedjék a kiadóhivatalban jelentkezni egy neki szóló fontos levél átvétele végett. 1893

Irodai munka

(magyar vagy német) kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatal. 1906

Egy szegénysorsu

16—17 éves erkölcsös keresztény tanuló másolni való munkára kerestetik. Hol? megmondja a kiadóhivatal. 1904

Mely gimnáziumot

végzett tanuló ifju volna oly nemesszivü egy érettségire kész szülő szegény tanulótársát VIII-ad osztálybeli könyvekkel kiválóan jó fizikai s math. jegyzetekkel kisegiteni. Ha kérése szivre talál ugy kérné a jóindulatu ifjut, czimét a kiadóhivatalba beküldeni, hogy ez ügyben őt személyesen vagy levélben megkereshetném. 2170

Jó házból való

leánykák teljes ellátásra és gondos ápolásra jutányos áron egy jó családhoz fölvétetnek. 216

BUDAPESTI KALAUZ.

Szállodák:

Pannonia szálloda.
London szálloda, az osztr. magy vasuti indóházzal szemben.
István főherczeg szálloda.
Fehér ló szálloda, Kerepesi-ut 15-ik szám.
Schmidt Orient szálloda
Kronawetter szálloda Csömöri-ut 19. Első szobák. 1356—68

Kávéházak:

Szidon kávéház, Ferencz-József rakpart Thonet-udvar
Union-kávéház, váczi-körut 16. Naponk. zeneesték. Saját zenekar.
Imperial-kávéház, váczi-körut 48. Grand Café Chantant.
Árvai Kecskeméti kávéház, a borz-utcza sarkán. Naponkint zene.

Sörházak:

Nemzeti szálloda, (Kukovetz M.,) kitünő magyar konyha, olcsó árak, nap. zene.
Mikle Nándor, a polg. lövöldével szemben. Naponkint zene.

Mulatságok:

Orpheum Prugmayer József hajós-utcza 27. sz. Legszebb és legolcsóbb mulató hely. Naponk. nemzetközi előadás. Páholy—5 frt. Páholyszék 1 frt I. hely 80 kr. Bemenet 50 kr. Karzat 30 kr.

Herculanum, (Freund, apród-utcza 1.) Naponk. előadás. Énekesnők: Freundné, Königawarth, Werner, Nagy Mariska, Baumgartner Énekesek: Grüne, Prokesch, Tauer, Zimmermann.

Fényképész Békei H. király-utcza 25. Kifogástalan munka. Olcsó árak.

BAZANT JÁNOS

hatóságilag meghitelt polgári mérnök.

Bécs, III., Hauptstrasse 67.

Ipartelepek épitkezési kivitelo

vas-, acél- és agyagipargyárak berendezése, tüzelő, szitó telepek, épitési stb. berendezése, minden hozzá tartozó gépek, készülékek és anyagok szállitásával, gyári kémények épitése, westphalini rendszer szerint. 430

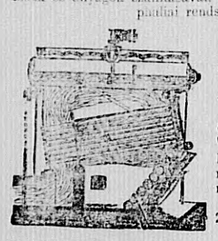

A. Büttner & Comp

szabad. circul. kazánjának **vezérképviselője Osztrák-Magyarországra**

Szab. Tenbrink-fütés.

E kazánok robbanthatlanok sürítő anyag nélkül, nagy gőznyomással, csekély tér- és szénszükséglettel **2 év alatt 40 darab szállittatott Osztrák-Magyarországba.**

Temper-acélöntvény gyártás. Fonós a gépgyáraknak s vasöntődéknek. *Előnyök:* nagy könnyüség, csaknem teljes simaság, elenyésző csekély emésztés, *nagy mennyiség és erősség,* kovácsolható, *törés ellen* lehető legnagyobb biztonság.

A füst teljes elégetése.

Vizcsőrozsda, Doneley-szab.

Londonban 1884-ben arany éremmel tüntetetett ki.

Bármi-féle tüzelésre vagy kazánrendszerre. Nagy egyszerüség, olcsóság és tartósság.

Mintegy 40% tüzelő anyagtakarítás. Egyedüli kiviteli jog Osztrák-Magyarországra.

Épitkezések és rekonstrukcziók kivitele — 25 évi sikeres gyakorlat alapján, — kezesség mellett vállaltatik el. **Prospektusok, rajzok, próbák és referenczlák kivánatra.**

Posztó maradékokat	Futó-szőnyegeket
(3—méter 1) minden színben teljes uri öltözetekre utánvét mellett küld 1 maradékot 5 frtért	maradékokban 10—12 méter) minden színben, igen tartósakat, utánvét mellett küld 1 maradékot 3 frt 80 krért

L. STORCH, Brünnben (Morvaország).

Mintákat ingyen s bérmentve. 2211

A Magyar-Jelzálog-Hitelbank

100 frt névértékü 4% nyeremény-kötvényei

teljes biztosság mellett **előnyös kamatozást** nyujtanak, mely körülmény, egyesülve az évenként háromszor történő huzásokkal, ezen értékpapirt rendkivül ajánlatossá teszi.

Legközelebbi huzás f. évi szeptember 15-én.

100,000 frt főnyeremény

és mellénynyereményekkel.

A sorsolási terv értelmében minden kötvény legalább 100 frttal visszafizetetik s minden kötvény, ha az a névértékkel már vissza is fizettetett, vagy arra már nyeremény is esett, tovább is résztvesz minden nyeremény huzásban,

ugy, hogy egy kötvényre több izben is eshet nyeremény.

Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank

Budapest, Wurm-udvar. 1795

Napi árfolyamon

kivül ezen kötvényeket, vonatkozva az uj részletügyi törvényre,

részletfizetésre

is adjuk és pedig **15 havi, 7 frtjával fizetendő részletekben, összesen 105 forintért.**

Ezen ügyletnél a folyó kamatok részünkre járnak s a posta- s bélyegdijak a vevő által viselendők.

A befizetés tartama alatt a nyeremény-jog a vevőt illeti.

Árlejtési hirdetmény.

A magy. kir. debreczeni állami méntelep Eperjes, Debreczen, Túria-Remete és Rimaszombat osztályaihan elhelyezett katonai legénység, valamint az ugyanott lévő ménló állomány részére, folyó év november 1-től 1886. év október hó végéig szükséglendő,

takarmány- és élelmi czikkek

u. m. kenyér, zab, széna, mohar, alomszalma és ágyszalma, kemény tüzifa és petroleum biztositása végett,

1885. évi szeptember hó 27-én a debreczeni osztály részére d. e. 10 órakor az itteni számvivő irodában,

1885. évi szeptember hó 18-án az eperjesi osztály részére d. e. 10 órakor Kassán a városházánál,

1885. évi szeptember hó 20-án a turia-remetei osztály részére d. e. 10 órakor Ungvárt a városházánál,

1885. év szeptember hó 22-én a rimaszombati osztály részére d. e. 10 órakor az ottani városi kapitányságnál irásbeli zárt ajánlati árlejtés fog tartatni.

A szállitási szerződések, illetve feltételek, a helybeli méntelep számvevő- és az eperjesi méntelep osztály irodájában, valamint a rimaszombati, kassai és ungvári város kapitányságnál megtekinthetők.

2372 **Debreczeni m. kir. méntelep parancsnokság.**

Intézeti-lajstrom.

Bécs, I. Maysedergasse 3.

Nevelőintézet s 10 osztályu felsőbb leányiskola.

Meghatározott számu növendékek. Családi élet. A lakás, az életmód s az egészség ápolása minden követelménynek megfelel. Külön tanerők. Franczia s angol nevelőnők a házban. Kivánatra ajánlatokat, volt s jelenlegi növendékek családjaitól. — Az iskolaév kezdete **október 1-én.** Utasitásokat és **értesitőket** az intézetben minden időben kaphatni. Szeptember 12-től az előljárónők Bécsben vannak; ez időtől kezdve személyes bejelentések naponként 10-től egészen 4 óráig. 2330

Pályázati hirdetmény.

A Hosszufoki ármentesitő társulat kötelékéhez tartozó Békés- és Bihármegyékben fekvő, mintegy 70.000 hold (1200 □ öles) ár területének **fejlesztésére** ezennel pályázat nyittatik következő feltételek mellett:

1-ör. Ajánlatot beadni csak az összes külső- és belső munkára lehet.

2-or. Ajánlatot tevő tartozik 1500 forintot azaz egyezerötszáz forintot, mint biztositékot készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban ajánlata beadásával egyidejüleg a társulat pénztárába Emperl Ernő társulati pénztárnok urnál Békésen letéteményezni.

3-or. Vállalkozó tartozik ajánlatában kijelenteni, hogy a munkára vonatkozó feltételeket, melyek Békésen a hosszufoki ármentesitő társulat főmérnökénél megtekinthetők, vagy tőle levél utján magszerezhetők, teljesen ismeri, az azokban foglalt kötelezettségek mellett az ajánlott egységi árakat, a külső munkálatokra külön, a belsőkre is külön tartozik számmal és betükkel kiirni.

4-er. Az ajánlatok 5 pecséttel lezárt borítékban bélyeggel ellátva a boritékon:

«Ajánlat a hosszufoki ármentesitő társulat árterének fejlesztésére» jelzéssel 1885-ik év október hó 15-ik napjának déli 12 óráját, «dr. Hajnal István társulati alelnökhöz Békésen» czimezve, személyesen, vagy pósta utján nyujtandók be.

5-ször. Minden ajánlattevő az ajánlatok beadására kitüzött határnaptól kezdve hat hétig kötve marad ajánlatához, még az esetben is, ha a társulat a munka biztositása iránt időközben mással bocsátkoznék tárgyalásba.

6-szor. A társulat tetszésétől függ a benyujtott ajánlatot az ajánlati összegre való tekintet nélkül el-, vagy el nem fogadni, és ajánlattevő semmi esetben sem követelhet kárpótlást azért, ha ajánlata bármi ok miatt el nem fogadtatott. Az el nem fogadhatóknak itélt ajánlatokhoz csatolt bánatpénz visszaadatik, de egyik ajánlattevő sincs jogositva bánatpénzét az ajánlatok beadására kitüzött határidőtől számitott hat hét lefolyáse előtt visszakövetelni.

7-szer. Az ajánlattevő vállalkozónak alairása, az ajánlat beterjesztésétől fogva kötelező rá nézve, mig a társulat kötelezettsége csak akkor kezdődik, ha a társulat választmánya, illetőleg közgyülése jóváhagyta az ajánlatot.

Az el nem fogadott ajánlatok irányában a társulat semmi kötelezettséggel nem tartozik, a bánatpénz visszaszolgáltatásán kivül.

8-szor. Az ajánlattevő tartozik ajánlatához azon okmányokat csatolni, melyek az ilyen munkára való szakképzettségét igazolják.

9-szer. A társulat fenntartja magának a jogot, hogy az ártérfejlesztési munkálatra ujból hirdethessen pályázatot, azt házilag, vagy bármi más módon végeztethesse, ha a beérkező ajánlatok egyikét sem tartaná elfogadhatónak.

Kelt Békésen, 1885. augusztus 31-én.

Dr. Hajnal István sk.
társulati alelnök.

2451

A PALLAS irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., kecskeméti-utcza 6. szám) megjelent:

A GYÜMÖLCSTENYÉSZTÉS TANA.

Vezérfonalul

gyümölcstenyésztési előadások és önképzés számára,

LUCAS E. és MEDICUS FR. NYOMÁN

átdolgozta

VILLÁSI PÁL.

105 fametszvénynyel. 2 frt helyett 1 frt.

---

500 aranyat

fizetek annak, ki

Dr. Greensill salicyl-sav-szájvize

használata után — egy üveggel 40 kr. — még valaha fogfájást kap vagy lehellete büzös leend. **Dr. Greensill fogszépitője,** mely a szájvize után használandó, a fogakat fényes fehérré teszi. A szer ártalmatlansága biztositatik. Ára 40 kr. Kapható gyógyszertárakban, illatszerkereskedésekben s előkelő fodrászoknál. **Dr. Greensill Róbert,** tanár Párisban.

Főraktár Budapesten **Dankovszky Istvánnál** V. ker., Józseftér 1. sz. **Török Józsefnél** VI. ker., Király-utcza 12. sz. Budán **Kabakovits Györgynél,** illatszerkereskedés, II. ker., Fő-utcza 37. Blum-féle gőzmalom. 2248

Weil

fütlető fürdőkáda 5 köböl vizzel és 1 kilo szénnel egy meleg fürdő.

Weil L. cs. kir. szab. tulajd. Bécs, I. Wallfischgasse 8. Ára kályhával 20 frt, kályha nélkül 15 frt és feljebb. Kimerítő képes árjegyzéket ingyen. Kádak kályhával és a nélkül. 2321

Gyengeségi állapotokat

magömlés, tehetetlenség, férfigyengeség az (önfertőzés következményei) ifjú s idősebb férfiaknál tartós sikerrel s kezesség mellett gyógyittatnak a világhirü **törzs-főorvos Dr. Müller-féle Miraculo készitményekkel.** Ára 3 frt 10 kr. postán 25 krral drágább.

Törzs-főorvos Dr. Müller

Miraculo-injectiója

és labdacsai veszély és fájdalom nélkül gyógyitják a hugyczö minden kifolyását, hurut (fehérfolyás) nehány nap alatt, idült esetekben is ahol más szer már sikertelen maradt is — alaposan s minden rossz következmény nélkül. Ára 1 frt 60 krajczár; postán 25 krajczárral drágább.

Egyedüli elárusitó hely **St. Georgs-Apotheke Schneid Miksa** Bécsben, V., Wimmergasse 33., hová minden irásos megrendelés intézendő. Raktár Török József gyógyszertárában Budapesten. 2215

Halász-hálókat,

halász-horgokat,

vadász- és madár-hálókat

minden fajtában, teljesen készen, használati utasitással, — a siker biztositásával — ajánl **Blum Henrik** hálógyáros Konstanzban, Baden. Árjegyzék ingyen. 2194

Üzlet-megnyitás.

Van szerencsénk szives tudomásra hozni, hogy mai napon a legfinomabb kőolaj eladása czéljából

Budapesten, V. ker., József-tér 5. sz. a.

Császár-olaj gyári raktárt

nyitottunk meg, melyet a t. közönség szives figyelmébe ajánlani bátorkodunk.

Hogy a már évek óta legjobb hirben álló **„Császár-olaj"** (nem robbanó, világos szinü szag- és veszélynélküli kőolaj) a legtágabb körökben is fogyasztható legyen, annak árát a legjutányosabban szabtuk meg, s egyuttal intézkedtünk, hogy az a t. vevőközönségnek saját kocsijainkkal czélszerüen készitett s ólomzárral ellátott 5, 10 és 15 kgros bádogkannákban minden árfelemelés nélkül, bérmentesen a házhoz szállittassék.

2466 **Doht és Vette.**

Szőlőbogyózó rosták

a szőlőszemeknek a csutkáról való lemorzsolásához

erős horganyozott sodronyból, fa- vagy vaskerettel, négyszegletes vagy gömbölyü alakban 65 cm.-től egész 150 centimeternyi nagyságban 5 forinttól kezdve kaphatók

Kollerich Pál és fia

gyárában 2399

Budapesten, IV., Ferencz József-rakpart 21. szám.

PALLAS irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában (Bpest kecskeméti-utcza 6.) megjelent:

NÉPSZERÜ CSILLAGÁSZATTAN.

Az égboltozat egyetemes leirása.

Irta

FLAMMARION CAMILLE.

Forditotta

HOITSY PÁL.

360 ábrával, szines könyomatok és csillagászati térképekkel. 2 kötet. — **Füzve 9 frt. Diszkötésben 12 frt.**

Gyakorlati kézikönyv

Fröbel Frigyes foglalkoztató eszközeihez.

Irta

Kobány Mihály.

96 táblával. **3 frt helyett 1 frt 50 kr.**

Az egészség megóvása.

Lázas (Malaria) vidékeken vagy nagy forrásában lehetőleg kevés vizet igyunk, hanem

erdélyi vörösbort,

finom asztali v. pecsenyebort, ord. carbenet, „ burgundit, „ medocot, „ budait, mint gyógy- és csemege-borokat, melyek Budapesten BRÁZAY KÁLMÁN nagykereskedőnél múzeumkörut 23. sz. saját eredeti töltésemben, raktári árakon, valódi minőségben kaphatók.

TEUTSCH B. J. borkivitel, **Segesvárott** (Erdély). Árjegyzék ingyen. 465

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV. kecskeméti-utcza 6.

GIZELLA Gizella-forrás

GIZELLA legtisztább alkalikus savanyukut, gazdag szénsavas natriumban, szabad és fél illó szénsavban.

GIZELLA Woritschau Radkersburg 2104 mellett.

GIZELLA A „Gizella-forrás" vize a legtisztább és legjobb nátronsavak közé tartozik. A forrás szegény mész- és keserüföldben és más hasonló, az emésztést nehezitő anyagokban, ellenben gazdag szénsavas nátrium és fél illó szénsavban.

GIZELLA Kapható minden gyógyszertárban, nagyobb füszerkereskedésben, szállodában és vendéglőben.

Kapható mindenkor friss minőségben a központi forraktárban

Böhm Ignácz és Tsa.

Iroda: Budapest, V. ker., mérleg-utcza 9. sz.

A legjobb asztali és üditő ital.

A PALLAS

irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában **Budapest, kecskeméti-utcza 6. sz.** megjelent és ugyanott valamint minden könyvárusnál kapható:

DIE NEUEN WAAREN USANCEN

DER

BUDAPESTER WAAREN- UND EFFECTENBÖRSE.

Jegyzetekkel ellátta

Dr. FÉLEGYHÁZY ÁGOSTON

ÜGYVÉD, A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE JOGI TITKÁRA.

Második tetemesen bővitett és javitott kiadás.

Ára 2 forint.

A PALLAS

irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában (Budapest, IV. ker. kecskeméti-utcza 6. szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A MAGYAR

ÖRÖKÖSÖDÉSI ELJÁRÁS

BIRÓSAGOK ELÖTT.

IRTA

RÓNASZÉKI TRUX HUGÓ,

HITES KÖZ- ÉS VÁLTÓ-ÜGYVÉD

BUDAPESTI KIR. ITÉLŐ-TÁBLAI PÓTBIRÓ.

Ára 1 frt 80 kr.

KERESKEDELMI FÖLDRAJZ.

Kereskedelmi tanodák és felsőbb ipariskolák számára engedélyezett tankönyv.

IRTA

Dr. TOLDY LÁSZLO.

Ára az I. és II. kötetnek 3 frt 20 kr.

A PÁRBÉR

MAGYARORSZÁGON

JOGTÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE ÉS JELEN ÁLLÁSA SZERINT

OKLEVÉLTÁRI NYOMOZÁSOK ALAPJÁN

IRTA

TIMON ÁKOS

JOGTUDOR, KÉPESITETT EGYETEMI MAGÁNTANÁR, A GYŐRI KIR. JOGAKADÉMIA JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARÁNÁL A JOGTÖRTÉNET ÉS AZ EGYHÁZJOG NYILVÁNOS REND. TANÁRA.

Ára 4 frt.

Ungarisches Sprachbuch.

A

MAGYAR NYELV ALAPOS ELSAJÁTITÁSÁRA.

IRTA

BARNA J.

TANÁR.

Az 1. rész, 2 füzetben à 40 krajczar.
A II. rész ára 60 kr.

A HÁZASSÁGON KIVÜL SZÜLETETT

GYERMEKEK

APASÁGI KERESETE.

IRTA

RÁDAI LAJOS

ÜGYVÉD.

A főváros sajtó által előnyösen ismertetett munka.

Ára 1 forint 20 krajczár.

Nyomatik a kiadótulajdonos: Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság körforgó gépén, Budapest, IV., kecskeméti-utcza 6. szám.